T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MEB 365 GÜN ÖYKÜ KİTAPLARININ TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI'NDA YER ALAN DEĞERLERE GÖRE İNCELENMESİ

HALİME ERTAŞ

Danışman : Prof. Dr. Atila ÇAĞLAR
Jüri Üyesi : Doç. Dr. Adem YILMAZ
Jüri Üyesi : Doç. Dr. Fatih ŞEKER

KASTAMONU-2026

TAAHHÜTNAME

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu; ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını, bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini bildirir ve taahhüt ederim.

Halime ERTAŞ

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MEB 365 GÜN ÖYKÜ KİTAPLARININ TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI'NDA YER ALAN DEĞERLERE GÖRE İNCELENMESİ

HALİME ERTAŞ

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI
DANIŞMAN: PROF. DR. ATİLA ÇAĞLAR

Bu araştırmanın amacı, Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından hazırlanan *365 Gün Öykü Seti*'nin, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan değerler doğrultusunda incelenmesidir. Çalışma, nitel araştırma yöntemine dayalı yürütülmüştür; veri toplama sürecinde doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Bu kapsamda, veri kaynağını oluşturan *365 Gün Öykü Seti*'nde yer alan metinler sistematik bir biçimde incelenmiş ve araştırmanın amacı doğrultusunda değerlendirilmiştir. Toplanan verilerin çözümlenmesinde nitel veri analiz yöntemleri arasında yer alan içerik analizinden yararlanılmıştır. Analiz sürecinde Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan temel değerler esas alınmış; öykülerde değerlerin aktarım biçimleri "açık", "örtük" ve "simgesel" olmak üzere üç kategori altında ele alınmıştır. Metinler ayrıntılı olarak incelenmiş, değer içerikleri belirlenmiş ve elde edilen bulgular tablolaştırılarak frekanslarına göre yorumlanmıştır. Araştırma bulguları, öykülerde en sık yer verilen değerlerin sevgi, saygı, yardımlaşma ve sorumluluk olduğunu göstermektedir. Buna karşılık, bazı değerlerin sınırlı düzeyde temsil edildiği ya da hiç ele alınmadığı belirlenmiştir. Ayrıca değerlerin çoğunlukla doğrudan ifade edilmek yerine, karakterlerin davranışları ve olay örgüsü aracılığıyla örtük biçimde aktarıldığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak, *365 Gün Öykü Seti*'nin okul öncesi dönemde değerler eğitimi açısından işlevsel bir kaynak olduğu; ancak değerlerin dengeli dağılımı ve daha açık bir biçimde sunulması açısından geliştirilmesi gereken yönler bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna bağlı olarak, öykü içeriklerinin güncel eğitim yaklaşımına daha uygun şekilde geliştirilmesi ve uygulayıcıların kullanımına yönelik rehber kaynakların hazırlanması önem taşımaktadır.

ANAHTAR KELİMELER: Okul Öncesi Eğitim, Değerler Eğitimi, Türkiye Yüzyılı Eğitim Modeli, Öykü Analizi, Doküman İncelemesi

Temmuz 2026, 119 Sayfa

ABSTRACT

MSC THESIS

AN ANALYSIS OF THE MINISTRY OF NATIONAL EDUCATION'S 365 DAYS OF STORYBOOKS SERIES ACCORDING TO THE VALUES INCLUDED IN THE TÜRKİYE CENTURY MAARİF MODEL PRESCHOOL EDUCATION CURRICULUM

HALİME ERTAŞ

KASTAMONU UNIVERSITY INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCE
BASIC EDUCATION DEPARTMENT
EARLY CHILDHOOD EDUCATION
SUPERVISOR: PROF. DR. ATİLA ÇAĞLAR

The purpose of this study is to examine the 365 Days Story Set prepared by the Ministry of National Education (MoNE) in accordance with the values included in the Türkiye Century Maarif Model Preschool Education Curriculum. The study was conducted using a qualitative research approach, and document analysis was employed as the data collection method. Within this scope, the texts included in the 365 Days Story Set, which constituted the data source of the study, were systematically examined and evaluated in line with the research purpose. The collected data were analyzed through content analysis, one of the qualitative data analysis methods. During the analysis process, the core values specified in the Türkiye Century Maarif Model Preschool Education Curriculum were taken as the basis, and the ways in which these values were conveyed in the stories were categorized as explicit, implicit, and symbolic. The texts were examined in detail, value-related content was identified, and the findings were presented in tables and interpreted according to their frequencies. The findings revealed that the most frequently represented values in the stories were love, respect, helpfulness, and responsibility. In contrast, some values were found to be represented to a limited extent or not included at all. Furthermore, it was determined that values were generally conveyed implicitly through the characters' behaviors and the plot rather than being expressed directly. As a result, the study concluded that the 365 Days Story Set is a functional resource for values education in preschool education. However, improvements are needed to ensure a more balanced representation of values and a clearer presentation of value-related content. Accordingly, it is considered important to revise the story contents in line with the current educational approach and to prepare guidance resources to support practitioners in using these materials effectively.

KEYWORDS: Preschool Education, Values Education, The Turkey Century Education Model, Story Analysis, Document Analysis

July 2026, 119 Page

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında bilgi, deneyim ve rehberliğiyle bana yol gösteren, süreç boyunca desteğini ve sabrını esirgemeyen değerli danışmanım Prof. Dr. Atila ÇAĞLAR'a içten teşekkürlerimi sunarım. Tez sürecinin zorlu ve yorucu anlarında sevgileri, anlayışları ve destekleriyle her zaman yanımda olan canım annem Hacire ERTAŞ'a ve babam Rasim ERTAŞ'a sonsuz teşekkür ederim. Hayatları boyunca gösterdikleri emek, fedakârlık, güçlü duruş ve mücadeleci yaşamlarıyla bana her zaman örnek oldular. Bugün sahip olduğum azim ve kararlılıkta onların emeği ve desteği çok büyüktür. Ayrıca her zaman yanımda olduğunu hissettiren kıymetli kız kardeşim Emel ERTAŞ DOKUMACI'ya ve ailemize katılmasını heyecanla beklediğimiz Oğuz Taha DOKUMACI'ya sevgilerimi ve teşekkürlerimi sunarım. Bu süreçte yanımda olan, destek veren ve emeği geçen herkese gönülden teşekkür ederim.

Halime ERTAŞ

Kastamonu, 2026

İÇİNDEKİLER

Sayfa

TEZ ONAYI ..... **ii**
TAAHHÜTNAME ..... **iii**
ÖZET ..... **iv**
ABSTRACT ..... **v**
TEŞEKKÜR ..... **vi**
İÇİNDEKİLER ..... **vii**
ŞEKİLLER VE GÖRSELLER DİZİNİ ..... **ix**
TABLOLAR DİZİNİ ..... **x**
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ ..... **xi**
1. GİRİŞ **1**
1.1 Araştırmanın Amacı 2
1.2 Araştırmanın Önemi 2
1.3 Problem Durumu 3
1.4 Araştırmanın Alt Problemleri 4
1.5 Sınırlılıklar 4
1.6 Tanımlar 5
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE **7**
2.1 Okul Öncesi Eğitim 7
2.1.1 Okul Öncesi Eğitimin Önemi ve Amacı 8
2.1.2 Okul Öncesi Eğitimin Genel İlkeleri 9
2.1.3 Okul Öncesi Dönemin Gelişimsel Özellikleri 12
2.1.3.1 Bilişsel gelişim 12
2.1.3.1.1 Piaget'in bilişsel gelişim kuramı 13
2.1.3.1.2 Vygotsky'nin bilişsel gelişim kuramı 15
2.1.3.2 Psikomotor gelişim 16
2.1.3.3 Dil gelişimi 17
2.1.3.4 Sosyal - duygusal gelişim 18
2.1.3.5 Ahlak gelişimi 20
2.2 Çocuk Edebiyatı 23
2.2.1 Çocuk Edebiyatı Kitaplarının Çocuk Gelişimine Etkisi 25
2.2.2 Okul Öncesi Dönemde Öykü Kitaplarının Eğitimdeki Rolü ve Önemi 27
2.3 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM) 30
2.3.1 Okul Öncesi Eğitim Bağlamında Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli 30
2.3.2 Türkiye Yüzyılı Maarif Modelin Genel Özellikleri 31
2.3.2.1 Modelin felsefi temelleri 31
2.3.2.2 Modelin amaç ve hedefleri 31
2.3.2.3 Modelin ölçme ve değerlendirme yaklaşımı 33
2.3.3 TYMM Okul Öncesi Eğitim Programındaki Temel Değerler 33
2.4 Değerler Eğitimi 35
2.4.1 Değer Kavramı 35
2.4.2 Değerler Eğitiminin Amaçları 37
2.4.3 Okul Öncesi Eğitimde Değerler Eğitimi Yöntemleri 38
2.4.3.1 Drama ve öyküleştirme 39

2.4.3.2 Oyun temelli öğrenme ... 39
2.4.3.3 Sosyal etkileşim temelli öğrenme ... 40
2.4.3.4 Model olma ... 41
2.4.4 Okul Öncesinde Değerler Eğitimi ... 41
2.4.4.1 Okul öncesinde değerler eğitiminin amaçları ... 43
2.5 MEB 365 Gün Öykü Kitapları Seti ... 44
2.5.1 Genel Tanıtım ... 44
2.5.2 İçerik Özellikleri ... 45
2.5.3 Eğitimde Kullanım Potansiyeli ... 46
3. YÖNTEM ... 48
3.1 Araştırma Modeli ... 48
3.2 Evren ve Örneklem / Çalışma Grubu ... 49
3.3 Veri Toplama Araçları ... 49
3.4 Veri Toplama Süreci ... 49
3.5 Verilerin Analizi ... 50
3.6 Geçerlik ve Güvenirlik ... 50
4. BULGULAR ... 52
4.1 MEB 365 Gün Öykü Kitaplarının Türkiye Yüzyılı Maarif Modelindeki Değerlerle İlgili Bulgular ... 52
4.2 Değerlerin Öykülerdeki Temsil Düzeyi ... 80
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER ... 83
5.1 Sonuç ve Tartışma ... 83
5.1.1 Adalet Değerine İlişkin Sonuç ve Tartışma ... 83
5.1.2 Aile Bütünlüğü Değerine İlişkin Sonuç ve Tartışma ... 83
5.1.3 Dostluk Değerine İlişkin Sonuç ve Tartışma ... 84
5.1.4 Duyarlılık Değerine İlişkin Sonuç ve Tartışma ... 86
5.1.5 Dürüstlük Değerine İlişkin Sonuç ve Tartışma ... 87
5.1.6 Estetik Değerine İlişkin Sonuç ve Tartışma ... 88
5.1.7 Merhamet Değerine İlişkin Sonuç ve Tartışma ... 89
5.1.8 Özgürlük Değerine İlişkin Sonuç ve Tartışma ... 90
5.1.9 Çalışkanlık Değerine İlişkin Sonuç ve Tartışma ... 91
5.1.10 Sabır Değerine İlişkin Sonuç ve Tartışma ... 92
5.1.11 Sağlıklı Yaşam Değerine İlişkin Sonuç ve Tartışma ... 93
5.1.12 Saygı Değerine İlişkin Sonuç ve Tartışma ... 94
5.1.13 Sevgi Değerine İlişkin Sonuç ve Tartışma ... 96
5.1.14 Sorumluluk Değerine İlişkin Sonuç ve Tartışma ... 98
5.1.15 Tasarruf Değerine İlişkin Sonuç ve Tartışma ... 99
5.1.16 Temizlik Değerine İlişkin Sonuç ve Tartışma ... 100
5.1.17 Vatanseverlik Değerine İlişkin Sonuç ve Tartışma ... 101
5.1.18 Yardımseverlik Değerine İlişkin Sonuç ve Tartışma ... 102
5.2 Genel Değerlendirme ... 103
5.3 Öneriler ... 106
KAYNAKLAR ... 109
EKLER ... 118
EK A Araştırmada İncelenen Öyküler Listesi ... 119

ŞEKİLLER VE GÖRSELLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 2.1 Türkiye yüzyılı eğitim modeli erdem-değer-eylem çerçevesi 32
Şekil 2.2 MEB erken çocukluk eğitiminde 365 gün öykü serisi dijital kütüphanesi arşivi..... 45
Şekil 4.1 İncelenen öykülerdeki değerlerin frekans dağılımı..... 80
Şekil 4.2 İncelenen öykülerde yer alan değerlerin dağılımı..... 81

TABLOLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 4.1 Adalet değerine yer veren öyküler 52
Tablo 4.2 Aile bütünlüğü değerine yer veren öyküler 53
Tablo 4.3 Dostluk değerine yer veren öyküler 55
Tablo 4.4 Duyarlılık değerine yer veren öyküler 56
Tablo 4.5 Dürüstlük değerine yer veren öyküler 58
Tablo 4.6 Estetik değerine yer veren öyküler 59
Tablo 4.7 Merhamet değerine yer veren öyküler 60
Tablo 4.8 Özgürlük değerine yer veren öyküler 61
Tablo 4.9 Çalışkanlık değerine yer veren öyküler 62
Tablo 4.10 Sabır değerine yer veren öyküler 63
Tablo 4.11 Sağlıklı yaşam değerine yer veren öyküler 65
Tablo 4.12 Saygı değerine yer veren öyküler 66
Tablo 4.13 Sevgi değerine yer veren öyküler 68
Tablo 4.14 Sorumluluk değerine yer veren öyküler 70
Tablo 4.15 Tasarruf değerine yer veren öyküler 74
Tablo 4.16 Temizlik değerine yer veren öyküler 75
Tablo 4.17 Vatanseverlik değerine yer veren öyküler 76
Tablo 4.18 Yardımseverlik değerine yer veren öyküler 77

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Simgeler

MEB	**:** Milli Eğitim Bakanlığı
MEGEP	**:** Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi
TDK	**:** Türk Dil Kurumu
TRT	**:** Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
TYMM	**:** Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli
UNICEF	**:** Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
YÖK	**:** Yükseköğretim Kurulu
ZPD	**:** Yakınsak Gelişim Alanı (Zone of Proximal Development)

1. GİRİŞ

Okul öncesi yaş dönemi çocukların temel yaşam yeterliliklerinin yanı sıra değer eğitiminin verilebileceği en etkili dönemden biridir (Bakan ve Şahin, 2018). Erken çocukluk dönemi, çocuğun kişilik gelişimi temellerinin atıldığı, duygu ve düşünce yapısının biçimlendiği en önemli evredir. Bu önemli dönemde çocuklar; psikomotor, bilişsel, duyuşsal, sosyal ve ahlaki gelişim alanlarında önemli aşamalar kaydederler. Aynı zamanda dini ve manevi duyguların gelişmeye başladığı, ilgi ve merak duyduğu bir süreçtir. Bu özellikler dikkate alındığında, erken yaşlarda edinilen değerlerin bireyin tüm yaşantısını etkileyebilecek nitelikte olduğu görülmektedir. Bu sebeple, erken çocukluk dönemine yönelik hazırlanan eğitim programlarında değerler eğitimine yer verilmesi son derecede önemlidir (Cevherli, 2018).

Türkiye'de okul öncesi dönemde değerler eğitimi uzun yıllardır tartışılan bir konu olmuştur. Bu alan, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2024 yılında yürürlüğe konulan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ile planlı ve programlı bir yapıya kavuşturulmuştur. (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2024a). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli doğrultusunda oluşturulan güncel Okul Öncesi Eğitim Programı'nda "Erdemli birey yetiştirme" hedefini ön plana çıkartılmış ve programın erdem-değer-eylem çerçevesinde değerler eğitimi açıkça belirtilmiştir (MEB, 2024b). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, bireylerin "milli ve manevi duyarlılığı yüksek, ahlaklı, değerlerine bağlı, erdemli ve verimli" bir şekilde yetiştirilmesini hedef almaktadır (MEB, 2024a). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, temel değerlerin okul öncesi eğitim programı kapsamında, çocukların gelişim düzeyleri dikkate alınarak öğretim sürecine dahil edilmesini amaçlar (MEB, 2024b).

Okul öncesi dönemden başlayarak kullanılan öykü kitapları, çocukların dinleme, anlama, konuşma ve kelime dağarcığını artırma gibi becerilerini desteklerken aynı zamanda değerleri fark etmelerini ve davranışa dönüştürmelerini sağlayan önemli araçlardır. Bu dönemde çocukların çevre ile etkileşime girmeleri, yardımlaşma, sorumluluk, saygı, sevgi, vatanseverlik gibi birçok değerlerin öğretiminde öykü kitapları büyük bir rol oynamaktadır. Bu öykü kitapları, renkli görselleriyle çocukların

ilgisini çekerek soyut olan değerleri, somut olaylar sayesinde anlamalarına fırsat sunan etkili eğitim materyallerinden biridir (MEB, 2023).

Bu doğrultuda, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından oluşturulan "365 Gün Öykü Kitapları" seti, okul öncesi dönem grubuna yönelik hazırlanmış, her biri farklı temalar içeren kısa, resimli 53 adet öykülerden oluşmuş materyal serisidir. Bu serinin temel hedefi, çocukların dil gelişimi ve sosyal-duygusal becerilerini desteklemekle birlikte, millî ve manevi değerlerinin güçlendirilmesi ve kültürel anlayışın geliştirilmesine anlamlı katkılar sunacaktır (MEB, 2023). Ancak, söz konusu 53 öykünün Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan 20 değeri (adalet, aile bütünlüğü, çalışkanlık, dostluk, duyarlılık, dürüstlük, estetik, mahremiyet, merhamet, mütevazılık, özgürlük, sabır, sağlıklı yaşam, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, temizlik, vatanseverlik ve yardımseverlik) hangi sıklıkta ve hangi biçimlerde yansıttığını inceleyen kapsamlı bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu durum, öykülerin programda hedeflenen değerlerle ne ölçüde uyumlu olduğunun ve değerlerin çocuklara nasıl aktarıldığının ortaya konulmasını gerekli kılmaktadır. Bu nedenle, öykü setinin Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında belirlenen değerler açısından incelenmesinin alan yazına katkı sağlayacağı ve uygulayıcılara yol gösterici bilgiler sunacağı düşünülmektedir.

1.1 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, MEB 365 Gün Öykülerinin Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli doğrultusunda geliştirilen Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan değerlere göre incelenmesidir. Modeldeki yirmi değerden hangilerini yansıttığını göstermek ve incelemek, söz konusu değerler eğitiminin okul öncesi dönemdeki önemini vurgulamaktır.

1.2 Araştırmanın Önemi

Toplumda istenilen değerlerin oluşturulabilmesi ve gelecekte de kalıcılığının sağlanabilmesi için ilk önce 0-6 yaş grubu olan okul öncesi eğitim döneminden başlamak gerekir. Dolayısıyla 0-6 yaş grubu çocuklarının değerler eğitimi ile toplumda içselleştirilmiş değerlerin, çocuklara kazandırılması ve benimsetilmesinde, olumlu

kişilik gelişimi bakımından temel bir işleve sahiptir (Karakaş, 2015). Değerlerin çocuklara kazandırılmasında en etkili yöntemlerden biri, çocuklara hitap edecek biçimde kurgulanan öykülerdir. Bu yüzden Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan dijital öykü kitaplarının Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan değerlere göre incelenmesi hedef alınmıştır.

Bu araştırma, ileride hazırlanacak olan öykülerin, değerleri ele alması açısından daha da önem arz edeceği ve dijital öykülerin erken çocuklukta, değerleri kazandırmada araç olarak daha çok tercih edilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Değerlerin erken çocukluk döneminde aktarımının etkili bir biçimde yapılması, bireylerin karakter gelişiminde kalıcı etki bırakabilir. Bu nedenle bu çalışma, öğretmenler, eğitim programı geliştiricileri ve araştırmacılar için hem öykülerin değerler eğitimi açısından analiz edilmesine hem de okul öncesi eğitimde kullanılan materyallerin değer eğitimi bakımından geliştirilmesine yönelik bir model sunabilir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modelindeki değerler çerçevesinde sistemli bir şekilde incelenmesi, okul öncesi eğitimde değerler eğitiminin daha bilinçli, planlı ve etkili bir biçimde uygulanmasına katkı sağlayacaktır.

1.3 Problem Durumu

Bu çalışmada araştırma problemi şöyle ifade edilebilir:

- "MEB 365 Gün Öyküleri" setinde bulunan öykülerde, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan 2024 okul öncesi eğitim programında belirtilen değerlerden (Adalet, aile bütünlüğü, çalışkanlık, dostluk, duyarlılık, dürüstlük, estetik, mahremiyet, merhamet, mütevazılık, özgürlük, sabır, sağlıklı yaşam, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, temizlik, vatanseverlik ve yardımseverlik) hangileri yer almaktadır?

- Programdaki değerler, öykülerde nasıl ifade edilmiştir (Açık, örtük, simgesel)?

- MEB 365 Gün Öyküleri" setinde bulunan öykülerde, Türkiye Yüzyılı Eğitim Modeli kapsamında hazırlanan 2024 okul öncesi eğitim programında belirtilen değerlerin hangi sıklıkla temsil edilmektedir?

- MEB 365 Gün Öyküleri setinin, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı'ndaki değerlere göre temsil düzeyi, ifade biçimleri ve dağılım açısından nasıl bir yapı göstermektedir?

1.4 Araştırmanın Alt Problemleri

1. "MEB 365 Gün Öyküleri setinde yer alan öykülerde, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan kök değerlerden hangilerine yer verilmektedir?"

2. "İncelenen öykülerde yer alan kök değerler çocuklara hangi anlatım biçimleriyle (açık, örtük ve simgesel) sunulmaktadır?"

3. "İncelenen öykülerde yer alan kök değerlerden hangileri daha sık, hangileri daha az temsil edilmektedir?''

4. ''İncelenen öyküler, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan kök değerler açısından temsil düzeyi, ifade biçimleri ve dağılım bakımından nasıl bir görünüm sergilemektedir?''

1.5 Sınırlılıklar

Bu araştırma, konunun kapsamı ve yöntemi gereği aşağıdaki noktalarla sınırlıdır:

1. Materyal Sınırlılığı: Bu çalışma, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından yayımlanan "365 Gün Öyküleri" setinde yer alan 53 adet öykü kitabı ile sınırlıdır (İncelenen öykülerin tam listesi Ek-1'de sunulmuştur).

2. Kavramsal Çerçeve Sınırlılığı: Öykülerin incelenmesinde yalnızca Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda tanımlanan değerler (Adalet, aile bütünlüğü, çalışkanlık, dostluk, duyarlılık, dürüstlük, estetik, mahremiyet, merhamet, mütevazılık, özgürlük, sabır, sağlıklı yaşam, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, temizlik, vatanseverlik ve yardımseverlik) esas alınmıştır.

3. Yöntemsel Sınırlılık: Çalışma, doküman analizi tekniği ve nitel içerik analizi yöntemiyle sınırlıdır; uygulayıcı (öğretmen) veya alıcı (öğrenci) görüşlerine başvurulmamıştır.

4. Analiz Sınırlılığı: Kodlama ve anlamlandırma süreçleri, araştırmacının literatür destekli akademik yorumu ve uzman görüşü doğrultusunda yapılandırılmış olup, nitel araştırmaların doğası gereği araştırmacı perspektifi ile sınırlıdır.

1.6 Tanımlar

Okul öncesi eğitim: Bireyin doğumundan başlayarak ilköğretim çağına kadar geçen dönemi kapsayan ve yaşam boyu gelişim açısından önemli bir yere sahip olan eğitim sürecidir. Bu süreçte çocukların bedensel, bilişsel, psikomotor, dil, sosyal ve duygusal gelişim alanları büyük ölçüde biçimlenmekte; aynı zamanda kişilik ve karakter gelişimlerinin temelleri oluşturulmaktadır (Yağcı vd., 2023).

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli: T.C. Milli Eğitim Bakanlığına göre eğitim, birbirini tamamlayan çok sayıda unsurdan oluşan bütüncül bir yapıya sahiptir. Eğitimin bir yönü geçmişten beslenirken diğer yönü insanlığın geleceğine ışık tutmayı amaçlamaktadır. Millî ve manevi değerlerle maddi gelişimi birlikte merkeze alan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli; öğretim programlarının temel yaklaşımı, öğrenci profili, Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi ve Beceriler Çerçevesi gibi bileşenlerin bir araya gelmesiyle oluşturulan kapsamlı bir eğitim modeli olarak ifade edilmektedir (MEB, 2024c).

Değer Eğitimi: Değerler eğitimi, bireylerin toplumsal yaşam içerisinde uyumlu bireyler olarak yer almalarını ve ahlaki ile etik ölçütlere uygun kararlar verebilmelerini destekleyen önemli bir eğitim süreci olarak görülmektedir. Toplumların kültürel ve manevi yapılarının devamlılığının sağlanabilmesi için temel insani değerlerin yeni kuşaklara aktarılması büyük önem taşımaktadır (Güner ve Çifci, 2024).

Öykü: Türk Dil Kurumu'na (TDK) göre öykü, "Ayrıntılarıyla anlatılan olay" olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2026).

365 Gün Öyküleri: Millî Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından, çocukların erken çocukluk döneminden itibaren okuma alışkanlığı kazanmalarını desteklemek; aynı zamanda kelime dağarcıklarını geliştirmek, dinleme becerilerini güçlendirmek ve konuşma yeteneklerini artırmak amacıyla "365 Gün Öykü" adlı dijital bir platform oluşturulmuştur (MEB, 2024d).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Okul Öncesi Eğitim

Erken çocukluk eğitimi, kişinin dünyaya geldiği andan itibaren ilkokul eğitimine başladığı süreci içeren ve kişinin bütün gelişim bölümlerini geliştirmeyi hedef edinen yapılandırılmış ve sistematik bir eğitim işleyişidir. Bu eğitim süreci, çocukta benlik oluşumuna zemin hazırladığı, temel yeterliliklerin ve ilkelerin aktarıldığı önemli dönem olarak kabul görmektedir (MEB, 2013). Erken yaş eğitim dönemi, beceri edinimi için hızlı ve köklü bir evre olması sebebiyle öğreticiliği yönünden belirleyici olmaktadır (Tierney ve Nelson, 2009'dan, akt. UNICEF, 2024).

Temel eğitim sürecinin başlangıç noktasını oluşturan erken çocukluk eğitimi, bireysel gelişim açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu kapsamda hizmet veren okul öncesi eğitim kurumları, çocukların yaş ve gelişim özelliklerine göre farklı isimlerle tanımlanmaktadır (Cevherli, 2014). Özeri (2004, akt. Cevherli, 2014, s. 5-6), okul öncesi eğitim kurumlarını yaş grupları ve işlevlerine göre kreş, yuva ve anaokulu olmak üzere üç temel başlık altında sınıflandırmaktadır:

Kreşler: İş hayatındaki annelerin 0-2 yaş grubundaki çocuklarının öz bakım gereksinimlerini desteklemek amacıyla açılan ve genellikle Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna bağlı olarak faaliyet gösteren kurumlardır. Bebeklerin gelişimsel özellikleri dikkate alındığında, bu kurumlar yalnızca bakım hizmeti sunan merkezler olarak değil, bakım ve eğitimin birlikte yürütüldüğü profesyonel eğitim ortamları olarak değerlendirilmektedir.

Yuvalar: 2-4 yaş grubundaki çocukların bakım ve eğitim gereksinimlerini karşılamak amacıyla hizmet veren kurumlardır. Türkiye'deki uygulamalarda bazı yuvaların kreş ve anaokulu çağındaki çocuklara da hizmet sunduğu görülmektedir. Bu kurumlar, çocukların sağlıklı bir fiziksel çevrede bulunmalarını sağlamanın yanı sıra, sosyal ve bilişsel gelişimlerini destekleyecek zenginleştirilmiş eğitim yaşantıları sunmayı amaçlamaktadır.

Anaokulları: 4-6 yaş grubundaki çocuklara yönelik eğitim hizmeti sunan kurumlardır. Bu kurumlarda, çocukların gelişim özelliklerine uygun öğrenme materyalleri ve uyarıcı eğitim ortamları aracılığıyla temel bilgi, beceri ve alışkanlıkları kazanmaları, çevrelerine uyum sağlayabilecek yeterlilikleri geliştirmeleri hedeflenmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nde, anaokulu, ana sınıfı ve uygulama sınıflarına kayıt yapılacak çocukların yaş aralıkları belirlenmiştir. Yönetmeliğe göre kayıtların yapıldığı yılın eylül ayı sonu esas alınarak 57-68 aylık çocukların kaydı gerçekleştirilmektedir. Bunun yanında, okulun kayıt bölgesinde ikamet eden ve sonraki eğitim öğretim yılında ilkokula başlayacak çocukların kayıt işlemleri tamamlandıktan sonra, fiziki koşulları uygun olan kurumlara daha küçük yaş grubundaki çocukların da kabul edilebileceği belirtilmektedir. Bu kapsamda anaokulu ve uygulama sınıflarına 36-56 aylık, ana sınıflarına ise 45-56 aylık çocukların kaydı yapılabilmektedir (MEB, 2014).

Dünya genelinde yüzyıllardır varlık gösteren okul öncesi eğitim merkezleri, zaman içerisinde gelişimini sürdürerek günümüzdeki kapsamlı yapısına ulaşmıştır. Bu kurumlar günümüzde; çocukların sağlıklı büyümesi, dengeli beslenmesi, özgüven kazanması ve karakter gelişiminin desteklenmesi gibi kritik görevler üstlenmektedir. Ayrıca çocuklara iyi alışkanlıklar kazandırmanın yanı sıra, onlara akranlarıyla sosyalleşebilecekleri güvenli bir ortam sunmakta; fiziksel gelişim için gerekli oyun ve hareket imkânlarını sağlayarak ebeveynlere çocuk bakımı ile eğitimi konularında rehberlik etmektedir (Oktay, 2007'den akt. Cevherli, 2014, s. 7).

2.1.1 Okul Öncesi Eğitimin Önemi ve Amacı

Erken çocukluk dönemini kapsayan 0-6 yaş eğitimi, çocukların toplumsal yaşam becerileri edinmeleri ve sosyal uyum geliştirmeleri açısından önemli bir eğitim süreci olarak değerlendirilmektedir. Bu 0-6 yaş grubunu kapsayan dönemde çocuklar; empati, iletişim kurmak, paylaşmak, yardımlaşmak, problem çözmek ve fikir ayrılığı gibi birçok sosyal uyum becerilerini kazanırlar. Bu nedenle erken çocukluk eğitimi, çocukların yalnızca bilişsel gelişimlerini desteklemekle kalmamakta; aynı zamanda sosyal gelişim becerilerinin kazanılmasına da katkı sağlamaktadır (Atmaca vd., 2020).

2024 yılında yayınlanan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı, okul öncesi dönemini değerlerle bütünleşen bir süreç olarak ele almıştır. Programda milli, manevi, kültürel ve evrensel değerlerin çocuklara kazandırılması; topluma uygun yetişen, kendini bilen, çevreye karşı duyarlı, sorumluluk bilincine sahip ve ahlaki temelleri sağlam kişiler olacak şekilde yetişmelerini hedef alınmıştır (MEB, 2024b).

Milli Eğitim Bakanlığı (2024b, s. 6) okul öncesi eğitimin amaçlarını şu şekilde belirtmektedir:

- Çocukların bedensel, zihinsel ve duygusal gelişimlerini desteklemek ve olumlu alışkanlıklar kazanmalarını sağlamak,
- İlköğretime hazırlık sürecini güçlendirmek; sosyoekonomik açıdan dezavantajlı çevrelerden gelen çocuklar için ortak bir gelişim ortamı oluşturmak,
- Çocukların Türkçeyi doğru ve etkili bir biçimde kullanmalarını desteklemek,
- Toplumsal yaşama uyumlarını artırmaktır.

2.1.2 Okul Öncesi Eğitimin Genel İlkeleri

Türkiye'de okul öncesi eğitimin çerçevesini belirleyen temel ilkeler, Millî Eğitim Bakanlığı (MEB, 2024f) tarafından hazırlanan programda aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir:

Okul Öncesi Eğitim Programı, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde yer alan Türk millî eğitiminin genel amaçları esas alınarak hazırlanmıştır. Bu kapsamda programın geliştirilme sürecinde millî eğitimin temel amaç ve ilkeleri dikkate alınmış; okul öncesi eğitimin planlanması ve uygulanmasında yol gösterici nitelikte çeşitli ilkeler belirlenmiştir.

Erken çocukluk eğitim programı, çocukların bilişsel, dil, sosyal-duygusal ve fiziksel gelişimlerini desteklemeyi ve onları sağlıklı bireyler olarak ilkokula hazırlamayı

amaçlamaktadır. Bu süreçte eğitim uygulamalarının çocukların gelişimsel özellikleri, ilgi alanları ve bireysel farklılıkları dikkate alınarak planlanması önem taşımaktadır. Okul öncesi eğitim, sosyoekonomik düzey, dil, kültür, cinsiyet ya da bireysel gereksinimler gibi farklılıklar gözetilmeksizin tüm çocukların gelişimini en üst düzeyde desteklemeyi hedeflemektedir. Bu kapsamda çocukların Türkçeyi doğru, etkili ve güzel bir biçimde kullanabilmeleri için dil gelişimine özel önem verilmesi gerekmektedir.

Program, farklılıklara ve çok kültürlü yapıya duyarlı bir yaklaşım benimsemekte ve çocukların bireysel, toplumsal ve kültürel farklılıklara ilişkin farkındalık geliştirmelerini, başkalarına saygı geliştirmelerine katkı sağlamaktadır. Erken çocukluk eğitimi kurumlarında, demokratik eğitim anlayışına uygun, kapsayıcı ve çocuk merkezli öğrenme ortamlarının oluşturulması büyük önem arz etmektedir. Eğitim planlamaları yapılırken çocukların gelişimsel ihtiyaç ve ilgi alanlarının yanı sıra ailenin, çevrenin ve okulun imkânlarının da dikkate alınması gerekmektedir. Beceri edinimi sürecinin planlanmasında somuttan soyuta ve bilinenden bilinmeyene ilerleme gibi temel öğretim ilkelerinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bunun yanında çocukların hareket gereksinimleri ve doğa ile etkileşimleri dikkate alınarak uygun koşullarda açık hava etkinliklerine yer verilmesi önerilmektedir.

Eğitim sürecinde çocukların düşüncelerini farklı ortamlar ve çeşitli yöntemler aracılığıyla ifade etmelerine fırsat verilmesi; hayal güçlerinin, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerinin, bilişsel esnekliklerinin ve üst bilişsel becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Aynı zamanda çocukların yaşam ve iletişim becerilerinin desteklenmesi ve erken okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi yoluyla okuma ve yazmaya yönelik olumlu tutumlar kazanmaları hedeflenmektedir. Erken çocukluk eğitim sürecinde sevgi, saygı, iş birliği, sorumluluk, hoşgörü, yardımlaşma, dayanışma, adalet ve paylaşma gibi temel insani değerlerin çocuklarda gelişmesi de önemli bir yer tutmaktadır.

Program ayrıca çocukların güçlü ve gerçekçi bir bireysel kimlik algısı geliştirmelerini, öz saygı ve öz güven gelişimini desteklemekte, aynı zamanda öz düzenleme becerilerinin kazandırılmasına katkı sağlamaktadır. Çocukların duygusal farkındalık

geliştirmeleri, empatik beceri kazanmaları ve kişiler arası sorunları yapıcı yollarla çözebilmeleri teşvik edilmektedir. Öğretmenlerin çocuklarla güvene dayalı, duyarlı ve tutarlı ilişkiler kurmaları çocukların kendilerini güvende ve özgür hissetmeleri açısından önemlidir. Bu süreçte çocukların bağımsız davranışlar geliştirmeleri desteklenirken ihtiyaç duyduklarında yetişkin rehberliğinin sağlanması ve başkalarına yardım edebilecekleri fırsatların oluşturulması gerekmektedir.

Öğrenme sürecinde çocukların görüşlerine değer verilmesi, karar alma, planlama ve değerlendirme süreçlerine katılımlarının desteklenmesi de programın önemli ilkeleri arasında yer almaktadır. Öğretmenlerin çocukların içsel disiplin geliştirmelerine yardımcı olmak amacıyla hem özgürlük tanıyan hem de belirli kurallar çerçevesinde yapılandırılmış bir öğrenme ortamı oluşturması gerekmektedir. Günlük yaşamda yer alan rutinler ise çocukların zaman kavramını anlamalarına, kendilerini güvende hissetmelerine ve öz güven geliştirmelerine katkı sağlamaktadır. Bunun yanı sıra düzenli olarak gerçekleştirilen etkinlikler çocukların belleğini güçlendirmekte ve olumlu davranışlar kazanmalarını desteklemektedir.

Okul öncesi dönemde oyun, çocuklar açısından en verimli öğrenme yöntemlerinden biridir. Bu doğrultuda eğitim programında farklı türde oyunlara yer verilmesi ve öğrenme sürecinin oyun temelli olarak düzenlenmesi önem taşımaktadır. Çocukların gelişim ve öğrenmeleri yalnızca okul ortamında değil, aynı zamanda içinde bulundukları sosyal ve kültürel çevrelerden de etkilenmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin çocukların aile yaşantılarını ve sosyokültürel çevrelerini dikkate almaları ve eğitim sürecine ailelerin ve toplumun aktif katılımını sağlamaları gerekmektedir. Ayrıca okul öncesi eğitim ile rehberlik hizmetlerinin bütünleştirilmesi ve rehberlik çalışmalarının erken çocukluk eğitiminin temel ilkeleri doğrultusunda yürütülmesi önemlidir.

Programın değerlendirilmesi sürecinde çocukların bireysel gelişimlerinin düzenli olarak izlenmesi, öğretmenlerin kendi uygulamalarını değerlendirmeleri ve programın etkililiğinin sistematik biçimde incelenmesi gerekmektedir. Elde edilen değerlendirme sonuçlarının çocukların gelişimini desteklemek, öğretmen uygulamalarını geliştirmek ve programın niteliğini artırmak amacıyla etkin biçimde kullanılması önem

taşımaktadır. Bu bağlamda öğretmenlerin sürekli olarak kendilerini geliştiren, uygulamalarını eleştirel bir bakış açısıyla değerlendiren ve mesleki gelişimlerini sürdüren bireyler olmaları beklenmektedir (MEB, 2024f, s. 3–5).

2.1.3 Okul Öncesi Dönemin Gelişimsel Özellikleri

Doğumdan yaklaşık altı yaşına kadar olan süreci kapsayan okul öncesi dönem, çocukluk döneminin önemli bir evresini oluşturmaktadır. Bu süreç, çocukların birçok gelişimsel deneyim kazandıkları ve çeşitli becerileri edindikleri bir dönem olarak kabul edilmektedir. Çocuklar dünyaya geldiklerinde çevreleriyle etkileşim kurmalarına ve öğrenmelerine olanak sağlayan fiziksel, bilişsel, dilsel, sosyal ve duygusal bazı temel kapasitelere sahiptir. Bu kapasite ve potansiyeller, çocukların gelişim süreçleri boyunca deneyim ve etkileşim yoluyla giderek gelişmektedir (Karoğlu ve Ünüvar, 2017).

2.1.3.1 Bilişsel gelişim

Bilişsel gelişim, olgunlaşma süreci ile çocukların deneyim ve yaşantıları arasındaki sürekli etkileşimlerin bir sonucu olarak ortaya çıkar (Cevherli, 2014). Köylü vd. (2010'dan akt. Cevherli, 2014, s. 33) tarafından belirtildiği üzere, bilişsel gelişim hem genetik faktörler hem de çevresel etkileşimlerin birleşimiyle gerçekleşmektedir. Birey, doğuştan getirdiği bilişsel potansiyelini çevresinden edindiği öğrenme deneyimleri aracılığıyla en üst düzeye çıkarabilmektedir.

Bilişsel gelişimin önemini anlamak için bilişsel gelişim kuramlarının incelenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, özellikle Piaget ve Vygotsky'nin kuramları, bilişsel gelişimi açıklamada en çok öne çıkan yaklaşımlar olarak ele alınmaktadır (Cevherli, 2014).

2.1.3.1.1 Piaget'in bilişsel gelişim kuramı

Yeşilyaprak vd. (2008'den akt. Yıldırım, 2016, s. 619) Piaget'in bilişsel gelişim kuramında temel yapı taşını "şema" kavramı oluşturmaktadır. Şemalar, bireyin çevresinden edindiği bilgileri anlamlandırmasını sağlayan zihinsel örgütlenme yapılarıdır. Herhangi bir varlık, olay veya duruma yönelik zihinsel tanımlar ve yargılar şema olarak değerlendirilebilir. Bu yapılar hem somut hem soyut, hem nesnel hem de öznel nitelik taşıyabilir. Çocuklar dünyayı, sahip oldukları bu şemalar aracılığıyla anlamlandırır ve yeni bilgileri mevcut zihinsel yapılarıyla bütünleştirir; böylece şemalar, bireyin yeni bilgiyi organize etme ve yerleştirme sürecinde bir rehber işlevi görür.

Piaget'e göre refleksler, çocukların bilişsel gelişiminde ilk şemaları oluşturur. Bebekler yaşamın ilk döneminde emme ve tutma reflekslerini kullanarak çevreden gelen uyaranları algılamaya çalışmaktadır. Örnek olarak, doğumdan kısa süre sonra bebek, refleksif olarak annesini emer; zamanla bu davranışı genelleyerek çevresindeki nesneleri de ağız yoluyla keşfeder ve "besin sağlayan" ile "besin sağlamayan" ayrımını öğrenir. Söz konusu süreç, bebeğin zihinsel gelişiminde başlangıç evresi niteliği taşımaktadır. Böylece çocuk, daha önce oluşturduğu şemalar doğrultusunda yeni karşılaştığı nesneleri anlamlandırır ve dünyayı daha sistematik biçimde kavramaya başlar (Yıldırım, 2016).

Piaget'e göre bilişsel gelişim, zihnin sürekli olarak dengeyi sağlama çabasıyla ilerler. Çocuk, daha önce edindiği şemalarla dünyayı anlamlandırır; yeni ve beklenmedik durumlarla karşılaştığında dengesizlik oluşur. Bu dengesizliği gidermek için çocuk, ya yeni durumu mevcut şemalarına uydurur (özümleme/asimilasyon) ya da şemalarını değiştirerek yeni şemalar oluşturur (uyumsama/akomodasyon). Bu süreç sonunda, zihinsel denge yeniden sağlanır ve bireyin bilişsel yapısı daha karmaşık ve esnek hâle gelir. Yeni şemalar, mevcut zihinsel yapıyla ilişkilendirilerek örgütleme (organizasyon) sürecine tabi tutulur; böylece çocuk üst düzey bir denge durumuna ulaşır (Yıldırım, 2016).

Piaget'ye göre bilişsel gelişim, birbirinden kopuk olmayan ancak karakteristik özellikleri bakımından farklılaşan dört ana dönemden oluşur. Bu dönemler arasında, gelişimin doğası gereği hiyerarşik bir bağ mevcuttur; yani her aşama bir sonrakine zemin hazırlar ve yeni yetkinlikler eskilerin üzerine eklenerek gelişir. Bu yapı sayesinde çocuk, daha önce başaramadığı bir zihinsel işlemi bir sonraki evrede çok daha karmaşık ve gelişmiş bir düzeyde gerçekleştirebilir. Bu süreç, zihinsel kapasitenin sadece nicelik olarak değil, niteliksel olarak da evrildiğinin temel bir göstergesidir (Yıldırım, 2016).

Piaget, bireyin zihinsel gelişimini biyolojik olgunlaşma ve çevresel deneyimlerle şekillenen, hiyerarşik bir yapıya sahip dört temel evrede ele almaktadır (Yıldırım, 2016).

1. Duyusal Motor Dönemi (0-2 Yaş); Bebeklik evresiyle paralel giden bu aşamada temel amaç dünyaya uyum sağlamaktır. Birey, sınırlı sayıdaki doğuştan gelen şemalarını; özümleme (asimilasyon), uyumsama (akomodasyon) ve genel bir adaptasyon süreciyle geliştirir. Bu evre, çocuğun dünyayı fiziksel duyuları ve hareketleri aracılığıyla anlamlandırmaya başladığı, bilişsel bağımsızlığın ilk temellerinin atıldığı dönemdir (Yıldırım, 2016).

2. İşlem Öncesi Dönem (2-7 Yaş); Erken çocukluk dönemine denk gelen bu safhada, artan hareket kabiliyetiyle birlikte uyarıcı zenginliği yaşanır. Çocukta bir akıl yürütme becerisi başlasa da bu henüz mantıksal bir temelden yoksundur ve daha çok sezgisel nitelik taşır. Mantıksal çıkarımlar yerine sezgilerin baskın olması, yetişkin dünyasından farklı ve bazen tutarsız görünen düşünce biçimlerinin ortaya çıkmasına neden olur (Yıldırım, 2016).

3. Somut İşlemler Dönemi (7-11 Yaş); İlkokul yıllarını içeren bu süreçte, sezgisel düşüncenin yerini mantıksal muhakeme alır. Ancak bu mantık yürütme süreci sadece somut, gözlemlenebilir ve elle tutulur verilerle sınırlıdır. Soyut kavramlar, mecazlar ve atasözleri henüz tam olarak kavranamaz. Bu aşama, işlem öncesi dönemdeki eksikliklerin tamamlandığı ve üst düzey düşünmeye geçişi sağlayan bir ara basamak niteliğindedir (Yıldırım, 2016).

4. Soyut İşlemler Dönemi (Ergenlik ve Yetişkinlik); Bilişsel gelişimin en üst noktası olan bu evrede birey, somut verilere ihtiyaç duymadan hipotezler kurabilir ve soyut kavramlar üzerine akıl yürütebilir. Piaget'ye göre bu, zihinsel evrimin son aşamasıdır; ancak her birey bu dönemin tüm özelliklerine aynı düzeyde ulaşamayabilir. Bu durum, gelişimdeki bireysel farklılıklar ilkesiyle açıklanmakta olup, yetişkin düşünce yapısının çocuk zihninden niteliksel olarak ayrıştığı nihai noktadır (Yıldırım, 2016).

2.1.3.1.2 Vygotsky'nin bilişsel gelişim kuramı

Bilişsel gelişimi belirli yaş aralıklarına hapseden Piaget'den farklı olarak Vygotsky, katı bir dönemlendirme yapmaktan kaçınmıştır. Piaget, bireyin zihinsel kapasitesinin zamanla ve olgunlaşmaya paralel olarak kendiliğinden açığa çıkan kalıtımsal bir miras olduğunu savunur. Bu bakış açısında "kalıtım" ve "olgunlaşma" anahtar rol oynarken, Vygotsky'nin kuramsal çerçevesi çok daha orijinal bir perspektif sunar. Vygotsky'nin bilişsel gelişimin temeline yerleştirdiği kavramlar, bireyin gelişimini açıklamak için yepyeni bir model ortaya koymaktadır. Vygotsky, bilişsel gelişimin bireysel bir çabadan ziyade, toplumsal ve kültürel bir etkileşim sonucunda şekillendiğini savunur (Yıldırım, 2016).

1. Sosyo-Kültürel Model; Yıldırım (2016) tarafından aktarıldığı üzere Kaya vd., (2010), Vygotsky'nin bilişsel gelişim yaklaşımına göre zihinsel fonksiyonlar, biyolojik bir olgu olmaktan ziyade toplumsal ve kültürel bir arka planın yapısal bir sonucudur. Bu modelde zihin iki aşamalı gelişir: Önce sosyal planda (çevreyle etkileşim), ardından psikolojik planda (içselleştirme). Batı'nın "önce birey, sonra toplum" anlayışının aksine Vygotsky, insanın doğuştan sosyal bir varlık olduğunu ve zihinsel süreçlerin bu sosyal zeminden türediğini belirtir.

2. Yakınsak Gelişim Alanı (ZPD - Zone of Proximal Development); Kuramın en kritik kavramı olan bu alan, bir çocuğun kendi başına sergilediği performans ile bir yetişkin ya da yetkin bir akran desteğiyle ulaşabileceği potansiyel arasındaki boşluğu ifade eder. Öğrenme tam olarak bu "açık alanda" gerçekleşir. Piaget'nin aksine gelişim, olgunlaşmayı beklemez; sosyal çevrenin (öğretmen, ebeveyn) sunduğu uyarıcılar sayesinde gelişimi tetikler (Kaya vd., 2010'dan akt. Yılmaz, 2016).

3. İşbirlikli Öğrenme; Yakınsak gelişim alanını tamamlayan bu kavram, bilginin nasıl edinildiğini açıklar. Birey, bilgiyi tek başına keşfetmek yerine, çevresiyle kurduğu ortaklıklar ve etkileşimler yoluyla edinir. Piaget öğrenmeyi bireysel bir anlamlandırma süreci olarak görürken, Vygotsky asıl öğrenmenin ancak kolektif bir çaba ve çevre desteğiyle mümkün olduğunu vurgular (Yıldırım, 2016).

4. Yapı İskelesi; Bu kavram, öğrenme sürecinde sunulan rehberliğin niteliğini temsil eder. Tıpkı bir bina inşa edilirken kullanılan iskeleler gibi, çocuk yeni bir beceri öğrenirken yetişkin ona yoğun destek verir. Çocuk yetkinleştikçe ve beceriyi kendi başına yapabilir hale geldikçe, bu dış destek (iskele) kademeli olarak geri çekilir. Bu durum, gelişimin bireysel bir "sunum" değil, çevresel bir "ilerleme" olduğunun en somut kanıtıdır (Yıldırım, 2016).

2.1.3.2 Psikomotor gelişim

Psikomotor gelişim; bireyin fiziksel yapısında meydana gelen büyüme ve biyolojik olgunlaşma süreçlerine paralel olarak ortaya çıkan değişimleri kapsamaktadır. Bu alandaki ilerlemeler; temel motor becerilerin kazanılmasını, merkezi sinir sistemi ile kas iskelet yapısı arasındaki koordinasyonu ve hormonal mekanizmaların fiziksel kapasite üzerindeki etkilerini temel inceleme konusu olarak ele almaktadır (Basit ve Deniz, 2020).

Psikomotor gelişim süreci, merkezi sinir sistemi ile kas yapısı arasındaki koordinasyonun ilerlemesiyle doğrudan ilişkilidir. Özellikle yaşamın ilk evresi olan bebeklik döneminde gözlemlenen refleksif hareketler, bireyin nöromüsküler (sinir-kas) olgunlaşma düzeyinin temel bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Başlangıçta istemsiz reflekslerle somutlaşan bu gelişimsel süreç; sinir-kas sisteminin biyolojik olgunluğa erişmesiyle birlikte postüral (duruşa yönelik) becerilere, lokomotor (yer değiştirmeye dayalı) eylemlere ve ardından koşma, sıçrama ile denge koordinasyonu gerektiren daha kompleks motor çıktılara evrilmektedir (Basit ve Deniz, 2020).

Çocuklarda motor becerilerin gelişimi belirli bir hiyerarşik sıra izlemektedir. Bu ilerleme, gelişimin temel ilkeleri olan baştan ayağa (cephalocaudal) ve merkezden dışa (proximodistal) yönelim prensiplerine uygun olarak gerçekleşir. Diğer gelişim

alanlarında olduğu gibi, psikomotor gelişim de bir bütünsellik arz etmekle birlikte, belirli karakteristik özelliklerin baskın olduğu gelişimsel evreler halinde kategorize edilmektedir (Basit ve Deniz, 2020).

Gallahue ve Ozmun (1995) tarafından geliştirilen motor gelişim modeli, bireyin fiziksel ilerleyişini hiyerarşik bir yapıda ve birbirini izleyen dört ana evrede ele almaktadır. Bu modele göre, doğumdan itibaren ilk yılı kapsayan Refleksif Hareket Dönemi (0-1 yaş), bebeğin hayatta kalmasını sağlayan istemsiz tepkilerin baskın olduğu süreçtir. Bebeklikten erken çocukluğa geçişi temsil eden İlkel Hareket Dönemi (1-2 yaş), denge ve nesne kontrolü gibi temel istemli hareketlerin kazanılmaya başlandığı evreyi ifade eder. Erken çocukluk yıllarını içeren Temel Hareket Dönemi (2-6 yaş) ise bireylerin motor becerilerini çok daha bilinçli, kontrollü ve koordineli bir biçimde sergilediği aşamadır. Gelişim sürecinin son halkası olan Sportif Hareket Dönemi (7+ yaş) ile birlikte birey, edindiği temel becerileri daha karmaşık fiziksel aktivitelere ve spesifik spor dallarına entegre ederek uzmanlaşma düzeyine taşır (Gallahue ve Ozmun, 1995'dan akt. Çakmak vd., 2025).

2.1.3.3 Dil gelişimi

Yılmaz'ın (2011, akt. Cevherli, 2014) belirttiğine göre çocuklarda dil ve konuşma gelişimi doğumla birlikte başlamakta, özellikle yaşamın ilk üç yılında nörolojik olgunlaşmaya paralel olarak hızlı bir gelişim göstermektedir. Bu süreçte bebekler, başlangıçta refleksif nitelikte olan seslerden zamanla anlamlı sözcükler ve yetişkin konuşmasına yakın dil yapılarına doğru ilerlemektedir. Dil gelişiminin sağlıklı ilerleyebilmesi, çocuğun içinde bulunduğu çevrenin sunduğu iletişim fırsatlarıyla yakından ilişkilidir. Sözel etkileşimin yoğun olduğu, çocuğun kendini ifade etme girişimlerinin desteklendiği ve geri bildirim aldığı sosyal çevreler, dil ve konuşma becerilerinin gelişimine önemli katkı sağlamaktadır. Bu doğrultuda dil gelişimi yalnızca biyolojik olgunlaşmanın bir sonucu değil, aynı zamanda çevresel etkileşimlerle desteklenen dinamik bir süreç olarak değerlendirilmektedir.

Yılmaz'ın (2011, akt. Cevherli, 2014) yaklaşımına göre dil gelişimi; alıcı dil, ifade edici dil ve sosyal etkileşim olmak üzere birbiriyle ilişkili üç temel boyutta ele alınmaktadır. Çocuk bu süreçte çevresinden gelen iletileri anlamlandırırken aynı zamanda sözel ve sözel olmayan yollarla kendini ifade etmeyi öğrenmektedir. Alıcı ve ifade edici dil becerilerinin gelişiminde sosyal etkileşim önemli bir belirleyici olup, yaşa uygun dil gelişiminden söz edilebilmesi için bu üç alanda da gelişimin dengeli biçimde ilerlemesi beklenmektedir.

Yılmaz'ın (2011, akt. Cevherli, 2014) gelişim özelliklerine ilişkin sınıflandırmasına göre 2-3 yaş döneminde çocukların konuşmalarının anlaşılabilirliği %50-75 düzeyine ulaşmaktadır. Bu dönemde alıcı dil kapasitesi yaklaşık 500-900 sözcük, ifade edici sözcük dağarcığı ise 50-250 sözcük arasındadır. Çocuklar iki aşamalı yönergeleri yerine getirebilmekte, 2-4 sözcükten oluşan cümleler kurabilmekte ve nicelik kavramlarını anlamaya başlamaktadır. Konuşmada görülen tekrarlar ve dil bilgisi hataları ise gelişimin doğal bir parçası olarak kabul edilmektedir.

Aynı sınıflandırmaya göre 3-4 yaş döneminde çocukların nesnelerin işlevlerini ve zıt kavramları anlama becerileri gelişmekte, duygu ve düşüncelerini dil yoluyla ifade etme yeterlikleri artmaktadır. Zaman kavramının gelişmesiyle birlikte geçmiş ve gelecek zaman ifadeleri kullanılmaya başlanmakta, olayları kronolojik sırayla anlatabilme becerisi kazanılmaktadır. 4-6 yaş döneminde ise dil bilgisi kurallarının kullanımı daha doğru hâle gelmekte, çocuklar 4-8 sözcükten oluşan daha uzun ve bağlaç içeren cümleler kurabilmektedir. Bu dönemde kısa öyküleri dinleyip neden-sonuç ilişkisi kurabilmekte, dinlediği bir olayı tutarlı bir biçimde başkalarına aktarabilmektedir (Yılmaz, 2011, akt. Cevherli, 2014).

2.1.3.4 Sosyal - duygusal gelişim

Kişisel gelişimin en hızlı ve dış etkilere en açık olduğu evre okul öncesi dönemdir. Bu kritik yıllarda çocuğun dünyasına yapılan her katkı, gelecekteki yaşam kalitesini doğrudan etkileyen bir temel oluşturur. Çocuğun kapasitesi bir bütün olarak gelişirken, bu süreçteki en büyük pay aile içi tutumlara ve tasarlanan çevreye aittir. Sosyal etkileşim fırsatlarının yetersiz olduğu bir ortamda büyümek, çocuğun iletişim

becerilerini ve sosyal bağ kurma yetisini zayıflatarak bireysel potansiyelinin tam olarak ortaya çıkmasını engelleyebilir (Çetin, 2019).

Duygusal gelişim; bireyin kendi hislerini tanımlama, yönetme ve dışa vurma becerilerinin yanı sıra, sosyal çevresindeki diğer kişilerin duygulanımlarını çözümleyerek bunlara uygun tepkiler geliştirebilme sürecini kapsayan bütüncül bir yetkinlik kazanımıdır (Özdemir vd., 2021).

Sosyal gelişim; bireyin toplumsal uyaranları anlamlandırma, içinde bulunduğu kültürel kodlara ve normlara uyum sağlama yetkinliğidir. Bu süreç, kişinin parçası olduğu sosyal yapılarla bütünleşmesini, çevresindeki bireylerle sağlıklı ilişkiler kurmasını ve kolektif bir bilinçle grup dinamiklerine katılım göstermesini içerir. Bireyin toplumsal beklentilere duyarlılık kazanması ve ortak hareket etme becerisi geliştirmesi, bu gelişim alanının temel göstergeleridir (Çetin, 2019).

Çocuklarda duygusal gelişim doğumla birlikte şekillenmeye başlar; bu süreçte çocuk, hoşlandığı veya rahatsızlık duyduğu durumları farklı yollarla dışa vurur. Temel eğilim, acı veren deneyimlerden kaçınmak ve haz verenlere yönelmektir. Yaş ilerledikçe bu duygusal tepkiler ve altında yatan nedenler daha belirgin bir hal alır. Özellikle 1,5 yaşından itibaren öfke tetikleyicileri artış gösterirken, iki yaş civarında çocuk, kendisine sıkıntı veren kısıtlamalara karşı ağlama veya fiziksel tepkilerle öfkesini yansıtmaya başlar. 2-6 yaş aralığında engellenme durumunda ortaya çıkan öfke genellikle kısa sürelidir; ancak çocuk, öfke yoluyla istediğini elde edebileceğini keşfederse bu davranışı bir araç haline getirebilir. İlk çocukluk evresinde öfkenin yanı sıra korku, kıskançlık, sevgi, güven ve endişe gibi temel duygular da gelişim sürecinin birer parçasıdır (Sağlık, 2003, s. 31-37'den akt. Cevherli, 2014).

Duygusal gelişim açısından en verimli süreç olan okul öncesi dönemde, çocuğun ileride sergileyeceği saldırgan, savunmacı veya kaçınma odaklı davranışların temelleri atılmaktadır. Bu evre, hem zorlayıcı duyguların hem de bireyi besleyen olumlu coşkuların doğduğu ve karakter yapısına yerleşmeye başladığı bir basamaktır. Çocuk, yaşamı boyunca kullanacağı duygusal tepki mekanizmalarını bu dönemdeki deneyimleriyle şekillendirirken, aynı zamanda sevinç ve mutluluk veren tüm

duyguların hazzını da ilk kez bu kadar yoğun bir biçimde deneyimlemektedir (Cevherli, 2014).

Başal'a göre bireyin toplumsallaşma süreci üç temel sosyolojik ilke üzerine temellenmektedir. Buna göre birey sosyal davranışları diğer bireylerle kurduğu etkileşimler aracılığıyla öğrenir. Ayrıca bireyin hangi davranışları ve değerleri edineceği içinde yaşadığı toplumun kültürel yapısı tarafından belirlenir. Sosyalleşme sürecinin tamamlanabilmesi ise bireyin bir sosyal organizasyona etkin biçimde katılım sağlamasıyla mümkün olmaktadır (Başal, 1998'den akt. Ekinci Vural, 2012, s. 19).

2.1.3.5 Ahlak gelişimi

Ahlak gelişimi, bireyin içinde yaşadığı toplumun değerlerini tanıması ve benimsemesi yoluyla bulunduğu çevreye uyum sağlamasını ifade etmektedir. Bununla birlikte bu süreç, bireyin yalnızca toplumsal değerleri olduğu gibi kabul etmesi anlamına gelmez; aksine bireyin toplumsal yaşamla uyum içinde olabilmek için kendi ilke ve değer sistemini oluşturmasını da kapsamaktadır (Cevherli, 2014).

Çocukların sosyal-duygusal gelişiminde ahlak gelişimi kritik bir rol oynamaktadır. Bireyin toplumsal kurallara uyum sağlama sürecinde onaylanma ihtiyacı hissetmesi ve doğru-yanlış ayrımında duygusal bir yol izlemesi bu sürecin parçasıdır. Ahlak gelişiminin temel amacı; bireyin görev, sorumluluk, hak ve adalet gibi evrensel ilkeler ışığında kendi değer sistemini inşa etmesidir (MEGEP, 2007'den akt. Cevherli, 2014).

Bireyin ahlaki gelişim süreçlerini kavramak, ahlak eğitiminin niteliği açısından kritik bir öneme sahiptir. Temelleri ailede atılan bu eğitim süreci, okulda devam ederek bireysel çabalar ve çevresel faktörlerle yaşam boyu sürer. Ahlak eğitiminin temel gayesi, okuldaki tüm eğitsel faaliyetleri bütünleştirmek ve yüceltmektir. Bu süreçte öğretmenlerin sergilediği tutum ve davranışlar belirleyici bir role sahiptir (Aydın, 2003'den akt. Cevherli, 2014).

Aydın (2003'den akt. Cevherli, 2014), ahlak gelişiminin bireyin çevresiyle kurduğu etkileşimler sonucunda oldukça erken yaşlarda başladığını ve üç yaş civarında dil becerilerinin gelişimiyle birlikte hız kazandığını belirtmektedir. Yazara göre, kişilik

gelişiminin bir bileşeni olan bu süreçte, çocuğun içinde bulunduğu sosyal çevre ve çocukluk dönemindeki yaşantıları, ahlaki anlayışın temelini oluşturmaktadır.

Snarey ve Samuelson (2008) ile Erikson (1963'den akt. Oruç, 2010) göre, ahlaki gelişim ve eğitim alanında üç temel yaklaşım uzun süre boyunca geçerliliğini korumuştur. Bu yaklaşımlar; Freud'un psikanalitik kuramı, Piaget ve Kohlberg'in bilişsel gelişim teorileri ile sosyal öğrenme yaklaşımlarıdır.

Erdiller'e (2014'den akt. Büyükbakkal, 2019) göre, yapısal kişilik kuramında Freud, kişiliğin id, ego ve süperego olmak üzere üç psikodinamik yapıdan oluştuğunu belirtmektedir. Doğumla birlikte gelen ve kalıtsal içgüdüleri kapsayan id, kişiliğin temel taşını oluşturmaktadır. Gerçeklik ilkesiyle hareket eden ego ise kişiliğin yürütücü gücüdür; id'den gelen istekler ile süperegonun toplumsal beklentileri arasında denge kurarak orta yolu bulma işlevini üstlenir.

Bireyin toplumsal norm ve değerleri özümseme süreci süperego mekanizmasıyla yönetilir. Bu gelişim, çocukluk evresinde ebeveyn denetimiyle konulan kural ve yasakların çocuk tarafından içselleştirilmesiyle temellenir. Bu aşamada davranışların niteliği, mevcut kurallara uygunluk durumuna göre "doğru" veya "yanlış" şeklinde tanımlanmaktadır. Kişiliğin ahlaki pusulası niteliğindeki süperego, çocuğun sosyal değerleri kabullenmesine ve bu doğrultuda kendi davranışlarını düzenleyerek toplumsal uyum sağlamasına imkan tanır (Başal, 2007'dan akt. Büyükbakkal, 2019).

Sigmund Freud'a göre ahlaki gelişim, bireyin kişilik yapılanmasını etkileyen oral, anal, fallik, gizil ve genital olmak üzere beş psikoseksüel dönemden oluşan bir süreç içerisinde ele alınmaktadır. Bu dönemlerin her birinin karakter gelişimi üzerinde belirleyici rol oynadığı ifade edilmektedir (Cevherli, 2014).

Jean Piaget'ye göre ahlak gelişimi, bilişsel gelişimde olduğu gibi belirli gelişim dönemleri doğrultusunda ilerlemektedir. Bu süreçte çocuğun çevresiyle kurduğu aktif etkileşim ahlaki gelişimin şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Piaget, çocukların doğru ve yanlış kavramlarına ilişkin düşüncelerini inceleyebilmek amacıyla çocuk oyunlarını, oyunlarda yer alan kuralları ve çocukların değerlendirebileceği kısa öyküleri kullanmıştır. Bu çalışmalar sonucunda Piaget, ahlak

gelişiminde yaşa bağlı değişimlerin bulunduğunu belirtmiştir. Buna göre küçük yaştaki çocuklar başlangıçta kurallara yalnızca kural oldukları için uymakta; ancak gelişim sürecinde kuralların anlamını kavrayarak onları daha bilinçli bir şekilde değerlendirmeye başlamaktadır. Ayrıca çocukların sergilenen bir tutumu doğru ya da yanlış olarak değerlendirme biçimleri de yaşa bağlı olarak değişmektedir. Erken çocukluk döneminde niyet veya kasıt unsurlarını ayırt etmekte zorlanan çocuklar, bilişsel gelişim ilerledikçe davranışın arkasındaki amacı ve kasıtlı olma durumunu kavrayabilmektedir (Özdemir, 2003, akt. Sözer Çapan, 2005).

Piaget, çocuklarda ahlaki gelişim sürecini iki temel döneme ayırmış ve yaklaşık dört yaşından on yaşına kadar devam eden süreci "heteronormatif ahlak" evresi olarak tanımlamıştır. Bu dönemde çocuklar, kuralların yetişkinler gibi sarsılmaz otoriteler tarafından belirlendiğine ve bu kuralların değiştirilemez nitelikte olduğuna inanarak tam bir bağlılık sergilerler. Davranışların doğruluğunu veya yanlışlığını değerlendirirken, eylemin arkasındaki niyet ya da kasıt unsurlarını henüz tam olarak kavrayamadıkları için yalnızca somut sonuçlara ve eylemin bir cezaya yol açıp açmadığına odaklanırlar. Bilişsel sınırlılıkların bir sonucu olarak ortaya çıkan bu tutum, çocukların ahlaki değerleri evrensel ve kesin gerçekler olarak içselleştirmesine neden olmaktadır (Aydın, 2003, s. 44'den akt. Sözer Çapan, 2005).

Piaget'ye göre, yaklaşık sekiz yaşından itibaren gelişmeye başlayan ve "otonom ahlak" olarak adlandırılan ikinci evre, bireyin kendi içsel yasalarına ve mantığına göre hareket ettiği bir süreci temsil eder. Bu dönemin oluşumunda bilişsel olgunlaşmanın yanı sıra akran etkileşiminden doğan karşılıklı saygı ve iş birliği duygusu kritik bir rol oynar. Bu evredeki çocuklar kuralları, grup içindeki uzlaşmanın bir sonucu ve ortak yaşamı kolaylaştıran araçlar olarak görürler; dolayısıyla kuralların gerektiğinde katılımcıların onayıyla değiştirilebileceğini fark ederler. Ahlaki değerlendirmelerde odak noktası davranışın fiziksel sonuçlarından ziyade altında yatan niyet ve amaca kayar. Adalet anlayışı ise karşılıklı haklar ve sorumluluklar temelinde şekillenerek, cezalandırmadan ziyade verilen zararın telafi edilmesi işlevine odaklanır (Aydın, 2003, s. 45'den akt. Sözer Çapan, 2005).

Lawrence Kohlberg'in kuramsal çerçevesinde ahlak, yalnızca dışsal kurallara uymak değil; hak, adalet ve etik değerler üzerine inşa edilmiş zihinsel bir muhakeme sürecidir. Bu yapı, bireyin doğru ile yanlışı ayırt ederek bilinçli bir yargıya varmasını ve bu içsel değerlendirmeleri somut davranışlara dönüştürmesini gerektirir. Bir diğer ifadeyle ahlaki gelişim, kişinin evrensel etik standartlarla uyumlu, kendi özgün ilkelerini oluşturabilme ve bu prensipler ışığında hareket edebilme kapasitesidir (Kohlberg, 1968/1995'ten akt. Çiftçi, 2003).

Kohlberg'in bilişsel-ahlak gelişimi kuramı, bireylerin ahlaki kararlar alırken kullandıkları zihinsel süreçlerin evrensel basamaklar halinde ilerlediğini savunur. Bu yaklaşıma göre ahlaki gelişim, temelde kişiler arası ilişkilerde doğan çatışmaların ve zıt kutuplardaki hak taleplerinin nasıl çözüldüğüne odaklanır. Kuramın merkezinde yer alan "ahlaki ikilemler", bireyin sahip olduğu adalet anlayışını ve mantıksal kurgusunu sergilemesine olanak tanıyan temel araçlardır. Kohlberg'in modelinde her bir aşama, tesadüfi bir düşünce yapısı değil; kendi içinde bütünlüğü olan, bağımsız ve tutarlı bir adalet teorisidir. Dolayısıyla birey, karşılaştığı her yeni ve karmaşık çatışma durumunda, bulunduğu basamağın sunduğu mantıksal çerçeveyi kullanarak çözüm üretir (Çiftçi, 2003).

2.2 Çocuk Edebiyatı

Çocukların merak ve keşfetme arzuları her zaman tazedir. Hem öğretici hem de eğlenceli olan çocuk edebiyatı, okul öncesi dönem için önemlidir. Çocuk edebiyatı, bilişsel ve duyuşsal gelişim yönünden çocukları destekler. Bu sayede çocuğun kendisini ve çevresini tanımasında, hayal gücünü ve yaratıcılığını geliştirmede gerekli araçtır (Kasap, 2019). Edebiyat, çocukların duygusal ve ruhsal dünyasını besleyen temel bir unsurdur. Bu bağlamda dikkat edilmesi gereken en önemli noktalardan biri, seçilen eserin çocuğun yaş ve gelişim düzeyine uygun nitelikte olmasıdır (Demirdöğen, 2003).

Okul öncesi dönem çocuk edebiyatının niteliklerini şu şekilde sıralayabiliriz:

- Çocuğa Uygunluk: Çocuk edebiyatı ürünleri, çocuğun yaşına ve gelişim özelliklerine uygun şekilde olmalıdır. Bu sayede çocuğun dili anlayabilmesini ve

metin ile etkileşim kurabilmesini sağlar. Yapılmış olan çalışmalarda nitelikli çocuk kitaplarının, çocukların gelişim düzeyine uygun içerik ve yapıda olduğunu belirtmiştir (Özok Bulut ve Esen, 2025).

- Dil ve Anlatım: Çocuk edebiyatı ürünleri, dili açık, sade ve anlaşılır olmalıdır. Kitaplarda dilin koordinasyonuna (Ses bilgisi, anlam bilgisi ve biçim bilgisi gibi.) dikkat edilmelidir. Bu da çocuğun dilin kurullarını öğrenmesinde olumlu katkı sağlayacaktır (Pedük vd., 2024).

- Görsel ve Metin Uyumu: Okul öncesi dönem kitaplarında görsellik çok önemli bu yüzden metin ve görsel tutarlı olmalıdır. Görseller çocuğun hayal gücünü, kavrama ve anlama becerisini destekleyebilmelidir. Özellikle kitabın dış tasarımı olan kapak, içerik ile uyumlu olmalıdır. Bu sayede kapak resmi çocuğa kitabın içeriği hakkında tahmin yürütmesini sağlayacaktır (Özok Bulut ve Esen, 2025).

- Konu ve Tema Uygunluğu: Okul öncesi edebiyat ürünlerindeki metinler, çocukların günlük yaşam alanlarıyla ilişkili konular ele almalıdır. Değerler (Sabır, sevgi, paylaşma, yardımlaşma vb.) ile birlikte günlük yaşam deneyimlerine hitap edecek konuları ele alan edebi eserlerin daha etkili olduğu ifade edilmektedir (Özok Bulut ve Esen, 2025). Çocukların doğayı, çevreyi, toplumsal değerleri anlaması ve çocuklara aktarılmasındaki en iyi araçlardan biri de edebi eserlerdir. Dilini, kültürünü ve kazanması gereken değerleri edebiyat ürünleri sayesinde öğrenmektedir (Tursun, 2019).

- Eserdeki Mesajın Sunuluş Biçimi: Çocuk edebiyatındaki iletilen mesajlar doğrudan öğüt verici olmak yerine öykü içinde doğal olarak verilmelidir. Bu sayede çocuk, kendi zihinsel çıkarımını yapabilir ve eleştirel düşünme becerisini destekleyebilir (Özok Bulut ve Esen, 2025).

- Edebi ve Estetik Değer: Çocuk edebiyatı ürünlerinde sadece bilgilendirici değil, aynı zamanda estetik olarak da zengin metinler olmalıdır. İyi tasarlanan metin ve görseller çocuklarda estetik farkındalık, kitap ve okuma sevgisi oluşturacaktır. Bu sayede çocuklarda okuma kültürünü geliştirmeye yardımcı olur (Özok Bulut ve Esen, 2025).

2.2.1 Çocuk Edebiyatı Kitaplarının Çocuk Gelişimine Etkisi

Sever (2007'den akt. Tursun, 2019, s. 17-18) çocuk edebiyatı kitaplarının çocuklara kazandırdığı becerileri doğrudan şu şekilde ifade etmiştir:

- Çocukların kavramları öğrenme sürecini destekler ve somut ile soyut kavramları birbirinden ayırt etmelerini kolaylaştırır.

- Görsellerle desteklenen kitaplar, çocukların zihninde kavramlara ilişkin imgeler oluşmasına yardımcı olarak öğrenmenin daha kalıcı hâle gelmesini sağlar ve duygusal algılarını geliştirir.

- Kurallı ve doğru bir söyleyişle okunan metinleri dinleyen çocuklar, seslerin ve kelim elerin doğru telaffuzunu doğal bir süreç içinde öğrenme fırsatı elde ederler.

- Dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin birlikte gelişmesine katkı sunar.

- Çocukların dile yönelik farkındalık kazanmalarını ve dil kullanımına karşı duyarlılık geliştirmelerini destekler.

- Sınıflandırma, gruplama, kavram üretme, hatırlama, dikkat toplama ve akıl yürütme gibi bilişsel becerilerin gelişimini güçlendirir.

- Çocukların hayal gücünü geliştirir; hayali yolculuklara çıkmasında onlara eşlik eder. Çocuklara gülme, eğlenme, oynama fırsatı verir.

- Çocukların yaşadıkları çevredeki insan ilişkilerini anlamalarına katkı sağlar; farklı kültürleri konu alan eserlerdeki ilişkilerle karşılaştırma yapabilmelerine olanak tanır.

- Çocuğun kendini tanıma sürecini destekler ve öz değer geliştirmesine yardımcı olur.

- Toplumlarda kabul edilen, daha çok özümsenen; kabul edilmeyen, ayıplanan tutum ve davranışların idrak edilmesine yardımcı olur.

- Çocuklar, sanatçının kurguladığı olayların kahramanlarıyla benzerlik kurarak iyiye, güzele, doğruya yönelirler; sanatçının yarattığı insana özgü duygu yoğunluğu ile kıskançlık, nefret, düşmanlık gibi duygulardan uzaklaşırlar.

- Kitaplar çocuklara, ailesi dışında ilişki kurabileceği yeni insanların bulunduğu çevreyi gösterir. Bu ilişkileri, içinde problemlerin, mutlulukların, yardımlaşmanın, paylaşmanın olduğu farklı olaylarla örneklendirerek çocuk için, yeni hayat kesitleri oluşturur.

- Kitaplar çocuklara, kendileriyle ya da çevresindeki insanlarla yaşanacak problemlerin çözümü ile ilgili fikir verir.

- Çocuklar, kitaplarda karşılaştığı kahramanlarla; insanların farklı farklı işler yaparak hayatlarını sürdürdüklerini, farklı kişilik özelliklerine, duygu ve düşüncelere sahip olduklarını, olabileceklerini kavratır.

- Kitaplar, sanatçı bakış açısıyla, geleneksel bakış açısının dışına çıkarak kız ve erkek çocukların birçok işte nasıl başarılı olabileceğini özgün kurgularla gösterir.

- Kitaplarda yaratılan kahramanlarla birçok konuda, amaca uygun karar almanın yolları ve aşamaları örneklendirilir; çocuklara bu kararları değerlendirme fırsatı verilir.

- Toplum tarafından benimsenen ya da hoş karşılanmayan tutum ve davranışların çocuklar tarafından anlaşılmasına katkı sağlar.

- Çocuklar, eserlerde yer alan kahramanlarla özdeşim kurarak iyi, doğru ve güzel davranışlara yönelir; kıskançlık, nefret ve düşmanlık gibi olumsuz duygulardan uzaklaşmayı öğrenirler.

- Kitaplar, çocuğa aile çevresinin dışında farklı insanlarla kurulabilecek ilişkileri tanıtır; yardımlaşma, paylaşma, mutluluk ve problem çözme gibi yaşam durumlarını örneklerle sunar.

- Çocukların, kendileri ya da çevrelerindeki kişilerle yaşayabilecekleri sorunlara yönelik çözüm yolları geliştirmelerine yardımcı olur.

- Eserlerdeki kahramanlar aracılığıyla çocuklar, insanların farklı meslekler yaptığını; birbirinden farklı duygu, düşünce ve kişilik özelliklerine sahip olabileceklerini fark ederler.

- Kitaplar, kalıplaşmış geleneksel anlayışların dışına çıkarak kız ve erkek çocukların farklı alanlarda başarılı olabileceğini özgün örneklerle gösterir.

- Hikâyelerde yer alan karakterler aracılığıyla amaçlara uygun karar verme süreçleri örneklendirilir ve çocukların bu kararları değerlendirmelerine fırsat sunulur.

- Çocuğun kısa hayat tecrübesini, farklı kültürlerin ve coğrafyanın özelliklerini göstererek zenginleştirir.

- Kitaplar, çocuğun istediği zaman başvurabileceği, kendini yalnız hissettiğinde yanında bulabileceği ve onunla duygusal bağ kurabileceği bir arkadaş niteliği taşır.

2.2.2 Okul Öncesi Dönemde Öykü Kitaplarının Eğitimdeki Rolü ve Önemi

Erken çocukluk yıllarından itibaren öykü kitapları, bireylerin duygu, düşünce ve davranışlarını kendilerine özgü biçimde ifade etmelerinde etkili olmaktadır. Öykü kitapları aracılığıyla çocuklar, hayalî karakterlerle etkileşim kurarak gerçek yaşamla bağlantı kurmakta; bu sayede edindikleri bazı davranışları günlük yaşantılarına yansıtma fırsatı bulmaktadır. Bununla birlikte öykü kitapları, bireyin kişilik gelişimini olumlu yönde destekleyen ve kendini daha iyi tanımasına fırsat sağlayan ortamlar sunarak destekleyici ve bütünleyici bir öğrenme çevresi oluşturmaktadır. Öykü kitapları bireylerin bilişsel, dil, kişilik, sosyal ve duygusal gelişimine etkili katkılar ortaya koymaktadır (Sever, 2012'den akt. Darga vd., 2021). Öykü kitapları okul öncesi

eğitimde çocuklar için önemli bir eğitici materyaldir. Bu nedenle çocukların yaş, gelişim nitelikleri, ilgi alanlarını ve gereksinimlerini dikkate alarak hazırlanan nitelikli öykü kitapları büyük önem taşımaktadır. Çocuklar için öykü kitaplarını kaleme alacak kişilerin, çocuğun gelişimsel niteliklerini bütüncül bir bakış açısıyla tanıması, çocuk ruhunu iyi anlaması, meraklarını uyandırması, çocukların ilgi ve beklentilerini doğru biçimde öngörebilmesi; iletmek istediği mesajları sade ve akıcı bir dil kullanarak, olay örgüsü içinde doğal bir anlatım biçimiyle sunması gerekmektedir (Dağlıoğlu ve Çakmak, 2009). Öykü kitapları, erken çocukluk eğitiminde hem gelişimsel hem de eğitsel açıdan önemli bir araçtır. Okul öncesi eğitimde, çocukların yaşadıkları dünyayı kavrama biçimlerine uygun olması, zihinsel tasarım gerektiren (soyut) kavramları somutlaştırarak anlaşılır kılması ve öğrenmeyi eğlenceli bir zemine taşıması nedeniyle öykü kitapları erken yaş eğitimindeki etkinliğini artırmaktadır (Isbell vd., 2004).

Öykü kitapları, çocukların dil gelişimini destekleyen en etkili araçlar arasında yer almaktadır. Okul öncesi dönemde yapılan etkileşimli öykü okuma etkinlikleri, çocukların dinleme, anlama ve konuşma becerileri ile sözcük dağarcığının gelişimini olumlu yönde desteklemektedir. Öykü dinleyen çocuklar, yeni kelimeler öğrenmekte, cümle yapılarını tanımakta ve dili işlevsel olarak kullanma fırsatı bulmaktadır. Bu süreç, çocukların ilerleyen eğitim kademelerinde okuma ve yazma becerileri için önemli bir temel oluşturmaktadır (Yıldız Bıçakçı vd., 2018).

Aynı zamanda öykü kitapları, çocukların bilişsel gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Özellikle okul öncesi dönemde resimli öykü kitapları çocukların dikkatlerini toplama, yeni kavramları öğrenme ve anlama süreçlerini destekleyen önemli öğrenme materyalleri olarak değerlendirilmektedir. Resimli öykü kitapları, çocukların ilgi ve dikkatlerini çeken görsellerle bilişsel süreçlerin daha etkin çalışmasına imkân sunar. Bu sayede çocuklar, olaylar arasındaki bağlantıları anlamlandırma, karşılaşılan durumlara çözüm üretme ve ilerleyen gelişmeleri öngörebilme gibi zihinsel beceriler kazanabilmektedirler. Bu tür nitelikli çocuk kitaplarının, çocukların bilişsel gelişim alanlarını desteklediği eğitim araştırmalarıyla da ortaya konmuştur (Can vd., 2022).

Öykü kitaplarının bir diğer önemli işlevi çocukların sosyal-duygusal gelişimini desteklemektir. Okul öncesi dönemde resimli hikâye kitapları gibi çocuk edebiyatı

ürünlerinin kullanılmasının, çocukların empati kurma, paylaşma, yardımlaşma, işbirliği ve akranlarıyla olumlu etkileşimler geliştirme gibi sosyal becerileri desteklediği çeşitli araştırmalarda gösterilmiştir. Bu çalışmalar, öykü kitaplarının çocukların sosyal ve günlük yaşamlarında olumlu ilişkiler kurmalarına, başkalarının duygularını tanımalarına ve kendi duygularını ifade etmelerine katkı sağladığını ortaya koymaktadır. Öğretmen veya ebeveyn rehberliğinde yapılan paylaşımlar ve tartışmalar aracılığıyla öykü kitapları, çocukların sosyal etkileşim becerilerini artırarak öğrenmeyi destekleyen bir araçtır (Silindir ve Tüfekci Akcan, 2018).

Değerler eğitimi açısından bakıldığında, öykü kitapları okul öncesi dönemde önemli bir rol üstlenmektedir. Özellikle okul öncesi döneme yönelik hazırlanan resimli öykü kitaplarında sosyal ve ahlaki değerler, çocukların yaş seviyelerine uygun olarak yer almaktadır. Bu değerler arasında sevgi, saygı, sorumluluk, paylaşma ve yardımseverlik gibi temel kavramların sıkça vurgulandığı belirlenmiştir; dolayısıyla öykü kitapları çocuklara doğru davranış biçimlerini dolaylı olarak örneklerle sunarak değerlerin içselleştirilmesine katkı sağlamaktadır (Cengiz ve Duran, 2017). Ayrıca Millî Eğitim Bakanlığının hazırladığı 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı'nda okul öncesi dönemde milli, manevi ve kültürel değerlerin kazandırılması hedeflendiği; değerlerin hem sınıf içi hem de zenginleştirme etkinliklerinde yer alması gerektiği açıkça belirtilmektedir (MEB, 2024b).

Sonuç olarak öykü kitapları, okul öncesi eğitimde çok yönlü gelişimi destekleyen, eğitsel değeri yüksek materyaller arasında yer almaktadır. Dil, bilişsel, sosyal-duygusal gelişim ile değerler eğitiminin desteklenmesinde etkili bir araç olan öykü kitaplarının, okul öncesi eğitim programlarında nitelikli, planlı ve etkili bir şekilde kullanılması büyük önem taşımaktadır. Program geliştiriciler ve eğitim materyali hazırlayıcılarının ise okul öncesi döneme yönelik hazırlanan öykü kitaplarını, eğitim programlarının değerler boyutuyla bütünleştirerek hazırlamaları, okul öncesi dönem eğitiminde değerler eğitiminin niteliğini artıracaktır.

2.3 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM)

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hayata geçirilen, eğitim sistemini yeniden inşa etmek amacıyla geliştirilmiş, değerler ve beceriler üzerine odaklanılmış bir eğitimi savunur. Bu eğitim modelinin temel amacı, bireylerin sadece akademik başarıya odaklanmak yerine "İnsan odaklı" bir yapıyla zihinsel, sosyal, etik ve kültürel gelişimleri kapsayan bütünleşik bir yaklaşımı hedeflemektedir (MEB, 2024e).

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, eğitim faaliyetlerinin merkezine insanı yerleştirerek, öğrencinin bilgiye pasif bir şekilde maruz kalmasını engelleyerek, öğrenciyi sürecin etkin bir öznesi haline getirmeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda eğitim; yalnızca bilgi aktarımı değil, bireyin öz farkındalık kazanması, sosyal sorumluluk bilinciyle hareket etmesi ve etik değerleri içselleştirmiş bir karakter yapısı inşa etmesi süreci olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2024e).

2.3.1 Okul Öncesi Eğitim Bağlamında Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli

Türkiye Yüzyılı Maarif Modelinde okul öncesi dönem çocuğun temel değer, tutum ve davranışlarının oluştuğu kritik bir evre olarak ele alınmaktadır. Bu dönemde değerler eğitimi; teorik anlatımlardan ziyade oyun, öykü, drama ve günlük yaşam tecrübeleri yoluyla çocukların gelişim düzeylerine uygun biçimde sunulmaktadır (MEB, 2024e).

Özellikle öykü kitapları, çocukların empati kurma, paylaşma, sorumluluk alma, sevgi ve saygı gibi temel değerleri içselleştirmelerinde en etkili bir araçlardan biri olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, 0-6 yaş okul öncesi eğitimde kullanılan materyallerin değer aktarımını destekleyici nitelikte olmasını önemli bir ölçüt olarak sunmaktadır (MEB, 2024e).

2.3.2 Türkiye Yüzyılı Maarif Modelin Genel Özellikleri

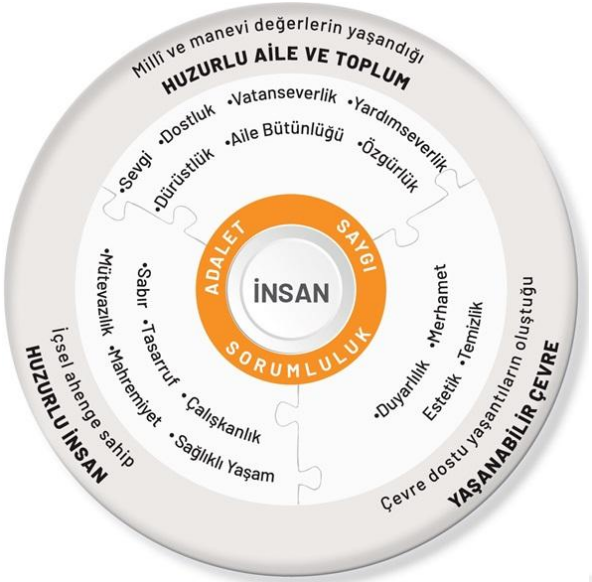
2.3.2.1 Modelin felsefi temelleri

Türkiye Yüzyılı Maarif Modelinin felsefi temelleri, "Köklerden geleceğe" vizyonu doğrultusunda şekillenmiştir. Model, millî, manevi ve kültürel değerleri merkeze alırken evrensel bilgi ve becerilerle sentezleyen bir eğitim anlayışını benimsemektedir. Bu yaklaşımda birey, zihinsel, sosyal, duygusal ve ahlaki boyutlarıyla bütüncül bir yapı içinde değerlendirilmektedir. Böylece bireyin hem kendi kültürel kimliğini koruması hem de çağın gerektirdiği becerilere donanımlı bir şekilde sahip olması amaçlanmaktadır (MEB, 2024e).

Modelin en temel ayırt edici niteliklerinden biri, "erdem–değer–eylem" bütünlüğüne dayalı değerler eğitimi yaklaşımıdır. Model değerlerin yalnızca zihinsel düzeyde aktarılması yeterli görülmemekte; bu değerlerin somut tutumlara ve kalıcı davranışlara dönüşmesini hedeflenmektedir. Böylece öğrencilerin etik duyarlılık geliştirmeleri ve toplumsal yaşama aktif biçimde katılmaları amaçlanmaktadır (MEB, 2024e).

2.3.2.2 Modelin amaç ve hedefleri

Erdemler, eğitim-öğretim süreci sonucunda bireye kazandırılması amaçlanan kişilik özelliklerinin güçlü yönlerini ifade etmektedir. Bu erdemlere kişiler yaşantıları sonucu geliştirdikleri değerler aracılığıyla ulaşabilmektedir. Kişinin sahip olduğu değerler ise eylemlerinde kendini göstermektedir. Bu bakış açısı ile tutarlı olarak Türkiye Yüzyılı Maarif Modelinde kişiyi erdemlere ulaştıran ve dahası eylemleri aracılığıyla gözlemlenebilen değerler, Erdem – Değer – Eylem Çerçevesi kapsamında kavramsallaştırılmaktadır. Modelde yer alan değerlerin temelini, millî ve manevi değerler oluşturan kendi medeniyet dünyamızın referansları oluşturmakta; bununla birlikte değerlerin evrensel yönü de dikkate alınmaktadır. Modelin temel amacı, eylemlerden değerlere, değerlerden erdemli bireye ve erdemli bireyden "Huzurlu Aile ve Toplum" ile "Yaşanabilir Çevrede Huzurlu İnsan" hedeflerine ulaşmaktır (MEB, 2024g,).

Şekil 2.1 Türkiye yüzyılı maarif modeli erdem-değer-eylem çerçevesi (MEB, 2024g)

Şemada Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli bünyesinde yer alan temel değerler, erdemler ve buna bağlı eylem alanları bütüncül bir yapıda gösterilmektedir (MEB, 2024g).

Türkiye Yüzyılı Maarif Modelinin temel amaçları şu şekilde özetlenebilir:

- Öğrencilerin zihinsel, sosyal, duygusal ve fiziksel olarak bütüncül gelişimini desteklemek.
- Karakter ve değerler eğitimini eğitim sürecinin merkezine almak.
- Beceri temelli bir öğrenme anlayışıyla çağın gerektirdiği 21. yüzyıl yetkinliklerini kazandırmak.
- Eğitimde fırsat eşitliğini güçlendirmek.
- Bireylerde yaşam boyu öğrenme bilincini oluşturmak.

Bu amaçlar doğrultusunda model; eleştirel düşünme, problem çözebilme, etkili iletişim kurma, iş birliği yapma ve sorumluluk üstlenme alma gibi üst düzey becerilerin bireylere kazandırılmasını öncelikli stratejik hedefler arasında görmektedir (MEB, 2024e).

2.3.2.3 Modelin ölçme ve değerlendirme yaklaşımı

Türkiye Yüzyılı Maarif Modelinde, öğrenmenin değerlendirilmesine yönelik anlayış, sadece sonuca odaklanan (ürün bazlı) yaklaşımdan ayrışarak süreç odaklı bir yapıya kavuşturulmuştur. Bu yeni model çerçevesinde öğrencilerin gelişimleri; gözlem, performans görevleri ve çeşitli gelişimsel değerlendirme araçlarıyla takip edilip izlenmekte, bireysel ilerleme esas alınmaktadır. Bu anlayış, öğrencilerin yalnızca akademik performanslarını değil, aynı zamanda sosyal-duygusal gelişimleri ile değer odaklı kazanımlarını da değerlendirme sürecinin bir parçası olarak ele almaktadır (MEB, 2024e).

2.3.3 TYMM Okul Öncesi Eğitim Programındaki Temel Değerler

Okul Öncesi Eğitim Programında çocukların yalnızca alan becerilerini geliştirmeleri değil, aynı zamanda kavramsal beceriler, sosyal-duygusal öğrenme yeterlilikleri ve değerleri kazanmaları da hedeflenmektedir. Bu doğrultuda değerler eğitimi, programın bütününe yayılan temel unsurlardan biri olarak değerlendirilmiştir. Değerlerin çocuklara etkili biçimde aktarılabilmesi için öğrenme-öğretme süreçlerinde, sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerde ayrıca destekleyici ve zenginleştirici uygulamalarda bu değerlere yer verilmesi önem taşımaktadır (MEB, 2024b, s.107).

Milli Eğitim Bakanlığı (2024b), Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında okul öncesi eğitimde değerler eğitiminin kapsamını ve temel yaklaşımını şu şekilde açıklamaktadır:

Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer verilen değerler, Türkiye Yüzyılı Maarif Modelinde bulunan "Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi" esas alınarak oluşturulmuştur. Bu çerçevenin temel amacı; huzurlu bir aile ve toplum yapısının oluşmasına katkı sağlayan, yaşadığı çevreyle uyum içinde bireyler yetiştirmektir. Çerçevede yer alan 20 temel değer, okul öncesi dönem çocuklarının gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak programın tüm öğrenme alanlarına entegre edilmiştir.

Adalet değeri; bireylerin hak ve özgürlüklere saygı göstermesini, eşitlik ilkesini benimsemesini ve önyargılardan uzak davranmasını içermektedir.

Aile bütünlüğü ise aile içindeki iletişim ve iş birliğinin güçlendirilmesini, sorumlulukların paylaşılmasını ve sevgi, saygı ile güven temelli ilişkilerin kurulmasını kapsamaktadır.

Çalışkanlık değeri; planlı ve disiplinli hareket etmeyi, görev ve sorumluluk üstlenmeyi, öz denetim geliştirmeyi ve bilimselliğe önem vermeyi ifade etmektedir.

Dostluk değeri; bireyin sosyal ilişkilerinde duyarlı davranmasını, dayanışma içinde bulunmasını ve sevgi ile güvene dayalı iletişim kurmasını içerir.

Duyarlılık değeri; kişinin kendisine, topluma, kültürel mirasa ve çevreye karşı bilinçli yaklaşım geliştirmesini kapsamaktadır.

Dürüstlük değeri; doğru, tarafsız ve güvenilir davranışlar sergilemeyi ifade eder.

Estetik değeri; sanata ve kültürel unsurlara değer verilmesini, doğal çevrenin korunmasına yönelik bilinç geliştirilmesini içermektedir.

Mahremiyet değeri; bireyin hem kendi kişisel alanına hem de başkalarının sınırlarına saygı göstermesini temel alır.

Merhamet değeri; insanlara ve diğer canlılara karşı şefkatli, vicdanlı ve sorumluluk sahibi davranmayı kapsamaktadır.

Mütevazılık değeri; kişinin kendini tanımasını, sabırlı ve yapıcı bir tutum geliştirmesini içerir.

Özgürlük değeri; bireyin bağımsız hareket edebilmesini ancak bunu toplumsal hak ve sorumlulukları gözeterek gerçekleştirmesini ifade etmektedir.

Sabır değeri; duygu ve davranışları kontrol edebilmeyi ve süreç yönetiminde olumlu bir bakış açısı geliştirmeyi kapsar.

Sağlıklı yaşam değeri; dengeli beslenme, fiziksel etkinliklere katılım ve zararlı alışkanlıklardan uzak durmayı içermektedir.

Saygı değeri; empati kurmayı, etkili iletişim geliştirmeyi ve millî-manevi değerlere önem vermeyi ifade eder.

Sevgi değeri; aileye, çevreye ve tüm canlılara karşı bağlılık, şefkat ve hoşgörü geliştirmeyi kapsamaktadır.

Sorumluluk değeri; bireyin görevlerini zamanında yerine getirmesi ve davranışlarının sonuçlarını üstlenebilmesiyle ilişkilendirilmektedir.

Tasarruf değeri; kaynakların bilinçli kullanılmasını ve israftan kaçınılmasını içerir.

Temizlik değeri; kişisel bakımın yanı sıra çevrenin korunmasına yönelik duyarlılığı da kapsamaktadır.

Vatanseverlik değeri; millî ve kültürel değerlere sahip çıkmayı, ülkesine karşı sorumluluk bilinci geliştirmeyi ifade eder.

Yardımseverlik değeri; dayanışma, fedakârlık ve iyiliksever davranışlar sergilemeyi içermektedir.

Bu değerlerin çocuklara kazandırılmasında aile, toplum ve öğretmenler sürecin temel sorumluluk paydaşları olarak kritik bir rol üstlenmektedir (MEB, 2024b, s. 107–108).

2.4 Değerler Eğitimi

2.4.1 Değer Kavramı

İnsan davranışlarına yön veren ilkeler bütünü olan değerler, toplumun kültürel kimliğini koruyan ve bu kimliği gelecek nesillere taşıyan temel araçlardır. Bir toplumun değerlerine uygun eğitim alan bireyler, o toplumun yapısıyla uyumlu

davranışlar sergiler. Böylece kültürel kodlar ve toplumsal normlar yeni kuşaklara aktarılmış olur, kültürel birikimin sürekliliği sağlanır (MEB, 2024b).

Değerler, bireyin tutum ve davranış örüntülerinin şekillenmesinde önemli yer tutar. Değerler aracılığıyla insanlar, iyi ile kötüyü ayırt eder, doğru olan davranışlara yönelir ve toplumsal yaşam içerisinde uyum sağlarlar. Değerler aynı zamanda sosyal yaşamın devamlılığını sağlayan kültürel mirasın nesilde nesile aktarımını mümkün kılan bir mekanizmadır (Çetin, 2004).

Türk Dil Kurumu'na (TDK) göre değer, bir toplumun sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel birikimini oluşturan maddi ve manevi unsurların tümünü ifade etmektedir (Türk Dil Kurumu, 2026).

Güncel eğitim yaklaşımları çerçevesinde hazırlanan Türkiye Yüzyılı Maarif Modelinde ise değerler, bireyin bilişsel gelişimiyle birlikte ele alınan, ahlaki ve sosyal gelişimi destekleyen temel yapı taşları olarak tanımlanmaktadır. Bu modelde değerler, yalnızca teorik bilgi düzeyinde aktarılacak unsurlar olarak değil; yaşantı yoluyla içselleştirilmesi ve kalıcı birer davranışa dönüşmesi sağlayacak kazanımlar elde etmektir (MEB, 2024b).

Çarboğa (2019), tarafından değerlerin temel özellikleri şu şekilde özetlenmiştir:

Bütünleştirici rol: Değerler, hem bireyin kendi iç dünyasındaki tutarlılığı sağlar hem de toplumdaki farklı bireyleri bir araya getiren ortak bir payda görevi görür.

Kültürel İlişki: Kültürün hem bir ürünü (nesne) hem de onu var eden temel bir kurucu ögesi (özne) konumundadır.

Öğrenilebilirlik: İnsanda doğuştan var olmasalar da, insan doğası bu değerleri sonradan öğrenmeye, benimsemeye ve içselleştirmeye oldukça elverişlidir.

Yol Gösterici Ölçütler: Bireylerin yaşamdaki olayları tartarken, karar verirken veya belirli bir tavır sergilerken başvurdukları temel standartlar ve rehber ilkelerdir.

Toplumsal Uyum: Kişiden kişiye bazı farklılıklar gösterse de, bireysel değerler genel itibarıyla içinde yaşanılan toplumun değer yargılarıyla büyük bir benzerlik ve uyum içerisindedir.

2.4.2 Değerler Eğitiminin Amaçları

Değerler eğitimi, kişinin sosyal yaşamda uyumlu, sorumluluk bilincine sahip, ahlaki ilkelere bağlı bir kişi olarak yetişmesini hedefleyen planlı ve sistematik bir eğitim sürecidir. Okul öncesi dönemde değerler eğitiminin verilmesi bireyin karakter gelişiminin temellerini oluşturmasında önemlidir. Bu dönemde edinilen değerler kişinin ileriki yaşamında duygu ve davranışlarını olumlu yönde etkilemektedir (Aküzüm ve Ergenekon, 2021).

Değerler eğitimi, bireyin kişilik gelişiminin temellerinin atıldığı en kritik zaman dilimi olan okul öncesi dönemde; ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi desteklemeyi hedef almaktadır. Bu dönemde birey değerler eğitimi sayesinde doğru ve yanlış olan davranış biçimlerini ayırt eder, sosyal normları içselleştirir ve güzel toplumsal ilişkiler geliştirirler. Değerler eğitimiyle birey saygı, sevgi, sorumluluk, paylaşma, dürüstlük ve yardımlaşma gibi temel insani değerleri tanıması sağlanır be bu değerlerin gündelik hayata aktarılması amaçlanır (Dilmaç, 2007).

Değerler eğitiminin bir diğer amacı, çocuğun empati kurma becerisini desteklemek ve farklı olana saygı gösteren kişiler olarak yetişmelerini sağlamaktır. Küçük yaşta edinilen empati ve hoşgörü becerileri, bireyde toplumsal uyumu desteklemekte ve sonraki yaşamında sosyal hayatına olumlu yönde katkı sağlayacaktır (Yazar ve Erkuş, 2013).

Değerler eğitimi, çocukların sorumluluk alma, kişilik algısı gelişimi ve otokontrol becerilerini edinmede önemli bir işleve sahiptir. Değerler eğitiminin temel amaçlarının arasında çocukların kendilerini ve başkalarını tanıyarak olumlu benlik özellikleri geliştirmeleri yer almaktadır (Öztürk Samur, 2011).

Milli Eğitim Bakanlığı 3013 okul öncesi eğitim programında da değerler eğitimini vurgulamıştır. Programda değerler eğitimi; bireylerin milli, manevi, kültürel ve

evrensel değerlere uygun yaklaşım ve eylem geliştirmelerini, demokratik bilinç edinmelerini ve sosyal yaşantıya uyum sağlamalarını destekleyen etkili bir yapı olarak belirtilmektedir (MEB, 2013).

2.4.3 Okul Öncesi Eğitimde Değerler Eğitimi Yöntemleri

Eğitim kurumlarında değerler eğitimini gerçekleştirmek adına istifade edilebilecek pek çok farklı yöntem mevcuttur. Değerlerin kazandırılması sürecinde eğitimcilerin üstlenmesi gereken temel sorumluluklar genel olarak şu başlıklar altında toplanabilir:

Örnek Teşkil Etme: Öğretmen, davranışlarıyla öğrencilere rol model olmalıdır.

Sosyal Ortam İnşası: Sınıf içerisinde birlikteliği sağlayan ortak bir sosyal yapı oluşturulmalıdır.

Sorumluluk Bilinci: Her öğrenciye görev verilerek, bireylerin ahlaki gelişim süreçlerine destek olunmalıdır.

Motivasyon Sağlama: Öğrenciler, olumlu davranışlar sergilemeleri konusunda teşvik edilmelidir.

Özerklik Tanıma: Öğrenciler kendi kararlarını verebilmeleri için onlara gerekli alan ve imkan tanınmalıdır.

Paylaşım Kültürü: Yardımlaşma ve paylaşma pratikleri için fırsatlar yaratılmalıdır.

İş Birliğine Yönlendirme: Öğrencilerin ortaklaşa hareket etme ve birlikte çalışma becerileri desteklenmelidir (Dilmaç, 2002, s. 4'den akt. Şen, 2007).

Değerler eğitiminin etkili biçimde uygulanabilmesi, yalnızca kuramsal bilgilerin aktarılmasıyla sınırlı kalmamakta; çocukların söz konusu değerleri yaşayarak, deneyimleyerek ve günlük yaşam içinde uygulamalarına imkân tanınmasını gerektirmektedir. Bu çerçevede okul öncesi eğitim sürecinde kullanılan çeşitli etkinlik ve yöntemler, çocukların değerler eğitimi sürecine aktif olarak katılım göstermelerini

desteklemektedir. Güncel araştırmalar, drama, öykü temelli etkinlikler, oyunlaştırma, sosyal etkileşime dayalı uygulamalar ve model olma değerlerin kazandırılmasında etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bu yöntemler sayesinde çocuklar, değerleri yalnızca soyut kavramlar olarak değil, somut yaşantılar yoluyla anlamlandırmakta ve içselleştirmektedir (Berkowitz ve Grych, 2021'den akt. Güner ve Çifci, 2024).

2.4.3.1 Drama ve öyküleştirme

Drama ve hikâye temelli etkinlikler, çocukların öğrenme sürecine etkin biçimde katılım göstermelerini sağlayarak değerlerin kalıcı ve anlamlı şekilde kazandırılmasına olanak tanımaktadır. Drama çalışmalarında çocuklar, farklı sosyal rolleri üstlenerek çeşitli durumları deneyimleme fırsatı bulmakta; bu sayede empati kurma, farklı bakış açılarını tanıma ve sosyal etkileşim becerilerini geliştirmektedir. Drama sürecinde gerçekleştirilen canlandırmalar, çocukların değerleri yalnızca dinleyerek değil, doğrudan yaşayarak öğrenmelerini desteklemektedir. Örneğin paylaşma gibi bir değer, drama etkinliği kapsamında somut bir davranış hâline getirilerek çocuğun günlük yaşamla ilişki kurmasına yardımcı olmaktadır (Güner ve Çifci, 2024).

Öykü anlatımı ise özellikle soyut nitelik taşıyan değerlerin çocuklar tarafından anlaşılmasını kolaylaştıran verimli bir öğretim yöntemi olarak ön plana çıkmaktadır. Masallar, mitolojik anlatılar ve günlük yaşamdan seçilen öyküler aracılığıyla çocuklar, karşılaştıkları durumlar üzerinden ahlaki çıkarımlar yapabilmekte ve toplumsal kuralları tanımaktadır. Okul öncesi dönemde öykü temelli çalışmalar, çocukların hayal gücünü desteklerken aynı zamanda değerlerin içselleştirilmesine katkı sağlamaktadır. Bu süreçte öğretmen, öyküler yoluyla değerleri aktarmanın yanı sıra çocukların duygusal farkındalıklarını ve sosyal gelişimlerini de destekleyen bir rehber rolü üstlenmektedir (Güner ve Çifci, 2024).

2.4.3.2 Oyun temelli öğrenme

Oyun, çocukların çevrelerini keşfetmeleri ve öğrenmelerini anlamlandırmaları açısından temel bir öğrenme aracı olarak kabul edilmektedir. Oyun temelli öğrenme yaklaşımı, değerlerin çocuklara doğal ve kendiliğinden bir süreç içerisinde

kazandırılmasını sağlayan etkili bir yöntemdir. Bu süreçte paylaşma, iş birliği yapma ve kurallara uyma gibi temel değerler, oyun etkinlikleri aracılığıyla çocukların deneyim alanına taşınmaktadır. Oyun yoluyla öğrenme sayesinde çocuklar, toplumsal ve etik değerleri keyif alarak içselleştirebilmekte; aynı zamanda bu değerleri davranışlarına yansıtmaları da kolaylaşmaktadır. Çocuklar, belirli kurallar çerçevesinde oynadıkları oyunlarda değerleri yalnızca öğrenmekle kalmayıp, aynı zamanda uygulama fırsatı da bulmaktadır. Örneğin, iş birliğine dayalı bir oyun sürecinde çocuklar, ortak amaç doğrultusunda hareket etmenin ve birlikte başarmanın önemini fark etmektedir. Bununla birlikte oyun etkinlikleri, çocukların problem çözme becerilerinin gelişmesine katkı sağlamakta ve sosyal ilişkilerde nasıl davranmaları gerektiğine ilişkin deneyim kazanmalarına olanak sunmaktadır. Bu yönüyle oyun yoluyla öğrenme, değerler eğitimi sürecinde etkili ve işlevsel bir öğretim yaklaşımı olarak dikkat çekmektedir (Güner ve Çifci, 2024).

2.4.3.3 Sosyal etkileşim temelli öğrenme

Çocukların değerleri sosyal ilişkiler aracılığıyla yaşayarak öğrenmelerine olanak sağlayan sosyal etkileşim odaklı öğrenmeler, etkili öğretim yöntemleri arasında önemli bir yere sahiptir. Bu yöntemler çerçevesinde çocuklar, değerlerin yalnızca öğretmen tarafından aktarılan bilgilerle sınırlı olmadığını; akranlarıyla kurdukları etkileşimler aracılığıyla da öğrenilebileceğini fark etmektedir. Özellikle grup çalışmaları ve ortak etkinlikler sürecinde çocuklar, iş birliği yapma, sorumluluk paylaşma, kendi haklarını ifade ederken başkalarının haklarına saygı gösterme gibi temel değerleri uygulamalı olarak deneyimlemektedir. Bu süreçte ortaya çıkan sosyal etkileşimler, çocukların empati kurma becerilerini geliştirmekte ve farklı bakış açılarını tanımalarına olanak tanımaktadır. Aynı zamanda çocuklar, yaşadıkları sosyal durumlar üzerinden olumlu ve olumsuz davranışları ayırt etmeyi öğrenerek ahlaki farkındalık kazanmaktadır. Sosyal etkileşime dayalı öğrenme ortamları, çocukların hem sosyal hem de duygusal gelişimlerini desteklemekte; değerlerin kalıcı biçimde içselleştirilmesine katkı sağlamaktadır. Bu yönüyle sosyal etkileşim temelli öğrenmeler, okul öncesi dönemde değerler eğitiminin güçlendirilmesinde önemli bir rol üstlenmektedir (Güner ve Çifci, 2024).

2.4.3.4 Model olma

Okullar, eğitim-öğretim faaliyetlerinin sistemli ve planlı biçimde yürütüldüğü kurumlardır. Bu yönüyle değerler eğitiminin en etkili biçimde gerçekleştirilebileceği ortamlardan biridir. Değer öğretiminde programların uygulayıcısı konumunda olan öğretmenler, sürecin merkezinde yer almakta ve önemli sorumluluklar üstlenmektedir. Öğretmenler, sergiledikleri tutum ve davranışlarla öğrenciler için doğal birer rol model oluşturmaktadır. Öğretmenin derse zamanında ve hazırlıklı gelmesi sorumluluk değerini; kişisel bakımına ve giyimine özen göstermesi temizlik ve düzen değerini; verdiği sözleri yerine getirmesi ise dürüstlük değerini somutlaştırmaktadır. Bu tür davranışların süreklilik göstermesi, öğrencilerin söz konusu değerleri içselleştirmelerine katkı sağlamaktadır. Ayrıca öğretmenler, ders içi etkinliklerde ve önerdikleri okuma materyallerinde bilinçli tercihler yaparak kazandırmak istedikleri değerleri dolaylı ya da doğrudan aktarabilmektedir. Bu açıdan model olma, sadece davranışa dayalı bir örnek oluşturma değil, aynı zamanda bilinçli ve sistemli biçimde yürütülen bir değer kazandırma süreci olarak görülmektedir. (Dilmaç, 2002, s. 4'den akt. Şen, 2007).

2.4.4 Okul Öncesinde Değerler Eğitimi

Toplumun birliğini sağlayan ve bireylerin ortak yararını gözeterek kabul ettikleri temel ahlaki ilkeler, değerler olarak nitelendirilir. Bu bağlamda değerler, bir sosyal grubun varlığını devam ettirebilmesi için gerekli görülen inanç sistemlerini temsil eder (Kızılçelik ve Erjem, 1996'dan akt. Korkmaz, 2018).

Okul öncesi eğitim açısından bakıldığında değerler, çocuğun benlik gelişimini destekleyen ve sosyal uyumu güçlendiren en temel unsurlar arasında yer almaktadır. Özellikle okul öncesi dönemde değerlerin kazandırılması, çocuğun ahlaki gelişimi ve sosyal becerilerinin temellerinin atılması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu dönemde kazandırılan değerler; saygı, sevgi, sorumluluk, yardımseverlik ve adalet gibi sosyal yaşamın temelini oluşturan ilkeleri içermektedir (MEB, 2024b).

Uyanık-Balat ve Balaban-Dağal'ın (2011) görüşleri doğrultusunda çocukların değerlere yönelik ilk bilgilerinin temelleri okul öncesi dönemde atılmaktadır. Değer

edinim süreci yaşam boyu devam eden bir olgu olsa da, okul öncesi evre bu eğitimin verilmesi açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu süreçte yaşanan çevre, kültürel dinamikler, alınan eğitim ve bireysel deneyimler değerlerin içselleştirilmesinde belirleyici rol oynamaktadır. Nitelikli bir okul öncesi eğitim müfredatı, akademik kazanımların yanı sıra toplumsal değerlerin öğretimine dair uygulamaları da içermelidir. Bu süreçte çocuklar için ilk rol model teşkil eden aileler ve okul öncesi öğretmenlerinin, değerleri içselleştirmiş ve doğru bir şekilde uygulayabilen bireyler olmaları büyük önem arz etmektedir (Uyanık-Balat ve Balaban-Dağal 2011'den akt. Korkmaz, 2018).

Kartaltepe'ye (2014) göre okul öncesi eğitimin temel hedefi, çocukların toplumsal yapı içerisinde "nitelikli bireyler" olarak yer almasını sağlamaktır. Bir toplumun genel yaşam kalitesi, o toplumu oluşturan bireylerin nitelik düzeyiyle doğrudan ilişkilidir. Mevcut eğitim sisteminde ağırlıklı olarak akademik bilgi aktarımına odaklanılsa da değerler eğitiminin ihmal edilmesi, sosyal sorumluluk bilinci düşük ve duyarsız nesillerin yetişmesine yol açabilir. Bu noktada, her ne kadar ilk sorumluluk ailede gibi görünse de okul öncesi öğretmenleri, çocukların değerleri içselleştirmesinde kritik bir rehberlik rolü üstlenmektedir (Kartaltepe 2014'den akt. Korkmaz, 2018).

Okul öncesi eğitimcileri, çocukların aile ortamından getirdikleri değerleri eğitim sürecine ve günlük hayata entegre etmede kritik bir köprü vazifesi görürler. Bu süreçte öğretmenin temel sorumluluğu, doğru bir rol model olmanın yanı sıra, değerler eğitimini sınıf içi etkileşimlere, oyun materyallerine ve hem okul içi hem de okul dışı etkinlik planlarına titizlikle dahil etmektir. Sınıf içerisinde gerçekleştirilen sosyal faaliyetler; çocukların empati kurma, farklılıklara saygı gösterme ve toplumsal değerleri içselleştirme becerilerini geliştirir. Ayrıca belirli gün ve haftalar, sanatsal etkinlikler, müze ve kütüphane ziyaretleri gibi okul dışı öğrenme deneyimleri, çocukların teorik olarak öğrendikleri değerleri pratik yaşamla ilişkilendirmelerine olanak tanır (MEB, 2024b).

2.4.4.1 Okul öncesinde değerler eğitiminin amaçları

“Değer eğitimi yalnızca bilgi edinme sürecini değil, öğrencinin kişisel gelişimini desteklemeyi ve toplumsal sorumluluklarının farkına varmasını da içermektedir. Toplumlar, kendi kültürel değerlerini benimseyen bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Bu eğitim süreci sayesinde bireyler yaşadıkları toplumla uyum sağlayarak sosyalleşmekte ve ait oldukları kültürü benimsemektedir” (Ulusoy ve Aslan, 2014’ten akt. Bakan, 2018, s. 29).

Değerler eğitiminin temel amacı, insanlığın ortak mirası olarak kabul edilen evrensel değerlere dikkat çekmek ve ahlaki ilkeleri içselleştirmiş, sorumluluk bilinci gelişmiş ve olumlu karakter özelliklerine sahip bireyler yetiştirmektir. Bu doğrultuda değerler eğitimi; saygı, sevgi, sorumluluk, erdem, cesaret, inanç, azim, adalet ve öz disiplin gibi toplumsal yaşamın sürdürülebilirliği açısından önemli görülen değerlerin bireyler tarafından kazanılmasını hedeflemektedir. Ayrıca değerler eğitiminin uzun vadeli işlevi, toplumda giderek belirginleşen ahlaki, etik ve akademik sorunların azaltılmasına katkı sağlamak ve daha güvenli, daha yaşanabilir ve daha istikrarlı bir toplumsal düzenin oluşumunu desteklemektir. Bu açıdan değerler eğitimi, bireysel gelişimin yanı sıra toplumsal bütünlüğü ve sosyal uyumu destekleyen bütüncül bir eğitim yaklaşımı olarak ele alınmaktadır (Altan, 2011).

Aydın ve Akyol Gürler (2012’den akt. Bakan, 2018)’e göre değerlerin aktarımının temel amacı, çocukların doğuştan getirdikleri olumlu özellikleri geliştirmek, kişilik oluşum süreçlerini desteklemek ve bireyin her zaman daha iyiye yönelmesini sağlamaktır. Ayrıca değerler eğitimi, bireyi ve toplumu zararlı ahlaki eğilimlerden korumayı, bireyleri iyi ahlaki niteliklerle donatmayı ve bu niteliklerin sürekliliğini sağlamayı hedeflemektedir.

Değerler eğitiminin temel gayesi, bireyin öz farkındalık kazanarak toplumsal fayda üretecek bir nitelik kazanmasını sağlamaktır. Çocuklara dürüstlük, denge ve sağlıklı yaşam bilinci gibi kişilik özelliklerini aşılamak bu sürecin öncelikli hedefleri arasında yer alır. Günümüzde akademik başarının tek başına yeterli olmadığı, çocukların ilgi ve yetenekleri doğrultusunda, iyiliği temel alan bir dünya görüşüyle yetiştirilmesinin

gerekliliği ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda değerler eğitimi; çocuklarda bilinç, farkındalık ve özgüven inşa ederek onları yaşamın her alanına hazırlayan kritik bir süreçtir (Akto ve Akto, 2020, s. 327).

Akto ve Akto'ya (2020) göre bireylere olumlu davranış kalıpları kazandırmak ve bu tutumların sürekliliğini sağlamak noktasında aile kurumu, üstlendiği kritik sorumluluklarla belirleyici bir role sahiptir. Aile; çocukların insani, sosyolojik ve psikolojik düzlemlerde uyumlu ve barışçıl bir karakter yapısı geliştirmeleri sürecinde temel bir destek mekanizması işlevi görmektedir. Değerler eğitiminin başarıya ulaşması, bu sürecin aile içerisinde tüm yaşam evrelerini kapsayacak şekilde içselleştirilmesine ve öğrenilen değerlerin somut davranışlara dönüştürülmesine bağlıdır. Bu bağlamda, özellikle okul öncesi dönemde değer ediniminin etkili bir şekilde gerçekleşebilmesi için aile ve okulun eş zamanlı ve paralel bir sorumluluk paylaşımı içerisinde olması stratejik bir öneme sahiptir (Akto ve Akto, 2020, s. 327).

2.5 MEB 365 Gün Öykü Kitapları Seti

2.5.1 Genel Tanıtım

Millî Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen "Erken Çocukluk Eğitiminde 365 Gün Öykü" çalışması, okul öncesi dönemdeki çocukların bilişsel, dilsel ve ahlaki gelişimlerini desteklemeyi amaçlayan kapsamlı bir eğitim materyali seti olarak geliştirilmiştir. Proje kapsamında hazırlanan 53 adet resimli çocuk kitabı; öyküden şiire, tekerlemeden bilmeceye kadar geniş bir edebi yelpazeyi kapsayarak çocukların estetik algılarını geliştirmeyi amaçlamaktadır. Uzman akademisyenler ve öğretmenler tarafından titizlikle hazırlanan bu içerikler, sadece geleneksel değerleri değil, aynı zamanda çevre okuryazarlığı ve iklim değişikliği gibi küresel ölçekte farkındalık gerektiren konuları da içerecek biçimde müfredatla bütünleştirilmiştir. Tüm öykülerin seslendirilerek dijital platformlara aktarılması ise bu nitelikli içeriklerin hem okulda hem de aile ortamında erişilebilirliğini artırarak değerler eğitiminin sürekliliğine katkı sağlamaktadır (MEB, 2023).

Şekil 2.2 MEB erken çocukluk eğitiminde 365 gün öykü serisi dijital kütüphanesi arşivi (MEB, 2023)

2.5.2 İçerik Özellikleri

Millî Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen çalışma kapsamında hazırlanan "Erken Çocukluk Eğitiminde 365 Gün Öykü" seti, okul öncesi dönemdeki çocukların bilişsel, dilsel ve sosyal-duygusal gelişimlerini bütüncül biçimde desteklemeyi amaçlayan kapsamlı bir eğitim materyali olarak hazırlanmıştır**.** Setin içeriğine dair öne çıkan temel özellikler şunlardır:

1. Çeşitli Edebi Türler ve Zengin İçerik: Set içerisinde sadece öyküler değil; çocukların ilgisini çekecek ve dil gelişimine katkı sağlayacak pek çok farklı tür yer almaktadır. Bunlar arasında:

Öyküler,

Bilmeceler ve bulmacalar,

Sözcüksüz resimli kitaplar,

Tekerlemeler ve şiirler,

Kavram ve gezi türündeki metinler bulunmaktadır (MEB, 2023).

2. Kapsanan Temalar ve Değerler Eğitimi: Kitapların içeriği, çocukların kültürel, milli ve manevi değerlerini destekleyecek şekilde tasarlanmıştır. Ayrıca güncel küresel sorunlara karşı farkındalık yaratmak amacıyla çevre okuryazarlığı ve iklim değişikliği gibi kritik konulara da yer verilmiştir (MEB, 2023).

3. Nicelik ve Üretim Süreci: Çalışma, Türkiye genelindeki öğretmenlerin katılımıyla kolektif bir çabanın ürünüdür. MEBBİS üzerinden gelen yaklaşık 1400 öykü taslağı arasından seçilen metinler, akademisyenler ve Bakanlık yetkililerinin editörlüğünden geçmiştir. Sonuç olarak ortaya çıkan 53 adet resimli çocuk kitabı, yine Bakanlığa bağlı kurumlarda görev yapan öğretmenler tarafından resimlenmiştir (MEB, 2023).

4. Dijital ve Çok Dilli Erişim: Geleneksel basılı kitap formatının ötesine geçilerek, set dijital ortama da aktarılmıştır. Kitapların tamamı seslendirilmiş ve dijital formatta erişime sunulmuştur. Ayrıca uluslararası standartlar gözetilerek kitaplar İngilizceye çevrilmiş, seslendirilmiş ve içerikleri çocuk şarkılarına dönüştürülmüştür. Bu içeriklere Bakanlığın dijital platformlarından ve ilgili web sitelerinden ulaşılabilmektedir (MEB, 2023).

5. Amaç ve Hedef: Milli Eğitim Bakanlığı'na (2023) göre içeriğin temel amacı; çocuklarda erken okuryazarlık, matematik ve düşünme becerilerini desteklemek, kelime dağarcığını artırmak ve erken yaşta okuma alışkanlığı ile okuyucu kimliği kazandırmaktır.

2.5.3 Eğitimde Kullanım Potansiyeli

MEB (2023) tarafından hazırlanan rapora göre, "365 Gün Öykü" seti okul öncesi eğitim kademesinde hem sınıf içi etkinliklerde hem de dijital öğrenme süreçlerinde geniş bir kullanım alanına sahiptir. Bu setin eğitim ortamlarındaki potansiyeli şu maddelerle açıklanabilir:

Bütüncül Gelişim Desteği: Set; çocukların dinleme ve konuşma becerilerini desteklemenin yanı sıra erken okuryazarlık, erken matematik ve düşünme becerilerinin geliştirilmesinde temel bir kaynak olarak kullanılabilir.

Çok Boyutlu Dil Etkinlikleri: Öykü, bilmece-bulmaca, sözcüksüz resimli kitaplar, tekerleme ve şiir gibi içerikler aracılığıyla öğretmenlerin dil gelişimini destekleyen kapsamlı ve çeşitli etkinlik planları oluşturmalarına imkân sağlamaktadır.

Değerler ve Farkındalık Eğitimi: Kitap içerikleri, çocukların kültürel, millî ve manevi değerlerinin gelişimini desteklemenin yanı sıra; çevre okuryazarlığı ve iklim değişikliği gibi küresel sorunlara ilişkin farkındalık kazandırılması amacıyla fen ve doğa etkinlikleriyle entegre edilebilmektedir.

Dijital ve Hibrit Öğrenme: Kitapların seslendirmeli dijital formatlarının ve web sayfasının bulunması, akıllı tahta uygulamaları ve uzaktan eğitim süreçlerinde etkileşimli bir öğrenme deneyimi sunar.

Yabancı Dil Farkındalığı: Öykülerin İngilizceye çevrilmiş, seslendirilmiş ve çocuk şarkılarına dönüştürülmüş olması, okul öncesi dönemde yabancı dil aşinalığı oluşturmak için önemli bir eğitim materyali potansiyeli taşır.

Yaratıcı Anlatım ve Görsel Okuma: Özellikle “sözcüksüz resimli kitaplar”, çocukların kendi hikâyelerini kurgulamalarına ve görsel okuma becerilerini geliştirmelerine olanak tanıyarak yaratıcı düşünmeyi tetikler.

3. YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli ve yöntemi, çalışma grubu, veri toplama araçları, araştırma süreci, verilerin analizi ile geçerlik ve güvenirlik çalışmalarına ilişkin ayrıntılı bilgilere yer verilmektedir.

3.1 Araştırma Modeli

Bu araştırmanın amacı, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan "365 Gün Öykü" setinde yer alan içeriklerin, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer verilen değerler doğrultusunda incelenmesidir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılarak yürütülmüştür.

Bu yöntem kapsamında, araştırmanın veri kaynağını oluşturan 365 Gün Öykü setindeki metinler sistemli bir biçimde ele alınmış ve incelenmiştir. Doküman incelemesi sürecinde yazılı materyaller belirli ölçütler çerçevesinde değerlendirilerek araştırma amacına uygun veriler elde edilmiştir.

Elde edilen veriler, nitel veri analiz yöntemlerinden içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir. Bu süreçte öncelikle Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan temel değerler dikkate alınmıştır. Araştırma kapsamında, öykülerde değerlerin nasıl aktarıldığını belirlemek amacıyla "örtük", "açık" ve "simgesel" olmak üzere üç ayrı ifade türü esas alınmıştır. Bu doğrultuda örtük ifade, değerin doğrudan dile getirilmeden; karakterlerin davranışları, olay akışı ve etkileşimler yoluyla dolaylı biçimde hissettirilmesini ifade etmektedir. Açık ifade, değerin herhangi bir dolaylı anlatıma başvurulmadan doğrudan sözlü ya da yazılı şekilde belirtilmesini kapsamaktadır. Simgesel ifade ise değerin metafor, benzetme veya sembolik unsurlar aracılığıyla aktarılmasını ifade eden bir anlatım biçimi olarak ele alınmıştır. Daha sonra öykü metinleri ayrıntılı biçimde incelenmiş, metinlerde yer alan değer içerikleri araştırmacı tarafından yorumlanarak belirlenmiştir. Veriler doğrudan metinlere dayalı olarak değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda elde edilen bulgular sistematik bir biçimde tablolaştırılmıştır. Elde edilen bulgular, değerler temelinde düzenlenmiş ve frekansları dikkate alınarak yorumlanmıştır. Araştırma, var

olan bir durumu betimlemeyi hedeflediği için betimsel nitelikte bir çalışma olarak tasarlanmıştır. Bu kapsamda elde edilen bulgular doğrultusunda, "365 Gün Öykü" setinin değerler eğitimi açısından programla uyum düzeyinin değerlendirilmesi yapılmıştır.

3.2 Evren ve Örneklem / Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan "365 Gün Öykü" setinde yer alan okul öncesi döneme yönelik 53 adet resimli öykü kitapları oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş, set içerisinde bulunan tüm öyküler inceleme kapsamına alınmıştır. Bu yönüyle araştırma, bütüncül bir yaklaşımla yürütülmüştür.

3.3 Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak doküman incelemesi tekniğinden yararlanılmıştır. Bu süreçte herhangi bir hazır kodlama formu veya şablon kullanılmamış; analiz süreci tamamen araştırmacının kişisel incelemeleri ve değerlendirmeleri doğrultusunda yapılandırılmıştır. Verilerin toplanmasında, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan temel 20 adet değer analiz ölçütü olarak belirlenmiş; her bir öykü metni bu ölçütler çerçevesinde araştırmacı tarafından bireysel olarak analiz edilmiştir. Değerlerin öykülerdeki yansımaları, araştırmacının nitel bakış açısıyla yorumlanarak doğrudan kayıt altına alınmış ve elde edilen veriler tezin amacına uygun şekilde sentezlenmiştir.

3.4 Veri Toplama Süreci

Araştırma sürecinde öncelikle 365 Gün Öykü setinde yer alan tüm metinler temin edilmiştir. Daha sonra öyküler ayrıntılı olarak okunmuş ve her bir metin, belirlenen değerler doğrultusunda incelenmiştir.

İnceleme sürecinde öyküler sistematik bir biçimde analiz edilmiş, değer içeren ifadeler belirlenerek doğrudan araştırmacı tarafından oluşturulan tematik tablolara aktarılmıştır. Veriler araştırmacının kişisel değerlendirmeleri ve nitel analizleri

sonucunda kayıt altına alınmıştır. Bu süreçte verilerin düzenli ve tutarlı bir şekilde toplanmasına özen gösterilmiştir.

3.5 Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler nitel veri analiz yöntemlerinden içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir. İçerik analizi sürecinde öncelikle öykü metinleri araştırmacı tarafından derinlemesine incelenmiş; herhangi bir hazır kodlama sistemi kullanılmadan, veriler doğrudan araştırmacı tarafından belirlenen anlamlı birimlere ayrılmıştır. Bu birimler daha sonra benzerliklerine göre gruplandırılarak temel kategoriler oluşturulmuştur. Söz konusu kategoriler, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan değerler çerçevesinde sistematik bir yapıya kavuşturulmuştur.

Elde edilen araştırma bulguları, belirlenen değerler ve bu değerlere ilişkin frekans dağılımları doğrultusunda sunulmuş ve yorumlanmıştır. Bu kapsamda incelenen 365 Gün Öykü setinin, değerler eğitimi açısından içeriksel dağılımı ve programa uyum düzeyi ortaya konulmuştur.

3.6 Geçerlik ve Güvenirlik

Bu araştırmada, MEB “365 Gün Öykü” setinin Türkiye Yüzyılı Eğitim Modeli Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan değerlere göre incelenmesi sürecinde bilimsel niteliği korumak adına nitel araştırma yaklaşımına uygun geçerlilik ve güvenirlik adımları izlenmiştir. Araştırma, doküman analizi yöntemiyle yürütülmüştür.

Araştırmanın geçerliğini (inandırıcılığını) artırmak amacıyla analiz sürecinde elde edilen veriler, araştırmacı tarafından ayrıntılı ve sistematik bir biçimde incelenmiş; öykü metinlerinde yer alan değerler doğrudan metinlere bağlı kalınarak yorumlanmıştır. Değerlerin belirlenmesi sürecinde herhangi bir hazır kodlama formu kullanılmamış, değer kategorileri araştırmacının veriyle etkileşimi sonucunda oluşturulmuştur. Ayrıca verilerin öykülerden doğrudan alıntılarla desteklenmesi, bulguların inandırıcılığını artırmıştır. Araştırma sürecinin ayrıntılı biçimde raporlanması ise aktarılabilirliği desteklemektedir.

- Araştırmanın güvenirliğini sağlamak amacıyla öykü metinlerinin incelenmesi ve verilerin değerlendirilmesi süreci sistematik ve tutarlı bir şekilde yürütülmüştür. Ayrıca elde edilen verilerin ve analiz sürecine ilişkin kayıtların saklanması, araştırmanın doğrulanabilirliğini desteklemektedir.

4. BULGULAR

4.1 MEB 365 Gün Öykü Kitaplarının Türkiye Yüzyılı Maarif Modelindeki Değerlerle İlgili Bulgular

Tablo 4.1'de, MEB 365 Gün Öykü Kitaplarında adalet değerinin ele alındığı öykülere dair bulgular sunulmaktadır. Bu tabloda, söz konusu değerin öykülerde ifade edilme şekli, ne şekilde aktarıldığı ve metin içerisindeki yerini gösteren sayfa bilgileri sistematik olarak gösterilmektedir.

Tablo 4.1 Adalet değerine yer veren öyküler

Öykü Başlığı	Değerin İfade Edilme Şekli	Değerin Aktarımı/İfadesi	Sayfa Bilgisi
Küçük Su Damlası	Örtük	"Sonunda sıra bana geldi!" dedi.	2
Işık Saklanabilir Mi?	Örtük	Saklambaç oynamaya karar verdiler.	2
	Örtük	Sayışma sonunda ebe baykuş oldu.	3
Bir Uçurtma İki Çocuk	Açık	Abisi "Uçurtmamla oynamak için benden izin almalıydın." dedi.	15

Tablo 4.1'de yer alan bulgular, MEB 365 Gün Öykü Kitaplarında adalet değerinin farklı anlatım biçimleriyle ele alındığını göstermektedir. İncelenen öykülerde adalet değerinin hem örtük hem de açık biçimde aktarıldığı görülmektedir. Ancak tabloda yer alan örnekler dikkate alındığında, adalet değerinin daha çok örtük anlatım yoluyla sunulduğu görülmektedir.

Örtük anlatımın yer aldığı "Küçük Su Damlası" adlı öyküde, "Sonunda sıra bana geldi!" ifadesiyle sıra bekleme ve hakkını elde etme davranışına yer verilmektedir. Bu ifade, adalet değerinin doğrudan belirtilmediği, ancak sıra bekleme ve hakkını elde etme davranışları üzerinden örtük olarak aktarıldığı bir örnek oluşturmaktadır. Benzer şekilde "Işık Saklanabilir Mi?" adlı öyküde saklambaç oyunu ve ebe seçimi süreci üzerinden adalet değerine ilişkin örneklere yer verilmektedir. Sayışma sonucu ebe seçilmesi, ebe belirleme sürecinin öykü içerisinde yer aldığı bir örnek olarak sunulmaktadır. Bu örneklerde adalet değerinin oyun etkinlikleri içerisinde örtük biçimde aktarıldığı görülmektedir. Diğer yandan, "Bir Uçurtma İki Çocuk" adlı öyküde adalet değerinin açık bir biçimde ifade edildiği görülmektedir. "Uçurtmamla

oynamak için benden izin almalıydın.” ifadesinde bireysel haklara ve izin alma davranışına doğrudan yer verilmektedir. Bu örnekte adalet değeri açık anlatım yoluyla sunulmaktadır.

Tablo 4.2’de, MEB 365 Gün Öykü Kitaplarında aile bütünlüğü değerinin ele alındığı öykülere dair bulgular sunulmaktadır. Bu tabloda, söz konusu değerin öykülerde ifade edilme şekli, ne şekilde aktarıldığı ve metin içerisindeki yerini gösteren sayfa bilgileri sistematik olarak gösterilmektedir.

Tablo 4.2 Aile bütünlüğü değerine yer veren öyküler

Öykü Başlığı	**Değerin İfade Edilme Şekli**	**Değerin Aktarımı/İfadesi**	**Sayfa Bilgisi**
Yedi Taş	Örtük	Selim “Baba!” diyerek babasına sarıldı.	3
	Örtük	Ailece doğa yürüyüşüne çıktılar.	16
Memleketim Mardin	Örtük	Kışın sıcak, yazın serin tutan bu taş konakta annem, babam, üç kardeşim, ninem ve dedemle yaşıyorum.	3
	Örtük	Gün batımında hep birlikte evin avlusunda toplanırız.	14
Memleketim Rize	Örtük	Bu ahşap konakta ailemle birlikte yaşıyorum.	2
	Örtük	İşte, en mutlu olduğum zaman! Babam elinde hamsilerle denizden döner, ben de babamı kapıda karşılarım.	14
Memleketim Adana	Örtük	Babası ona oyuncağın nasıl oynandığını öğretti.	16
Karışık Tost	Örtük	Bütün aile Dorukların evinde toplanmış televizyon izliyordu.	2
	Örtük	Bütün aile hep birlikte mutfağa gidip tostları hazırladılar.	16
Doğum Günüm Ne Zaman?	Örtük	Ece ile dedesi ellerinde balonlarla parktan eve döndü.	2
	Örtük	Dedesi Ece’nin saçlarını taradı.	11
	Örtük	Annesi, babası, dedesi, ninesi ve abisi Ece için birer hediye paketi hazırlamıştı.	12
Bir Uçurtma İki Çocuk	Örtük	Evin önünde abisini beklemeye başladı.	15
Bu Kış Uyumasak Olmaz Mı?	Örtük	Dedesinin yanına gitti.	11
Biçerdöver Ne Döver?	Örtük	Bahçede dedemle çilek topluyorduk.	2

Tablo 4.2'nin devamı

Öykü Başlığı	Değerin İfade Edilme Şekli	Değerin Aktarımı/İfadesi	Sayfa Bilgisi
Beyaz	Örtük	Süt soğuyunca mutfak robotunda süt, bal ve muzu annesiyle birlikte karıştırdılar.	9
	Örtük	Emre ve ablası sütün içine pirinç, şeker ve nişasta eklediler. Bu karışımı ocakta pişirip nefis bir sütlaç yaptılar.	10
	Örtük	Ömer ve teyzesi sütü mayaladılar.	12
	Örtük	Barış ve amcası çiftlikten gelen sütle mayaladıkları yoğurdun üzerine su ve tuz ekleyip çırptılar.	14
	Örtük	Aslı ve ninesi sütün kaymağını kasede iyice çırptılar. Kaymak tereyağına dönüştü.	16
	Örtük	Murat ve dedesi kaynamış sütün içine yarım limon suyu, bir çay bardağı yoğurt ve bir kaşık sirke kattı.	18
	Örtük	Halası ise çiftlikten gelen sütle yaptıkları yoğurdu suyla karıştırdı.	20
Başka Ne Olur?	Örtük	Eğer kalın bir ipin ve biraz da boyan varsa, bir büyüğünden yardım alırsan, bir ağacın yanı başındaysan ve biraz da çabalarsan bir tekerlek seni göklere uçurabilir.	10'dan 19'a kadar

Tablo 4.2 değerlendirildiğinde, aile bütünlüğü değerinin öykülerde oldukça yaygın biçimde ele alındığı ve tüm örneklerde örtük bir şekilde aktarıldığı anlaşılmaktadır. Tabloda yer alan örneklerde aile bütünlüğü değerinin, doğrudan ifade edilmek yerine olay örgüsü ve karakterler arası etkileşimler aracılığıyla aktarıldığı görülmektedir.

Elde edilen veriler, aile bütünlüğü değerinin özellikle birlikte zaman geçirme, duygusal bağların ifade edilmesi ve gündelik yaşamın paylaşılması aracılığıyla yansıtıldığını göstermektedir. Örneğin "Yedi Taş" öyküsünde çocuğun babasına sarılması ya da ailenin birlikte doğa yürüyüşüne çıkması, aile bireyleri arasındaki yakın ilişkiyi yansıtan bir örnek olarak yer almaktadır. Benzer biçimde "Memleketim Mardin" ve "Memleketim Rize" öykülerinde geniş aile yapısına vurgu yapılmakta; birlikte yaşama ve ortak zaman geçirmeye ilişkin örnekler yer almaktadır.

Tabloda ayrıca kuşaklar arası etkileşimin belirgin bir yer tuttuğu dikkat çekmektedir. Dede ve nine gibi aile büyükleriyle kurulan ilişkiler; birlikte vakit geçirme, bakım verme ve sohbet etme gibi durumlar üzerinden aktarılmış ve aile büyükleriyle kurulan ilişkilere ilişkin örnekler yer almaktadır.

"Doğum Günüm Ne Zaman?" ve "Bu Kış Uyumazsak Olmaz mı?" öykülerinde bu durum açıkça gözlemlenmektedir.

Bunun yanında aile bütünlüğü değerinin, günlük yaşam etkinlikleri aracılığıyla da verildiği görülmektedir. Birlikte yemek hazırlama, sofraya oturma, televizyon izleme ya da ev içinde ortak etkinlikler gerçekleştirme gibi durumlar ("Karışık Tost", "Beyaz" vb.), aile bireyleri arasındaki paylaşım ve dayanışmanın göstergesi olarak kurgulanmıştır. Bu etkinlikler, aile bireylerinin birlikte gerçekleştirdiği günlük yaşama ilişkin örnekler olarak öykülerde yer almaktadır.

Öte yandan bazı öykülerde aile içindeki yardımlaşma ve rehberlik ilişkileri ön plana çıkmaktadır. Özellikle ebeveynlerin çocuklara bir şey öğretmesi ya da çocukların aile büyüklerinden destek alması, aile bağlarının işlevsel yönünü ortaya koymaktadır. Bu örneklerde ebeveynlerin ve aile büyüklerinin çocuklara rehberlik ettiği ya da destek sunduğu durumlara yer verilmektedir.

Tablo 4.3'de, MEB 365 Gün Öykü Kitaplarında dostluk değerinin ele alındığı öykülere dair bulgular sunulmaktadır. Bu tabloda, söz konusu değerin öykülerde ifade edilme şekli, ne şekilde aktarıldığı ve metin içerisindeki yerini gösteren sayfa bilgileri sistematik olarak gösterilmektedir.

Tablo 4.3 Dostluk değerine yer veren öyküler

Öykü Başlığı	**Değerin İfade Edilme Şekli**	**Değerin Aktarımı/İfadesi**	**Sayfa Bilgisi**
Memleketim Türkiye	Örtük	Hem öğretmen hem de çocuklar uzun bir aradan sonra birbirlerini gördüklerine çok mutlu olmuşlardı.	2
Memleketim Nevşehir	Örtük	Beraber yemek yiyor, oyun oynuyorlardı.	5
	Açık	Kirpi arkadaşlarına sevinçle sarıldı.	24
Işık Saklanabilir Mi?	Örtük	Gelincik, fare, baykuş, kertenkele ve ateş böceği buluştular.	2
	Örtük	Saklambaç oynamaya kara verdiler.	2
	Örtük	Ateş böceğinin neden gelmediğini merak ettiler.	10
	Açık	Yavru fil "Merhaba, bu ormana yeni geldim. Ben de sizinle oyun oynayabilir miyim? dedi.	16
Çiçekli Pasta	Örtük	Bu arada dinozor kelebeği merak etmeye başlamıştı.	14
	Açık	Dinozor ve kelebek pastayı afiyetle yiyerek arkadaşlıklarını kutladı.	24
Bu Yumurta Kimin?	Örtük	Rakunu evine davet etti.	14
Bir Ben Bir O	Açık	Öğretmenimiz "Merhaba çocuklar. Sınıfımıza yeni gelen arkadaşınızı sizinle tanıştırmak istiyorum. Haydi, tanışma oyunumuzu oynayalım!" dedi.	2
	Açık	"Merhaba benim adım Onur. Haydi, gel oyun oynayalım!" dedim.	4
	Açık	İşte, Malik'le arkadaşlığımız böyle başladı.	15

Tablo 4.3 incelendiğinde, dostluk değerinin ele alınan öykülerde hem açık hem de örtük biçimde aktarıldığı görülmektedir. Tabloda yer alan örneklerde dostluk değerinin daha çok birlikte zaman geçirme, oyun oynama, selamlaşma, tanışma ve duygusal etkileşimler aracılığıyla aktarıldığı görülmektedir.

"Memleketim" serisi ile "Işık Saklanabilir Mi?" adlı öykülerde dostluk değerinin ağırlıklı olarak örtük iletiler aracılığıyla sunulduğu görülmektedir. Bu öykülerde karakterlerin bir araya gelmesi, birlikte vakit geçirmesi, oyun oynaması ve birbirlerine ilgi göstermesi gibi davranışlara yer verilmektedir. Karakterlerin birbirini merak etmesi ve birlikte olmaktan mutluluk duyması, dostluk değerine ilişkin örtük anlatımlara örnek oluşturmaktadır.

Buna karşılık, "Bir Ben Bir O" ve "Çiçekli Pasta" adlı öykülerde dostluk değerinin açık biçimde ifade edildiği görülmektedir. "Oyun oynayabilir miyim?" ve "Tanışma oyunu oynayalım." ifadeleriyle dostluk değerine açık biçimde yer verilmektedir. Ayrıca "arkadaşlıklarını kutladılar" ifadesinde dostluk değeri açık biçimde ifade edilmektedir.

Tablo 4.4'te, MEB 365 Gün Öykü Kitaplarında duyarlılık değerinin ele alındığı öykülere dair bulgular sunulmaktadır. Bu tabloda, söz konusu değerin öykülerde ifade edilme şekli, ne şekilde aktarıldığı ve metin içerisindeki yerini gösteren sayfa bilgileri sistematik olarak gösterilmektedir.

Tablo 4.4 Duyarlılık değerine yer veren öyküler

Öykü Başlığı	**Değerin İfade Edilme Şekli**	**Değerin Aktarımı/İfadesi**	**Sayfa Bilgisi**
Yedi Taş	Örtük	Parkta ördekleri beslediler.	4
Yedek Tekerlek	Simgesel	Bir çocuğun oturduğu tekerlekli sandalyenin tekeri olsam.	14
Temiz Deniz	Açık	Böylece insanlar yaptıkları hatanın farkına varıp sahildeki çöpleri topladılar ve her yeri temizlediler.	14
	Açık	Dalgıçlar da denizin altını temizlediler.	15
Meraklı Yolculuk	Açık	Çocuk, Kutu Mutu'nun içindeki sütü bitirdi ve onu geri dönüşüm kutusuna attı.	2

Tablo 4.4'ün devamı

Öykü Başlığı	Değerin İfade Edilme Şekli	Değerin Aktarımı/İfadesi	Sayfa Bilgisi
Kaşmir	Örtük	Veysel Bey, Güven Park'ta yürümeyi ve güvercinleri beslemeyi çok severdi. Yanında getirdiği yemlerle güvercinleri besledi.	2 5
	Açık	Örneğin yakın yerlere yürüyerek ya da bisikletle gidebilir, araba yerine toplu taşıma araçlarını daha çok kullanabiliriz.	12
	Açık	Evde ya da okulda gereksiz yanan ışıkları söndürebiliriz.	13
	Açık	Kullanmadığımız zaman elektrikli ev aletlerinin fişini çekebiliriz.	13
	Açık	Musluk suyunun boşa akmasını önleyebiliriz.	14
	Açık	Su içmek için pet şişe yerine matara kullanma alışkanlığı edinebiliriz.	14
Dünya'nın Ateşi Var!	Açık	Ağaçları koruyabilir, fidan dikebiliriz.	15
Bu Yumurta Kimin?	Örtük	"Yumurta çatlamadan annesini bulmalıyım." diye düşündü.	2
Ara Bul	Örtük	Nesli tükenmek üzeredir.	4

Tablo 4.4 incelendiğinde, duyarlılık değerinin öykü setindeki tüm öykülerde farklı düzeylerde ve farklı anlatım biçimleri aracılığıyla ele alındığı görülmektedir. Tabloda yer alan örneklerde duyarlılık değerine çevre, canlılara yönelik ilgi, geri dönüşüm ve toplumsal sorumlulukla ilişkili durumlar üzerinden yer verildiği görülmektedir. Tabloda duyarlılık değerinin açık, örtük ve simgesel anlatım biçimleriyle aktarıldığı belirlenmiştir.

"Yedi Taş" öyküsünde duyarlılık değeri örtük bir biçimde verilmiştir. Parkta ördeklerin beslenmesine ilişkin anlatım, duyarlılık değerinin örtük biçimde aktarıldığı örneklerden biridir. Değer, olay akışı içerisinde örtük olarak sunulmaktadır.

"Yedek Tekerlek" öyküsünde ise duyarlılık değeri simgesel bir anlatım üzerinden aktarılmıştır. "Bir çocuğun oturduğu tekerlekli sandalyenin tekeri olsam" ifadesiyle ifadesiyle duyarlılık değeri simgesel bir anlatımla aktarılmaktadır. Bu ifade, simgesel anlatıma örnek oluşturmaktadır.

"Temiz Deniz" öyküsünde duyarlılık değeri açık biçimde sunulmuştur. Sahil temizliği, deniz kirliliğinin giderilmesi ve deniz altının temizlenmesine yönelik ifadeler çevre temizliğine yönelik davranışlara açık biçimde yer verilmektedir. Bu öyküde duyarlılık değeri açık anlatımla aktarılmaktadır.

“Meraklı Yolculuk” öyküsünde de duyarlılık değeri açık anlatımla ele alınmıştır. Kullanılan süt kutusunun geri dönüşüm kutusuna atılması, geri dönüşüm davranışına yer verilmektedir. Duyarlılık değeri geri dönüşüm davranışı üzerinden açık biçimde aktarılmaktadır.

“Kaşmir” öyküsünde duyarlılık değeri örtük biçimde işlenmiştir. Veysel Bey’in parkta güvercinleri yemlemesi, doğadaki canlılara yönelik ilgi ve bakım davranışına yer verilmektedir. Duyarlılık değeri örtük anlatımla sunulmaktadır.

“Dünya’nın Ateşi Var!” öyküsünde duyarlılık değeri açık bir biçimde ele alınmıştır. Yürüyerek veya bisikletle ulaşımın tercih edilmesi, toplu taşımanın kullanılması, gereksiz enerji tüketiminin önlenmesi, su tasarrufu yapılması, geri dönüşüm alışkanlıklarının geliştirilmesi ve ağaç dikilmesi gibi çok sayıda çevresel davranış örneği sunulmuştur. Öyküde çevresel duyarlılığa ilişkin çeşitli davranış örneklerine yer verilmektedir.

“Bu Yumurta Kimin?” öyküsünde duyarlılık değeri örtük anlatımla verilmiştir. “Yumurta çatlamadan annesini bulmalıyım.” ifadesi, canlıya yönelik koruyucu davranışa yer verilmektedir. Duyarlılık değeri örtük anlatımla aktarılmaktadır.

“Ara Bul” öyküsünde ise duyarlılık değeri yine örtük biçimde ele alınmıştır. “Nesli tükenmek üzeredir.” ifadesi, canlı türlerinin korunmasına ilişkin bir örneğe yer verilmektedir. Duyarlılık değeri örtük biçimde aktarılmaktadır.

Tablo 4.5’de, MEB 365 Gün Öykü Kitaplarında dürüstlük değerinin ele alındığı öykülere dair bulgular sunulmaktadır. Bu tabloda, söz konusu değerin öykülerde ifade edilme şekli, ne şekilde aktarıldığı ve metin içerisindeki yerini gösteren sayfa bilgileri sistematik olarak gösterilmektedir.

Tablo 4.5 Dürüstlük değerine yer veren öyküler

Öykü Başlığı	**Değerin İfade Edilme Şekli**	**Değerin Aktarımı/İfadesi**	**Sayfa Bilgisi**
Bir Uçurtma İki Çocuk	Örtük	“Abime ne söyleyeceğim? Uçurtmasını elimden kaçırdığımı duyunca çok üzülecek.” diye düşündü.	7
	Açık	Abisi gelince olanları ona anlattı.	15

Tablo 4.5 incelendiğinde, "Bir Uçurtma İki Çocuk" öyküsünde dürüstlük değerinin hem örtük hem de açık biçimde aktarıldığı görülmektedir. Örtük aktarım karakterin düşünceleri, açık aktarım ise davranışı üzerinden sunulmaktadır. Tabloda dürüstlük değerinin hem karakterin düşünceleri hem de davranışları aracılığıyla aktarıldığı görülmektedir.

Örtük anlatımda karakterin uçurtmayı kaybetmesi sonrasında yaşadığı kaygı ve düşüncelerine yer verilmektedir. "Abime ne söyleyeceğim?" ifadesi, dürüstlük değerinin örtük biçimde aktarıldığı örneklerden biridir. "Abisi gelince olanları ona anlattı." ifadesinde dürüstlük değeri açık biçimde ifade edilmektedir. Bu ifadede karakterin yaşadığı olayı açık biçimde paylaşmasına yer verilmektedir.

Tablo 4.6'da, MEB 365 Gün Öykü Kitaplarında estetik değerinin ele alındığı öykülere dair bulgular sunulmaktadır. Bu tabloda, söz konusu değerin öykülerde ifade edilme şekli, ne şekilde aktarıldığı ve metin içerisindeki yerini gösteren sayfa bilgileri sistematik olarak gösterilmektedir.

Tablo 4.6 Estetik değerine yer veren öyküler

Öykü Başlığı	**Değerin İfade Edilme Şekli**	**Değerin Aktarımı/İfadesi**	**Sayfa Bilgisi**
Mozaik	Açık	"Kırılmış vazo parçalarıyla bir mozaik çalışması yapabiliriz."	14
Patiska	Açık	Parktaki kuşlar da Patiska'nın pelerinini çok beğendi.	16
Memleketim Van	Örtük	Ne hoş olur bizim buralarda düğünler!	16
Memleketim Bursa	Açık	Hani kumaşların en güzelini…	6
Lezzetli Meyveler	Açık	Organik ve tazedir. Sağlık, güzellik verir.	5
Küçük Su Damlası	Açık	Böylece hepsi çok güzel bir çiçek bahçesi oluşturdu.	16
Karışık Tost	Örtük	Mumu yaktı, salonda loş bir ortam oluştu.	3

Tablo 4.6 incelendiğinde, estetik değerinin öykülerde hem açık hem de örtük biçimde aktarıldığı görülmektedir. Bununla birlikte elde edilen bulgular, estetik değerin ağırlıklı olarak açık anlatım yoluyla sunulduğunu göstermektedir.

Tabloda yer alan “Mozaik”, “Patiska”, “Memleketim Bursa”, “Lezzetli Meyveler” ve “Küçük Su Damlası” adlı öykülerde estetik değerin açık biçimde ele alındığı görülmektedir. Söz konusu öykülerde güzellik, uyum, doğallık ve görsel beğeni gibi estetik unsurlar doğrudan ifade edilmektedir. Örneğin kırık vazo parçalarından mozaik oluşturulması ve çiçek bahçesinin düzenlenmesine ilişkin anlatımlar, estetik değerin açık biçimde aktarıldığı örnekler arasında yer almaktadır. “Lezzetli Meyveler” öyküsünde doğallık, sağlıklılık ve güzellik kavramlarına birlikte yer verilmektedir.

Öte yandan “Memleketim Van” ve “Karışık Tost” adlı öykülerde estetik değerin örtük biçimde aktarıldığı görülmektedir. Bu öykülerde estetik değere ortam betimlemeleri ve kültürel unsurlar aracılığıyla örtük biçimde yer verilmektedir. Düğün ortamına ve loş mekân betimlemelerine ilişkin ifadeler, estetik değerin örtük anlatımına örnek oluşturmaktadır. Bu öykülerde estetik değerin örtük anlatım yoluyla aktarıldığı görülmektedir.

Tablo 4.7’de, MEB 365 Gün Öykü Kitaplarında merhamet değerinin ele alındığı öykülere dair bulgular sunulmaktadır. Bu tabloda, söz konusu değerin öykülerde ifade edilme şekli, ne şekilde aktarıldığı ve metin içerisindeki yerini gösteren sayfa bilgileri sistematik olarak gösterilmektedir.

Tablo 4.7 Merhamet değerine yer veren öyküler

Öykü Başlığı	**Değerin İfade Edilme Şekli**	**Değerin Aktarımı/İfadesi**	**Sayfa Bilgisi**
Yedi Taş	Örtük	Parkta ördekleri beslediler.	4
Memleketim Türkiye	Örtük	“Saat Kulesi’nin önünde kuşlara yem verdik.” dedi.	19
Memleketim Nevşehir	Örtük	Bu yüzden her gün gelip kirpiyi yuvasında ziyaret ediyor ve ona yiyecek bir şeyler getiriyorlardı.	5
Memleketim Adana	Örtük	Babası “Beslediğimiz kuşları ve Taş Köprüyü unutamam.” dedi.	14-15
Memleketim Denizli	Örtük	Sakarmeke, yavrusuna “Denizli’ye ve dünyaya hoş geldin yavrum” dedi.	16
Kaşmir	Örtük	Veysel Bey, Güven Park’ta yürümeyi ve güvercinleri beslemeyi çok severdi.	2
	Örtük	Yanında getirdiği yemlerle güvercinleri besledi.	5

Tablo 4.7 incelendiğinde, merhamet değerinin öykülerde yalnızca örtük biçimde aktarıldığı görülmektedir. Tabloda yer alan örneklerde merhamet değerinin

karakterlerin davranışları ve günlük yaşam içerisindeki etkileşimleri aracılığıyla örtük biçimde aktarıldığı görülmektedir.

Tabloda yer alan öyküler incelendiğinde, merhamet değerinin çoğunlukla hayvanlara yönelik şefkat, koruma ve besleme davranışları üzerinden aktarıldığı görülmektedir. "Yedi Taş" öyküsünde ördeklerin beslenmesi, "Memleketim Türkiye" ve "Kaşmir" öykülerinde ise kuşlara yem verilmesine ilişkin anlatımlar, merhamet değerinin örtük biçimde aktarıldığı örnekler arasında yer almaktadır. Benzer şekilde "Memleketim Nevşehir" öyküsünde kirpiye düzenli olarak yiyecek verilmesi ve "Memleketim Denizli" öyküsünde sakarmeke yavrusuna yönelik anlatımlar, merhamet değerinin örtük biçimde aktarıldığı örnekler arasında yer almaktadır.

Diğer yandan, "Memleketim Adana" öyküsünde beslenen kuşlara ilişkin anlatımla merhamet değerine örtük biçimde yer verilmektedir.

Tablo 4.8'de, MEB 365 Gün Öykü Kitaplarında özgürlük değerinin ele alındığı öykülere dair bulgular sunulmaktadır. Bu tabloda, söz konusu değerin öykülerde ifade edilme şekli, ne şekilde aktarıldığı ve metin içerisindeki yerini gösteren sayfa bilgileri sistematik olarak gösterilmektedir.

Tablo 4.8 Özgürlük değerine yer veren öyküler

Öykü Başlığı	**Değerin İfade Edilme Şekli**	**Değerin Aktarımı/İfadesi**	**Sayfa Bilgisi**
Yedek Tekerlek	Simgesel	Uçak tekerleği olsam, bulutlara ulaşsam.	5

Tablo 4.8 incelendiğinde, özgürlük değerine yalnızca bir öyküde yer verildiği görülmektedir. Tabloda yer alan "Yedek Tekerlek" adlı öyküde özgürlük değerinin doğrudan tanımlamalarla değil, simgesel bir anlatım aracılığıyla sunulduğu görülmektedir. "Uçak tekerleği olsam, bulutlara ulaşsam." ifadesiyle özgürlük değeri simgesel bir anlatımla aktarılmaktadır. Tabloda özgürlük değerine ilişkin tek örneğin simgesel anlatımla sunulduğu görülmektedir.

Tablo 4.9'da, MEB 365 Gün Öykü Kitaplarında çalışkanlık değerinin ele alındığı öykülere dair bulgular sunulmaktadır. Bu tabloda, söz konusu değerin öykülerde ifade edilme şekli, ne şekilde aktarıldığı ve metin içerisindeki yerini gösteren sayfa bilgileri sistematik olarak gösterilmektedir.

Tablo 4.9 Çalışkanlık değerine yer veren öyküler

Öykü Başlığı	**Değerin İfade Edilme Şekli**	**Değerin Aktarımı/İfadesi**	**Sayfa Bilgisi**
Temiz Deniz	Örtük	Sabah olunca hepsi harekete geçti. Taşıyabildikleri kadar çöpü alıp yukarı doğru yüzmeye başladılar.	10
Lezzetli Meyveler	Örtük	Lezzetli meyveler toplanır birer birer.	15
Leyla'nın Renkli Dünyası	Örtük	Anne ve babası Leyla'yı salladıktan sonra çarşafları katlamaya devam ettiler.	13
Kostüm Dolabı	Örtük	Gösteri bittiğinde Tasarımcı Tavus Kuşu, kostümleri dolaba yerleştirir ve bir sonraki gösteriyi heyecanla bekler.	16
Bir Yumak Macera	Örtük Örtük	"Bu yumağı yuvamı yaparken kullanabilirim." dedi. Birkaç gün sonra kuş, bulduğu çalılarla yeni bir yuva yaptı.	11 12
Bir Uçurtma İki Çocuk	Örtük	Uçurtmanın kısalan ipini onarıp uçurtmayı yerine koydu.	14
Bu Kış Uyumasak Olmaz Mı?	Örtük	Beraber düzeneği hazırladılar.	13
Başka Ne Olur?	Açık	Eğer kalın bir ipin ve biraz da boyan varsa, bir büyüğünden yardım alırsan, bir ağacın yanı başındaysan ve biraz da çabalarsan bir tekerlek seni göklere uçurabilir.	10'dan 19'a kadar

Tablo 4.9 incelendiğinde, çalışkanlık değerinin öykülerde ağırlıklı olarak örtük anlatım yoluyla aktarıldığı görülmektedir. Bu durum, çalışkanlık değerinin karakterlerin gündelik yaşantıları, sorumluluk üstlenme biçimleri ve emek temelli davranışları üzerinden aktarıldığını göstermektedir.

Tabloda yer alan "Temiz Deniz", "Lezzetli Meyveler" ve "Leyla'nın Renkli Dünyası" adlı öykülerde çalışkanlık değerinin; temizlik, üretkenlik ve aile içi görev paylaşımı bağlamında ele alındığı görülmektedir. Çevrenin temiz tutulması, ürün toplama sürecine katılım ve ev içi sorumluluklara dahil olma gibi davranışlar, çalışkanlık değerinin gündelik yaşamla ilişkilendirilerek sunulduğunu ortaya koymaktadır. Bu örneklerde çalışkanlık değeri somut davranış örnekleri üzerinden aktarılmaktadır.

“Kostüm Dolabı” ve “Bir Yumak Macera” adlı öykülerde ise çalışkanlık; süreklilik, düzen ve üretkenlik boyutlarıyla ön plana çıkmaktadır. Gösteri sonrasında düzen sağlanması ve bir canlının yuva oluşturma sürecinde emek harcaması çalışkanlık değerinin süreklilik ve emek boyutlarıyla sunulduğunu göstermektedir.

“Bir Uçurtma İki Çocuk” ile “Bu Kış Uyumazsak Olmaz mı?” adlı öykülerde çalışkanlık değerinin problem çözme ve iş birliği ile birlikte ele alındığı dikkat çekmektedir. Uçurtmanın onarılması ya da ortak bir düzenek kurulması gibi durumlar, çalışkanlığın aynı zamanda çözüm üretme becerisi ve birlikte hareket etme ile ilişkili olduğunu göstermektedir.

Tabloda yer alan tek açık anlatım örneği olan “Başka Ne Olur?” adlı öyküde ise çalışkanlık değeri doğrudan ifade edilmiştir. Bu öyküde emek ve çabanın başarıya ulaşmadaki önemi açık biçimde vurgulanmaktadır. Bununla birlikte genel dağılım incelendiğinde, açık anlatımın sınırlı kaldığı; buna karşın örtük anlatımın belirgin biçimde baskın olduğu görülmektedir. Bu durum, çalışkanlık değerinin öykülerde daha çok örtük anlatım yoluyla aktarıldığını göstermektedir.

Tablo 4.10’da, MEB 365 Gün Öykü Kitaplarında sabır değerinin ele alındığı öykülere dair bulgular sunulmaktadır. Bu tabloda, söz konusu değerin öykülerde ifade edilme şekli, ne şekilde aktarıldığı ve metin içerisindeki yerini gösteren sayfa bilgileri sistematik olarak gösterilmektedir.

Tablo 4.10 Sabır değerine yer veren öyküler

Öykü Başlığı	**Değerin İfade Edilme Şekli**	**Değerin Aktarımı/İfadesi**	**Sayfa Bilgisi**
Yedi Taş	Örtük	“Her sabah uyandığında bu yedi taştan birini boyamanı ve bir panoya yapıştırmanı istiyorum. Taşların hepsini boyayıp resmini tamamladığında ben dönmüş olacağım” dedi.	6
	Örtük	Panosunu annesine gösterdi ve babasını beklemeye başladılar.	15
Memleketim Denizli	Örtük	Sakarmeke, traktörün kasasındaki yuvasında yavrusunun yumurtadan çıkmasını sabırsızlıkla bekliyordu.	2
Lezzetli Meyveler	Örtük	Lezzetli meyveler toplanır birer birer.	15

Tablo 4.10'un devamı

Öykü Başlığı	Değerin İfade Edilme Şekli	Değerin Aktarımı/İfadesi	Sayfa Bilgisi
Küçük Su Damlası	Örtük	"Sonunda sıra bana geldi!" dedi.	2
Kostüm Dolabı	Örtük	Gösteri bittiğinde Tasarımcı Tavus Kuşu, kostümleri dolaba yerleştirir ve bir sonraki gösteriyi heyecanla bekler.	16
Bir Yumak Macera	Örtük	Birkaç gün sonra kuş, bulduğu çalılarla yeni bir yuva yaptı.	12
Bir Uçurtma İki Çocuk	Örtük	Evin önünde abisini beklemeye başladı.	15
Beyaz	Örtük	Süt dört saat sonra yoğurda dönüştü.	13
	Örtük	Aslı ve ninesi sütün kaymağını kasede iyice çırptılar. Kaymak tereyağına dönüştü.	16
	Örtük	Bir süre sonra tenceredeki süt peynire dönüştü.	19
Bilmeceler	Açık	İşimiz sabır ister, şaheserler keşif bekler, bulduğum tarihi eserler müzede sergilenirler.	14
Ay Peşimi Bırakmıyor	Açık	Minik sincap palamudu çok aradı.	22

Tablo 4.10 incelendiğinde, sabır değerinin öykülerde ağırlıklı olarak örtük anlatım yoluyla aktarıldığı görülmektedir. Öykülerde sabır, doğrudan tanımlanmak yerine karakterlerin bekleme, süreci tamamlama ve zamanın geçişini deneyimleme biçimleri aracılığıyla aktarılmaktadır.

Örneğin, "Yedi Taş" öyküsünde sabır, süreklilik ve bekleme temaları üzerinden öne çıkmaktadır. Karakterin her gün bir taşı boyaması ve sürecin sonunda babasını beklemesi, sabır değerinin bekleme ve süreklilik üzerinden aktarıldığını göstermektedir. "Memleketim Denizli" öyküsünde ise Sakarmeke'nin yavrusunun yumurtadan çıkmasını beklemesi, sabrın doğal süreçler aracılığıyla aktarılmasına örnek oluşturmaktadır. Benzer şekilde "Kostüm Dolabı", "Bir Uçurtma İki Çocuk" ve "Bir Yumak Macera" öykülerinde, karakterlerin belirli bir sonucu veya durumu beklemeleri üzerinden sabır değeri dolaylı biçimde sunulmaktadır.

"Beyaz" öyküsünde sabır, dönüşüm süreçleri üzerinden somutlaştırılmıştır. Sütün yoğurt, tereyağı ve peynire dönüşmesine ilişkin aşamalar, zaman gerektiren süreçler üzerinden sabır değerinin aktarımına örnek oluşturmaktadır.

Buna karşın, sabır değeri açık biçimde ifade edilen birkaç öykü de mevcuttur. “Bilmeceler” öyküsünde sabır doğrudan vurgulanmışken, “Ay Peşimi Bırakmıyor” öyküsünde arama süreci üzerinden sabrın önemi aktarılmıştır. Yine de genel olarak, öykülerde örtük anlatımın açık anlatıma kıyasla daha baskın olduğu görülmektedir.

Tablo 4.11’de, MEB 365 Gün Öykü Kitaplarında sağlıklı yaşam değerinin ele alındığı öykülere dair bulgular sunulmaktadır. Bu tabloda, söz konusu değerin öykülerde ifade edilme şekli, ne şekilde aktarıldığı ve metin içerisindeki yerini gösteren sayfa bilgileri sistematik olarak gösterilmektedir.

Tablo 4.11 Sağlıklı yaşam değerine yer veren öyküler

Öykü Başlığı	**Değerin İfade Edilme Şekli**	**Değerin Aktarımı/İfadesi**	**Sayfa Bilgisi**
Nerede Uyusam Acaba?	Örtük	“En güzel uyku, kendi yatağımdaki uyku” dedi.	22
Lezzetli Meyveler	Açık	Organik ve tazedir. Sağlık, güzellik verir.	5
	Örtük	Yedikçe hastalığı unut.	7
	Açık	Tüm meyveler faydalı.	12
	Açık	Ama yemeden önce iyice yıkamalı.	12
Beyaz	Örtük	Yaptıkları muzlu sütü içtiler.	9
	Örtük	Bol köpüklü ayran yaptılar. Lıkır lıkır içtiler.	15
	Örtük	Aslı yaptıkları tereyağını ekmeğine sürdü.	17

Tablo 4.11’e bakıldığında, sağlıklı yaşam değerinin öykü setinde hem doğrudan hem de dolaylı anlatım biçimleriyle işlendiği görülmektedir. Bu değer, özellikle uyku düzeni ve beslenme alışkanlıkları gibi günlük yaşam pratiğine dayalı örnekler üzerinden çocuklara aktarılmaktadır. “Nerede Uyusam Acaba?” öyküsünde, sağlıklı yaşam örtük biçimde sunulmuş; karakterin kendi yatağında uyuması, uyku düzeninin önemini dolaylı yoldan ifade etmektedir.

“Lezzetli Meyveler” öyküsünde ise değer hem açık hem de örtük şekilde ele alınmıştır. Meyvelerin tazeliği ve sağlık açısından faydaları açıkça belirtilirken, tüketim süreçleri ve alışkanlıklarla ilgili örnekler dolaylı biçimde sunulmuştur.

Buna ek olarak, “Beyaz” öyküsünde sağlıklı yaşam, karakterlerin günlük yaşam eylemleri aracılığıyla örtük biçimde aktarılmaktadır. Muzlu süt ve ayran içme,

tereyağıyı ekmeğe sürme gibi somut örnekler, sağlıklı beslenme alışkanlıklarının pratikte uygulanmasını göstermektedir.

Tablo 4.12'de, MEB 365 Gün Öykü Kitaplarında saygı değerinin ele alındığı öykülere dair bulgular sunulmaktadır. Bu tabloda, söz konusu değerin öykülerde ifade edilme şekli, ne şekilde aktarıldığı ve metin içerisindeki yerini gösteren sayfa bilgileri sistematik olarak gösterilmektedir.

Tablo 4.12 Saygı değerine yer veren öyküler

Öykü Başlığı	**Değerin İfade Edilme Şekli**	**Değerin Aktarımı/İfadesi**	**Sayfa Bilgisi**
Yedi Taş	Örtük	Selim "Baba!" diyerek babasına sarıldı.	3
Uyku Vakti Gelince	Örtük	Annesi "Şşt, sessiz olalım çünkü okuduğum kitaptaki herkes uyuyor." dedi.	4
	Örtük	Öyle güzel uyuyor ki… Onu uyandırmayalım.	17
Nerede Uyusam Acaba?	Açık	"Affedersiniz uykunuzu bölmek istememiştim." dedi kanguru.	5
Patiska	Örtük	Tüm kuşların rengarenk tüyleri varken Patiska'nın bir tane bile tüyü yoktu.	3
Memleketim Van	Örtük	"Ne kadar farklı bir kedi!" dedi.	13
Memleketim Rize	Örtük	İşte, en mutlu olduğum zaman! Babam elinde hamsilerle denizden döner, ben de babamı kapıda karşılarım.	14
Lezzetli Meyveler	Örtük	Dedeciğim merhaba.	3
	Örtük	Dikkatli koparmalı.	12
Kostüm Dolabı	Örtük	Sahneye çıkan tiyatrocular izleyiciler tarafından alkışlanırlar.	15
Kaşmir	Açık	Veysel Bey, "Kaşmir bir rehber köpek. O benim yardımcım. Görevini en iyi şekilde yapabilmesi için onun dikkatini dağıtmamamız gerekir." dedi.	14
Çiçekli Pasta	Örtük	Kelebeğe "Yaptığın güzel kokulu yiyecekten tadabilir miyim?" diye sordu dinozor.	20
Bir Uçurtma İki Çocuk	Açık	Abisi "Uçurtmamla oynamak için benden izin almalıydın." dedi.	15
Bir Ben Bir O	Örtük	Öğretmenimiz "Merhaba çocuklar. Sınıfımıza yeni gelen arkadaşınızı sizinle tanıştırmak istiyorum. Haydi, tanışma oyunumuzu oynayalım!" dedi.	2
	Örtük	Tanıştığımıza memnun oldum.	3
	Örtük	"Merhaba benim adım Onur. Haydi, gel oyun oynayalım!" dedim.	4
Bir Sonbahar Günü	Örtük	Can poşetinden birkaç kestane daha alarak ağacın altına koydu ve biraz geri çekildi.	14
Başka Ne Olur?	Örtük	Eğer kalın bir ipin ve biraz da boyan varsa, bir büyüğünden yardım alırsan, bir ağacın yanı başındaysan ve biraz da çabalarsan bir tekerlek seni göklere uçurabilir.	10'dan 19'a kadar

Tablo 4.12 incelendiğinde, saygı değerinin öykü setinde hem örtük hem de açık yollarla işlendiği ve aktarım biçimlerinin öykü bağlamına göre farklılık gösterdiği

görülmektedir. Saygı değerinin aktarımında ağırlıklı olarak örtük anlatım biçimi kullanılmış; değer, karakterlerin davranışları, tutumları ve sosyal etkileşimleri aracılığıyla sunulmuştur. Örneğin, "Yedi Taş" öyküsünde Selim'in babasına sarılması, büyüklere karşı duyulan saygının günlük yaşam davranışıyla ifade edilmesinin bir göstergesidir. Benzer şekilde, "Uyku Vakti Gelince" öyküsünde annenin "Şşt, sessiz olalım çünkü okuduğum kitaptaki herkes uyuyor." sözleri ve çocuğun buna uygun davranması, saygı değerinin başkalarının uyku düzenine özen gösterme davranışı üzerinden aktarıldığını göstermektedir. "Patiska" öyküsünde, kuşların renkli tüylerine karşı Patiska'nın tek tüyünün olması, karakterler arasındaki farklılıklara saygının örtük bir biçimde sunulmasına örnek teşkil etmektedir. "Memleketim Van" ve "Memleketim Rize" öykülerinde aile bireylerine yönelik davranışlar aracılığıyla saygı değeri örtük biçimde sunulmaktadır. Babanın denizden dönüşünde kapıda karşılanması bu duruma örnek oluşturmaktadır.

Öykü setinde saygı değeri zaman zaman doğrudan ve açık biçimde de ifade edilmektedir. "Nerede Uyusam Acaba?" öyküsünde kangurunun "Affedersiniz, uykunuzu bölmek istememiştim" demesi ve "Bir Uçurtma İki Çocuk" öyküsünde abisinin "Uçurtmamla oynamak için benden izin almalıydın" sözleri, saygının doğrudan sözlerle aktarılmasına örnek oluşturmaktadır. "Kaşmir" öyküsünde Veysel Bey'in rehber köpeğe ilişkin açıklamasıyla saygı değeri açık biçimde aktarılmaktadır. "Çiçekli Pasta" öyküsünde dinozorun kelebeğe nazikçe "Yaptığın güzel kokulu yiyecekten tadabilir miyim?" demesi, başkalarının emeğine ve katkısına duyulan saygıyı yansıtmaktadır. "Kostüm Dolabı" öyküsünde tiyatrocuların sahnede alkışlanması, saygı değerinin örtük biçimde sunulduğu örneklerden biridir. "Bir Ben Bir O" ve "Bir Sonbahar Günü" öykülerinde çocukların oyun ve paylaşım süreçlerindeki özenli tutumları aracılığıyla saygı değeri örtük biçimde aktarılmaktadır. "Başka Ne Olur?" öyküsünde bir büyüğünden yardım alma davranışı üzerinden saygı değeri örtük biçimde sunulmaktadır.

Tablo 4.13'de, MEB 365 Gün Öykü Kitaplarında sevgi değerinin ele alındığı öykülere dair bulgular sunulmaktadır. Bu tabloda, söz konusu değerin öykülerde ifade edilme şekli, ne şekilde aktarıldığı ve metin içerisindeki yerini gösteren sayfa bilgileri sistematik olarak gösterilmektedir.

Tablo 4.13 Sevgi değerine yer veren öyküler

Öykü Başlığı	Değerin İfade Edilme Şekli	Değerin Aktarımı/İfadesi	Sayfa Bilgisi
Yedi Taş	Örtük	Selim "Baba!" diyerek babasına sarıldı.	3
Yedek Tekerlek	Simgesel	Bir çocuğun oturduğu tekerlekli sandalyenin tekeri olsam.	14
Uyku Vakti Gelince	Simgesel	Senin bana sarıldığın gibi koala da bir ağacın gövdesine sarılır.	8
Memleketim Türkiye	Örtük	Hem öğretmen hem de çocuklar uzun bir aradan sonra birbirlerini gördüklerine çok mutlu olmuşlardı.	2
Memleketim Nevşehir	Örtük	Bu yüzden her gün gelip kirpiyi yuvasında ziyaret ediyor ve ona yiyecek bir şeyler getiriyorlardı.	5
	Örtük	Beraber yemek yiyor, oyun oynuyorlardı.	5
	Açık	Kirpi arkadaşlarına sevinçle sarıldı.	24
Memleketim Rize	Örtük	İşte, en mutlu olduğum zaman! Babam elinde hamsilerle denizden döner, ben de babamı kapıda karşılarım.	14
Memleketim Adana	Örtük	Babası "Beslediğimiz kuşları ve Taş Köprüyü unutamam." dedi.	14-15
	Örtük	Birlikte çok eğlendiler.	16
Memleketim Denizli	Örtük	Sakarmeke, traktörün kasasındaki yuvasında yavrusunun yumurtadan çıkmasını sabırsızlıkla bekliyordu.	2
	Açık	Yavrusu yumurtasından çıkmış, annesine gülümsüyordu.	16
	Açık	Sakarmeke, yavrusuna "Denizli'ye ve dünyaya hoş geldin yavrum" dedi.	16
Lezzetli Meyveler	Örtük	Dedeciğim merhaba.	3
	Örtük	Gülümser bütün yüzler.	15
Leyla'nın Renkli Dünyası	Örtük	Babası Leyla' ya baktı ve gülümsedi.	9
	Örtük	Babası önünden hızla geçen sepeti görünce "Bu ne hızlı bir kaplumbağa!" diyerek gülümsedi.	18
	Örtük	İçeride Leyla'nın renkli dünyasını incelediler ve gördükleri onları çok mutlu etti.	23
Kostüm Dolabı	Örtük	Gösteri bittiğinde Tasarımcı Tavus Kuşu, kostümleri dolaba yerleştirir ve bir sonraki gösteriyi heyecanla bekler.	16
Işık Saklanabilir Mi?	Örtük	Yavru fili de aralarına aldılar ve ateş böceğinin de oynayabileceği bir oyun buldular.	16
Kaşmir	Açık	Veysel Bey, Güven Park'ta yürümeyi ve güvercinleri beslemeyi çok severdi.	2
	Örtük	Veysel Bey " Aferin Kaşmir!" dedi.	4
	Açık	Çocuklar "Kaşmir, Kaşmir!" diye seslenerek onu sevdiler.	8
	Açık	Çocuklar Kaşmir'e el salladılar ve rehber köpeğe hayran kaldılar.	15
Doğum Günüm Ne Zaman?	Örtük	Dedesi Ece'nin saçlarını taradı.	11
	Örtük	Annesi, babası, dedesi, ninesi ve abisi Ece için birer hediye paketi hazırlamıştı.	12
Bir Sonbahar Günü	Açık	Sonbahar Can'ın en sevdiği mevsimdi.	2

Tablo 4.13 incelendiğinde, sevgi değerinin öykülerde örtük, açık ve simgesel anlatım biçimleriyle ele alındığı görülmektedir. Bulgular, sevgi değerinin ağırlıklı olarak örtük

anlatım yoluyla aktarıldığını göstermektedir. "Yedi Taş" öyküsünde Selim'in babasına sarılması, sevgi değerinin aile içindeki etkileşimler aracılığıyla aktarıldığını göstermektedir. "Memleketim Türkiye" öyküsünde öğretmen ve öğrencilerin uzun bir aradan sonra birbirlerini gördüklerinde yaşadıkları mutluluk, sevgi değerinin sosyal ilişkiler içerisinde ele alındığını göstermektedir. "Memleketim Nevşehir" öyküsünde birlikte oyun oynama, yemek paylaşma ve arkadaşlara sarılma gibi davranışlar, sevgi değerinin sosyal etkileşimler üzerinden aktarıldığını göstermektedir. "Memleketim Rize" öyküsünde çocuğun babasını kapıda karşılaması, sevgi değerinin aile içindeki günlük etkileşimler aracılığıyla yansıtıldığını göstermektedir.

Bulgular, sevgi değerinin bazı öykülerde simgesel anlatım yoluyla da aktarıldığını göstermektedir. "Yedek Tekerlek" öyküsünde tekerlekli sandalyenin tekeri olma isteği, sevgi değerinin simgesel bir anlatımla sunulduğunu göstermektedir. "Uyku Vakti Gelince" öyküsünde koalanın ağaca sarılması, sevgi değerinin simgesel ifadeler aracılığıyla ele alındığını göstermektedir.

Bunun yanında sevgi değerinin bazı öykülerde açık anlatım yoluyla aktarıldığı görülmektedir. "Bir Sonbahar Günü" öyküsünde Can'ın sonbaharı en sevdiği mevsim olarak ifade etmesi, sevgi değerinin açık biçimde aktarıldığını göstermektedir. "Memleketim Denizli" öyküsünde Sakarmeke'nin yavrusuna yönelik ifadeleri, sevgi değerinin açık biçimde aktarıldığını göstermektedir. "Kaşmir" öyküsünde Veysel Bey'in rehber köpeğe yönelik ifadeleri ve çocukların Kaşmir'e gösterdikleri ilgi, sevgi değerinin hem sözlü ifadeler hem de davranışlar aracılığıyla ele alındığını göstermektedir. "Doğum Günüm Ne Zaman?" öyküsünde aile bireylerinin Ece için hazırlık yapmaları ve ona gösterdikleri ilgi, sevgi değerinin aile içi etkileşimler üzerinden aktarıldığını göstermektedir.

Diğer öykülerde de sevgi değerinin farklı davranışlar ve etkileşimler aracılığıyla ele alındığı görülmektedir. "Leyla'nın Renkli Dünyası" öyküsünde baba ve çocuk arasındaki olumlu etkileşimler, sevgi değerinin aile içi ilişkiler üzerinden aktarıldığını göstermektedir. "Lezzetli Meyveler" öyküsünde selamlaşma ve gülümseme gibi davranışlar, sevgi değerinin günlük yaşam etkileşimleri içerisinde yer aldığını göstermektedir. "Kostüm Dolabı" ve "Işık Saklanabilir Mi?" öykülerinde karakterlerin

birlikte hareket etmeleri ve birbirlerine yönelik olumlu davranışları, sevgi değerinin sosyal etkileşimler aracılığıyla ele alındığını göstermektedir.

Tablo 4.14' de, MEB 365 Gün Öykü Kitaplarında sorumluluk değerinin ele alındığı öykülere dair bulgular sunulmaktadır. Bu tabloda, söz konusu değerin öykülerde ifade edilme şekli, ne şekilde aktarıldığı ve metin içerisindeki yerini gösteren sayfa bilgileri sistematik olarak gösterilmektedir.

Tablo 4.14 Sorumluluk değerine yer veren öyküler

Öykü Başlığı	**Değerin İfade Edilme Şekli**	**Değerin Aktarımı/İfadesi**	**Sayfa Bilgisi**
Yedi Taş	Örtük Örtük	Parkta ördekleri beslediler. "Her sabah uyandığında bu yedi taştan birini boyamanı ve bir panoya yapıştırmanı istiyorum. Taşların hepsini boyayıp resmini tamamladığında ben dönmüş olacağım" dedi.	4 6
Yedek Tekerlek	Simgesel	Bir çocuğun oturduğu tekerlekli sandalyenin tekeri olsam.	14
Temiz Deniz	Örtük Açık Açık	Sabah olunca hepsi harekete geçti. Taşıyabildikleri kadar çöpü alıp yukarı doğru yüzmeye başladılar. Böylece insanlar yaptıkları hatanın farkına varıp sahildeki çöpleri topladılar ve her yeri temizlediler. Dalgıçlar da denizin altını temizlediler.	10 14 15
Renkli Çizmeler	Örtük	Temizlemeye başladı çizmelerini.	5
Mozaik	Açık	Babam "Kırık parçalar tehlikeli olabilir. Bunları toplamamız gerekir. Kaan süpürgeyi getirir misin?" dedi.	4
Meraklı Yolculuk	Açık	Çocuk, Kutu Mutu'nun içindeki sütü bitirdi ve onu geri dönüşüm kutusuna attı.	2
Memleketim Nevşehir	Örtük	Bu yüzden her gün gelip kirpiyi yuvasında ziyaret ediyor ve ona yiyecek bir şeyler getiriyorlardı.	5
Memleketim Mardin	Açık	Ben de okuldan geldikten sonra, kesilen sabunları dizerim.	7
Memleketim Adana	Örtük	Babası "Beslediğimiz kuşları ve Taş Köprüyü unutamam." dedi.	14-15
Memleketim Denizli	Örtük Açık	Sakarmeke, traktörün kasasındaki yuvasında yavrusunun yumurtadan çıkmasını sabırsızlıkla bekliyordu. Diğer kuşlar ona " Endişelenmeni anlıyoruz, hemen aramaya başlarsak yumurtanı bulabiliriz." dedi.	2 5
Lezzetli Meyveler	Açık Örtük Açık	Yıkayıp da yemeli. Dikkatli koparmalı. Ama yemeden önce iyice yıkamalı.	10 12 12
Leyla'nın Renkli Dünyası	Açık	Anne ve babası Leyla'yı salladıktan sonra çarşafları katlamaya devam ettiler.	13
Kostüm Dolabı	Örtük	Gösteri bittiğinde Tasarımcı Tavus Kuşu, kostümleri dolaba yerleştirir ve bir sonraki gösteriyi heyecanla bekler.	16

Tablo 4.14'ün devamı

Öykü Başlığı	Değerin İfade Edilme Şekli	Değerin Aktarımı/İfadesi	Sayfa Bilgisi
Kaşmir	Açık	Veysel Bey, Güven Park'ta yürümeyi ve güvercinleri beslemeyi çok severdi.	2
	Örtük	Önce kaldırımda yürüdüler, sonra yaya geçidinden karşıya geçtiler.	2
	Örtük	Kaşmir, Veysel Bey'i güvenli bir şekilde çöp kutusunun etrafından dolaştırdı.	4
	Örtük	Yanında getirdiği yemlerle güvercinleri besledi.	5
	Açık	Veysel Bey, "Kaşmir bir rehber köpek. O benim yardımcım. Görevini en iyi şekilde yapabilmesi için onun dikkatini dağıtmamamız gerekir." dedi.	14
Dünya'nın Ateşi Var!	Açık	Örneğin yakın yerlere yürüyerek ya da bisikletle gidebilir, araba yerine toplu taşıma araçlarını daha çok kullanabiliriz.	12
	Açık	Evde ya da okulda gereksiz yanan ışıkları söndürebiliriz.	13
	Açık	Kullanmadığımız zaman elektrikli ev aletlerinin fişini çekebiliriz.	13
	Açık	Musluk suyunun boşa akmasını önleyebiliriz.	14
	Açık	Su içmek için pet şişe yerine matara kullanma alışkanlığı edinebiliriz.	14
	Açık	Ağaçları koruyabilir, fidan dikebiliriz.	15
Çık Ortaya	Örtük	İzi hep birlikte takip ettiler.	12
Çiçekli Pasta	Örtük	Dinozor pastanın kekini fırına verdi, kekin pişmesini heyecanla bekledi.	23
Doğum Günüm Ne Zaman?	Açık	Her gün uyandığında bir balon patlatacaksın.	5
	Örtük	Dedesi Ece'nin saçlarını taradı.	11
Bu Yumurta Kimin?	Örtük	"Yumurta çatlamadan annesini bulmalıyım." diye düşündü.	2
Bir Yumak Macera	Örtük	"Bu yumağı yuvamı yaparken kullanabilirim." dedi.	11
	Örtük	Birkaç gün sonra kuş, bulduğu çalılarla yeni bir yuva yaptı.	12
Bir Uçurtma İki Çocuk	Örtük	Uçurtmayı elinden kaçırmamak için uçurtmanın ipini sıkıca tutması gerektiğini abisinden öğrenmişti.	3
	Örtük	"Abime ne söyleyeceğim? Uçurtmasını elimden kaçırdığımı duyunca çok üzülecek." diye düşündü.	7
	Açık	Uçurtmanın kısalan ipini onarıp uçurtmayı yerine koydu.	14
Bu Kış Uyumasak Olmaz Mı?	Örtük	Beraber düzeneği hazırladılar.	13
Bir Sonbahar Günü	Örtük	Can kestaneleri toplamaya başladı.	7

Tablo 4.14'ün devamı

Öykü Başlığı	Değerin İfade Edilme Şekli	Değerin Aktarımı/İfadesi	Sayfa Bilgisi
Beyaz	Örtük	Süt soğuyunca mutfak robotunda süt, bal ve muzu annesiyle birlikte karıştırdılar.	9
	Örtük	Emre ve ablası sütün içine pirinç, şeker ve nişasta eklediler. Bu karışımı ocakta pişirip nefis bir sütlaç yaptılar.	10
	Örtük	Ömer ve teyzesi sütü mayaladılar.	12
	Örtük	Barış ve amcası çiftlikten gelen sütle mayaladıkları yoğurdun üzerine su ve tuz ekleyip çırptılar.	14
	Örtük	Bol köpüklü ayran yaptılar. Lıkır lıkır içtiler.	15
	Örtük	Aslı ve ninesi sütün kaymağını kasede iyice çırptılar. Kaymak tereyağına dönüştü.	16
	Örtük	Murat ve dedesi kaynamış sütün içine yarım limon suyu, bir çay bardağı yoğurt ve bir kaşık sirke kattı. Ekin salatalığı rendeledi.	18
	Örtük	Halası ise çiftlikten gelen sütle yaptıkları yoğurdu suyla karıştırdı.	20
	Örtük	Çocuklar evde sütten yaptıkları yiyecek ve içecekleri okula da götürdüler.	20
	Örtük		23
Ay Peşimi Bırakmıyor	Örtük	Minik sincap palamudu çok aradı.	22
Benimle Oynar Mısın?	Örtük	Sonra oyuncaklarını topladı ama canı hala oyun oynamak istiyordu.	13
Abimin Bavulu	Örtük	Bugün gemimizle çocuklara oyuncak, ihtiyacı olanlara giysi ve yiyecek taşımaya başladık.	7

Tablo 4.14 incelendiğinde, sorumluluk değerinin öykülerde örtük, açık ve simgesel anlatım biçimleriyle ele alındığı görülmektedir. Bulgular, sorumluluk değerinin ağırlıklı olarak örtük anlatım yoluyla aktarıldığını göstermektedir. Örtük anlatımın yer aldığı öykülerde sorumluluk değeri, karakterlerin günlük yaşam içerisindeki görev ve davranışları üzerinden ele alınmaktadır. "Yedi Taş" öyküsünde çocuklara her gün bir taşı boyama görevi verilmesi, sorumluluk değerinin düzenli görevleri yerine getirme davranışı üzerinden aktarıldığını göstermektedir. Aynı öyküde ördeklerin beslenmesi ise canlılara yönelik sorumluluk davranışına yer verildiğini göstermektedir. Benzer biçimde, "Renkli Çizmeler" öyküsünde çizmelerin temizlenmesi ve "Benimle Oynar Mısın?" öyküsünde oyuncakların toplanması, bireysel sorumlulukların günlük yaşam etkinlikleri içerisinde ele alındığını göstermektedir.

Bazı öykülerde sorumluluk değeri çevreye yönelik davranışlar üzerinden ele alınmaktadır. "Temiz Deniz" öyküsünde hem deniz canlılarının hem de insanların çevreyi temizlemek için birlikte harekete geçmeleri, çevrenin korunmasına yönelik sorumluluk davranışlarına yer verildiğini göstermektedir. Benzer şekilde, "Dünya'nın

Ateşi Var!" öyküsünde enerji tasarrufu, suyun bilinçli kullanımı ve doğanın korunmasına ilişkin davranışların doğrudan ifade edilmesi, çevreye yönelik sorumluluk değerinin açık anlatımla aktarıldığını göstermektedir. Ayrıca "Meraklı Yolculuk" öyküsünde geri dönüşüm davranışına yer verilmesi, geri dönüşüm davranışı üzerinden sorumluluk değerinin ele alındığını göstermektedir.

Açık anlatımın yer aldığı öykülerde sorumluluk değeri doğrudan ifadeler ve yönlendirmeler aracılığıyla sunulmaktadır. "Mozaik" öyküsünde tehlikeli olabilecek parçaların toplanması gerektiğinin ifade edilmesi, "Memleketim Mardin" öyküsünde çocuğun ev içi sorumluluklara katkı sağlaması ve "Lezzetli Meyveler" öyküsünde yiyeceklerin temizlenmesine yönelik uyarılar, sorumluluk değerinin açık biçimde aktarıldığını göstermektedir. Aynı şekilde, "Doğum Günüm Ne Zaman?" öyküsünde günlük bir görevin yerine getirilmesine yönelik yönlendirme, sorumluluk değerinin günlük görevler üzerinden aktarıldığını göstermektedir.

Bulgular, sorumluluk değerinin yalnızca bireysel görevler değil, sosyal ilişkiler bağlamında da ele alındığını göstermektedir. "Kaşmir" öyküsünde rehber köpeğin sahibini güvenli bir şekilde yönlendirmesi, başkalarına karşı sorumluluk davranışlarına yer verildiğini göstermektedir. "Memleketim Nevşehir" öyküsünde hayvanlara düzenli olarak yiyecek götürülmesi, "Bu Yumurta Kimin?" öyküsünde bir canlının korunmasına yönelik çaba ve "Bir Yumak Macera" öyküsünde kuşun yuva yapma süreci, canlılara yönelik sorumluluk davranışlarını içermektedir. Bunun yanı sıra "Abimin Bavulu" öyküsünde ihtiyaç sahiplerine yardım ulaştırılması, toplumsal sorumluluk davranışına yer verildiğini göstermektedir.

Bazı öykülerde sorumluluk değeri iş birliği gerektiren etkinlikler üzerinden ele alınmaktadır. "Çık Ortaya" ve "Bu Kış Uyumasak Olmaz Mı?" öykülerinde karakterlerin ortak bir amaç doğrultusunda birlikte hareket etmeleri, ortak sorumluluk gerektiren davranışlara yer verildiğini göstermektedir. Özellikle "Beyaz" öyküsünde farklı bireylerin üretim sürecine katılması, sorumluluğun günlük yaşam pratikleri içerisinde görev paylaşımına ilişkin örnekler içerdiğini göstermektedir.

Bazı öykülerde sorumluluk değeri bireysel görevlerin yerine getirilmesi ve sonuçları üzerinden ele alınmaktadır. “Bir Uçurtma İki Çocuk” öyküsünde yapılan hatanın fark edilmesi ve telafi edilmesi, hatanın fark edilmesi ve giderilmesine yönelik davranışlara yer verildiğini göstermektedir. Benzer şekilde, “Bir Sonbahar Günü” öyküsünde kestane toplanması ve “Ay Peşimi Bırakmıyor” öyküsünde sincabın palamudu araması, bireysel görevlerin yerine getirilmesine ilişkin örnekler sunmaktadır.

Tablo 4.15’de, MEB 365 Gün Öykü Kitaplarında tasarruf değerinin ele alındığı öykülere dair bulgular sunulmaktadır. Bu tabloda, söz konusu değerin öykülerde ifade edilme şekli, ne şekilde aktarıldığı ve metin içerisindeki yerini gösteren sayfa bilgileri sistematik olarak gösterilmektedir.

Tablo 4.15 Tasarruf değerine yer veren öyküler

Öykü Başlığı	**Değerin İfade Edilme Şekli**	**Değerin Aktarımı/İfadesi**	**Sayfa Bilgisi**
Meraklı Yolculuk	Örtük	Çocuk, Kutu Mutu’nun içindeki sütü bitirdi ve onu geri dönüşüm kutusuna attı.	2

Tablo 4.15 incelendiğinde, tasarruf değerinin MEB 365 Gün Öykü Seti’nde oldukça sınırlı düzeyde yer aldığı ve yalnızca bir öyküde ele alındığı görülmektedir. Bu bulgu, tasarruf değerinin diğer değerlere kıyasla daha sınırlı temsil edildiğini göstermektedir.

"Meraklı Yolculuk" öyküsünde tasarruf değerinin örtük anlatımla aktarıldığı görülmektedir. Öyküde çocuğun sütü tükettikten sonra ambalajı geri dönüşüm kutusuna atması, kaynakların bilinçli kullanımı ve geri dönüşüm alışkanlığını destekleyen bir davranış örneği olarak sunulmaktadır. Bu durum, tasarruf değerinin günlük yaşamda karşılaşılabilecek davranışlar aracılığıyla örtük biçimde aktarıldığını göstermektedir.

Bununla birlikte, tasarruf değerinin yalnızca tek bir öyküde ve örtük anlatımla ele alınması, bu değerin öykü setinde sınırlı düzeyde temsil edildiğini göstermektedir.

Tablo 4.16’da, MEB 365 Gün Öykü Kitaplarında temizlik değerinin ele alındığı öykülere dair bulgular sunulmaktadır. Bu tabloda, söz konusu değerin öykülerde ifade

edilme şekli, ne şekilde aktarıldığı ve metin içerisindeki yerini gösteren sayfa bilgileri sistematik olarak gösterilmektedir.

Tablo 4.16 Temizlik değerine yer veren öyküler

Öykü Başlığı	Değerin İfade Edilme Şekli	Değerin Aktarımı/İfadesi	Sayfa Bilgisi
Yedek Tekerlek	Simgesel	Yağmurda şıp şıp ıslansam, yıkansam sonra kurusam.	8
Temiz Deniz	Açık	Yengeç "O zaman uyuduğumuz yeri temizleyelim. En azından temiz bir yerde uyuyalım." dedi.	7
	Örtük	Sabah olunca hepsi harekete geçti. Taşıyabildikleri kadar çöpü alıp yukarı doğru yüzmeye başladılar.	10
	Açık	Böylece insanlar yaptıkları hatanın farkına varıp sahildeki çöpleri topladılar ve her yeri temizlediler.	14
	Açık	Dalgıçlar da denizin altını temizlediler.	15
Renkli Çizmeler	Açık	Temizlemeye başladı çizmelerini.	5
Mozaik	Açık	Babam "Kırık parçalar tehlikeli olabilir. Bunları toplamamız gerekir. Kaan süpürgeyi getirir misin?" dedi.	4
Lezzetli Meyveler	Açık	Yıkayıp da yemeli.	10
	Açık	Ama yemeden önce iyice yıkamalı.	12
Meraklı Yolculuk	Örtük	Çocuk, Kutu Mutu'nun içindeki sütü bitirdi ve onu geri dönüşüm kutusuna attı.	2

Tablo 4.16 incelendiğinde, temizlik değerinin öykülerde açık, örtük ve simgesel anlatım biçimleriyle ele alındığı görülmektedir. Elde edilen bulgular, temizlik değerinin ağırlıklı olarak açık anlatımla aktarıldığını, bunun yanında örtük ve simgesel anlatım biçimlerine de yer verildiğini göstermektedir.

Temizlik değerinin açık anlatımla ele alındığı öykülerde, değerin doğrudan ifadeler aracılığıyla aktarıldığı görülmektedir. "Renkli Çizmeler" öyküsünde karakterin çizmelerini temizlemesi, temizlik değerinin somut bir davranış örneği üzerinden aktarıldığını göstermektedir. Benzer şekilde "Mozaik" öyküsünde kırık parçaların toplanmasına yönelik ifadeler, temizlik değerinin düzen ve güvenlikle ilişkilendirildiğini göstermektedir. Bu bulgu, temizlik değerinin düzenin sağlanmasının yanı sıra güvenliğin korunmasıyla da ilişkilendirildiğini göstermektedir.

"Lezzetli Meyveler" öyküsünde yiyeceklerin tüketilmeden önce yıkanmasına ilişkin ifadeler, temizlik değerinin kişisel hijyen bağlamında açık biçimde aktarıldığını

göstermektedir. Bu bulgu, temizlik değerinin günlük yaşam davranışlarıyla ilişkilendirilerek ele alındığını göstermektedir. "Temiz Deniz" öyküsünde temizlik değerinin çevresel boyutta ele alındığı görülmektedir. Deniz canlılarının yaşadıkları alanı temizlemeye çalışmaları, insanların sahildeki çöpleri toplaması ve dalgıçların deniz tabanını temizlemesi, temizlik değerinin çevresel sorumlulukla ilişkilendirildiğini göstermektedir.

"Meraklı Yolculuk" öyküsünde çocuğun süt kutusunu geri dönüşüm kutusuna atması, temizlik değerinin çevreyi temiz tutmaya yönelik davranışlar aracılığıyla örtük biçimde aktarıldığını göstermektedir.

"Yedek Tekerlek" öyküsünde temizlik değeri simgesel anlatımla ele alınmıştır. Yağmurda ıslanma ve ardından kurulanma isteği, temizlik değerinin dolaylı biçimde yansıtıldığı bir örnek olarak değerlendirilebilir. Bu bulgu, temizlik değerinin simgesel anlatım yoluyla aktarıldığını göstermektedir.

Tablo 4.17'de, MEB 365 Gün Öykü Kitaplarında vatanseverlik değerinin ele alındığı öykülere dair bulgular sunulmaktadır. Bu tabloda, söz konusu değerin öykülerde ifade edilme şekli, ne şekilde aktarıldığı ve metin içerisindeki yerini gösteren sayfa bilgileri sistematik olarak gösterilmektedir.

Tablo 4.17 Vatanseverlik değerine yer veren öyküler

Öykü Başlığı	**Değerin İfade Edilme Şekli**	**Değerin Aktarımı/İfadesi**	**Sayfa Bilgisi**
Rüzgar Esince	Açık	Al bayrağımız dalgalanır gökyüzünde. Bayramlarda, törenlerde. Ülkemizin her köşesinde.	20
Doğum Günüm Ne Zaman?	Açık	Ece bayrağı eline aldı ve "Bayrağımız da benim için mi?" diye sordu.	15
	Açık	İyi ki doğdun Ece, iyi ki doğdun Türkiye!	16

Tablo 4.17 incelendiğinde, vatanseverlik değerinin öykü setinde sınırlı sayıda öyküde yer aldığı ve tüm örneklerde açık anlatımla aktarıldığı görülmektedir. Bu bulgu, vatanseverlik değerinin doğrudan ifadeler aracılığıyla ele alındığını göstermektedir.

"Rüzgâr Esince" öyküsünde vatanseverlik değerinin bayrak simgesi üzerinden açık biçimde aktarıldığı görülmektedir. Bayrağın gökyüzünde dalgalanması ile bayram ve

törenlerle birlikte anılması, vatanseverlik değerinin millî birlik ve beraberlik bağlamında ele alındığını göstermektedir. Ayrıca ülkenin "her köşesi" ifadesi, vatan kavramının bütüncül bir anlayışla ele alındığını göstermektedir.

"Doğum Günüm Ne Zaman?" öyküsünde vatanseverlik değerinin bayrak ve millî günler üzerinden açık biçimde aktarıldığı görülmektedir. Karakterin bayrağı sahiplenmesine ilişkin ifadeler, vatanseverlik değerinin bireyin millî sembollerle kurduğu ilişki üzerinden ele alındığını göstermektedir. Bunun yanında ülkenin kuruluşunun bir doğum günü ile ilişkilendirilmesi, vatanseverlik değerinin somut bir anlatım çerçevesinde sunulduğunu göstermektedir.

Tablo 4.18'de, MEB 365 Gün Öykü Kitaplarında yardımseverlik değerinin ele alındığı öykülere dair bulgular sunulmaktadır. Bu tabloda, söz konusu değerin öykülerde ifade edilme şekli, ne şekilde aktarıldığı ve metin içerisindeki yerini gösteren sayfa bilgileri sistematik olarak gösterilmektedir.

Tablo 4.18 Yardımseverlik değerine yer veren öyküler

Öykü Başlığı	**Değerin İfade Edilme Şekli**	**Değerin Aktarımı/İfadesi**	**Sayfa Bilgisi**
Yedi Taş	Örtük	"Parkta ördekleri beslediler."	4
Yedek Tekerlek	Simgesel	"Bir çocuğun oturduğu tekerlekli sandalyenin tekeri olsam."	14
Rüzgar Esince	Örtük	"Çocuğun şapkası uçmasın diye annesi ona yardımcı olur."	17
Sessiz Şef	Örtük	Annesi "Güzel bir soru ama cevabını bende bilmiyorum. Haydi, birlikte araştıralım!" dedi.	7
Mozaik	Açık	"Baba bize yardım edebilir misin?"	15
Memleketim Türkiye	Örtük	"Saat Kulesi'nin önünde kuşlara yem verdik." dedi.	19
Memleketim Nevşehir	Örtük	"Bu yüzden her gün gelip kirpiyi yuvasında ziyaret ediyor ve ona yiyecek bir şeyler getiriyorlardı."	5
	Örtük	"Hemen ipi kemirip balonu kurtardı."	22
	Örtük	"Arkadaşları ipi çekip onu da sepete aldı."	24
Memleketim Mardin	Açık	"Ben de okuldan geldikten sonra, kesilen sabunları dizerim."	7
Memleketim Rize	Açık	"Bazen ben de okuldan geldikten sonra onlara yardım ederim."	10
	Örtük	"İşte, en mutlu olduğum zaman! Babam elinde hamsilerle denizden döner, ben de babamı kapıda karşılarım."	14
Memleketim Denizli	Açık	Diğer kuşlar ona "Endişelenmeni anlıyoruz, hemen aramaya başlarsak yumurtanı bulabiliriz." dedi.	5

Tablo 4.18'ın devamı

Öykü Başlığı	Değerin İfade Edilme Şekli	Değerin Aktarımı/İfadesi	Sayfa Bilgisi
Kaşmir	Açık	"Veysel Bey, Güven Park'ta yürümeyi ve güvercinleri beslemeyi çok severdi."	2
	Açık	"Kaşmir, Veysel Bey'i güvenli bir şekilde çöp kutusunun etrafından dolaştırdı."	4
	Açık	"Yanında getirdiği yemlerle güvercinleri besledi."	5
	Açık	Veysel Bey, "Kaşmir bir rehber köpek. O benim yardımcım. Görevini en iyi şekilde yapabilmesi için onun dikkatini dağıtmamamız gerekir." dedi.	14
Çilekli Pasta	Örtük	Kelebek "Ben de yardım etmeliyim." diye düşündü.	9
Bu Yumurta Kimin?	Örtük	"Yumurta çatlamadan annesini bulmalıyım." diye düşündü.	2
Bu Kış Uyumasak Olmaz Mı?	Açık	"Beraber düzeneği hazırladılar."	13
Bir Sonbahar Günü	Örtük	"Can poşetinden birkaç kestane daha alarak ağacın altına koydu ve biraz geri çekildi."	14
Bilmeceler	Açık	"Hayvanlar hastalanınca onları getirirler bana. İyileştiririm hepsini, kavuşurlar sağlıklarına."	16
Başka Ne Olur?	Açık	"Eğer kalın bir ipin ve biraz da boyan varsa, bir büyüğünden yardım alırsan, bir ağacın yanı başındaysan ve biraz da çabalarsan bir tekerlek seni göklere uçurabilir."	10'dan 19'a kadar
Abimin Bavulu	Açık	"Bugün gemimizle çocuklara oyuncak, ihtiyacı olanlara giysi ve yiyecek taşımaya başladık."	7

Tablo 4.18'e ait bulgular değerlendirildiğinde, yardımseverlik değerinin öykü setinde oldukça geniş bir kapsamda ele alındığı ve farklı anlatım yolları ile zenginleştirildiği görülmektedir. Elde edilen veriler, söz konusu değerin açık, örtük ve simgesel anlatım biçimleriyle aktarıldığını; ancak özellikle örtük anlatımın daha yaygın biçimde kullanıldığını ortaya koymaktadır. Bu durum, yardımseverlik davranışının çoğu zaman doğrudan ifade edilmek yerine olay örgüsü ve karakterlerin eylemleri üzerinden sezdirilerek sunulduğunu göstermektedir.

Örtük anlatımın yer aldığı öykülerde yardım etme davranışının günlük yaşamın doğal bir parçası olarak kurgulandığı dikkat çekmektedir. "Yedi Taş" adlı öyküde ördeklerin beslenmesi, açık bir yardım ifadesi içermese de canlılara yönelik duyarlılığı ve destek olma davranışını yansıtmaktadır. "Rüzgâr Esince" adlı öyküde annenin çocuğa destek olması, aile içi yardımlaşmanın sıradan bir durum olarak sunulduğunu göstermektedir. "Sessiz Şef" adlı öyküde ise annenin çocukla birlikte araştırma yapmayı önermesi, yardım etmenin rehberlik ve birlikte öğrenme boyutuna işaret etmektedir.

“Memleketim Nevşehir” adlı öyküde yardımseverlik değerinin farklı durumlar üzerinden tekrarlandığı görülmektedir. Kirpinin düzenli olarak beslenmesi süreklilik içeren bir yardım anlayışını ortaya koyarken; balonun kurtarılması ve bir arkadaşın sepete çekilmesi gibi eylemler, zor durumda olanlara müdahale etme ve dayanışma davranışlarını yansıtmaktadır. “Çilekli Pasta” adlı öyküde karakterin yardım etme isteğini içsel olarak dile getirmesi, bu değerin bireyin kendi isteğiyle ortaya çıktığını göstermektedir. Benzer biçimde “Bu Yumurta Kimin?” ve “Bir Sonbahar Günü” adlı öykülerde de karakterlerin ihtiyaç fark ederek harekete geçmeleri, yardımseverliğin dolaylı biçimde kazandırıldığını göstermektedir.

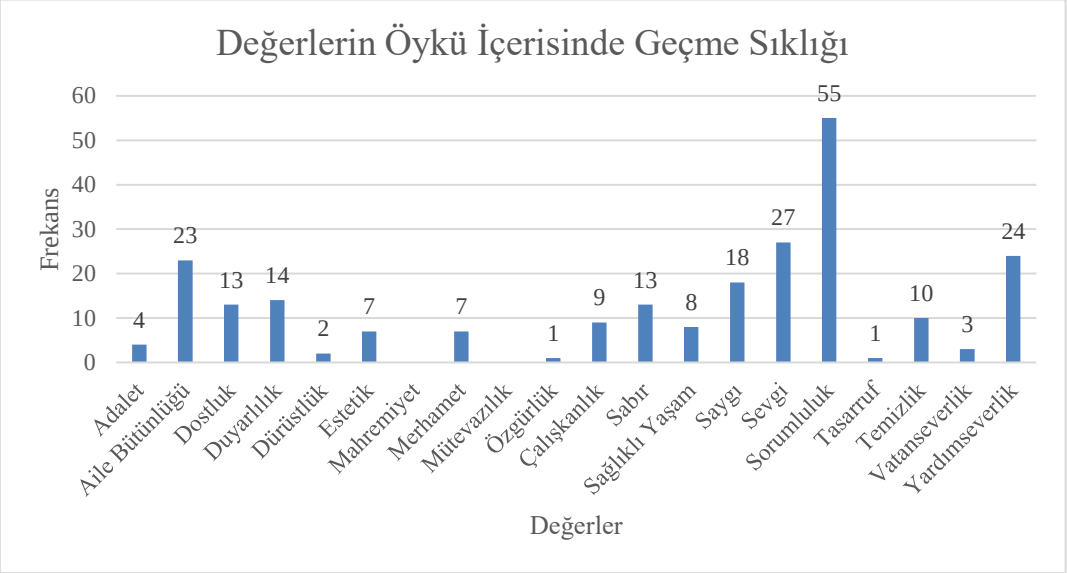
Açık anlatımın kullanıldığı öykülerde ise yardım etme davranışı doğrudan ifade edilmektedir. “Mozaik” adlı öyküde yardım talebinin açıkça dile getirilmesi, yardımlaşmanın iletişim yoluyla gerçekleştiğini ortaya koymaktadır. “Memleketim Mardin” ve “Memleketim Rize” öykülerinde çocukların aile bireylerine destek olması, sorumluluk ve iş birliği çerçevesinde yardımseverliği somutlaştırmaktadır. “Memleketim Denizli” adlı öyküde kuşların birlikte hareket ederek bir sorunu çözmeye çalışmaları, ortak amaç doğrultusunda yardımlaşmanın açık bir örneğini sunmaktadır. “Bu Kış Uyumasak Olmaz Mı?” adlı öyküde birlikte düzenek kurulması da iş birliğine dayalı yardım davranışını açık biçimde yansıtmaktadır.

“Kaşmir” adlı öykü, yardımseverlik değerinin en kapsamlı şekilde işlendiği örneklerden biri olarak öne çıkmaktadır. Rehber köpeğin sahibine yol göstermesi ve güvenliğini sağlaması, yardım etmenin süreklilik, sorumluluk ve bilinç gerektiren bir davranış olduğunu ortaya koymaktadır. Aynı öyküde Veysel Bey'in güvercinleri beslemesi, yardımseverlik değerinin hayvanlara yönelik davranışlar aracılığıyla da aktarıldığını göstermektedir. “Bilmeceler” adlı öyküde hayvanları tedavi eden bir karakterin bulunması, yardım etmenin mesleki bir görev olarak da ele alınabileceğini göstermektedir. “Abimin Bavulu” adlı öyküde ihtiyaç sahiplerine yardım ulaştırılması ise yardımseverliğin toplumsal dayanışma yönünü vurgulamaktadır.

Simgesel anlatımın kullanıldığı “Yedek Tekerlek” adlı öyküde ise bir çocuğa destek olma isteği, doğrudan bir davranıştan ziyade empati ve başkasının ihtiyacını anlama

üzerinden aktarılmaktadır. Bu yönüyle yardımseverlik, duygusal bir farkındalıkla ilişkilendirilmektedir.

4.2 Değerlerin Öykülerdeki Temsil Düzeyi

Şekil 4.1 İncelenen öykülerdeki değerlerin frekans dağılımı

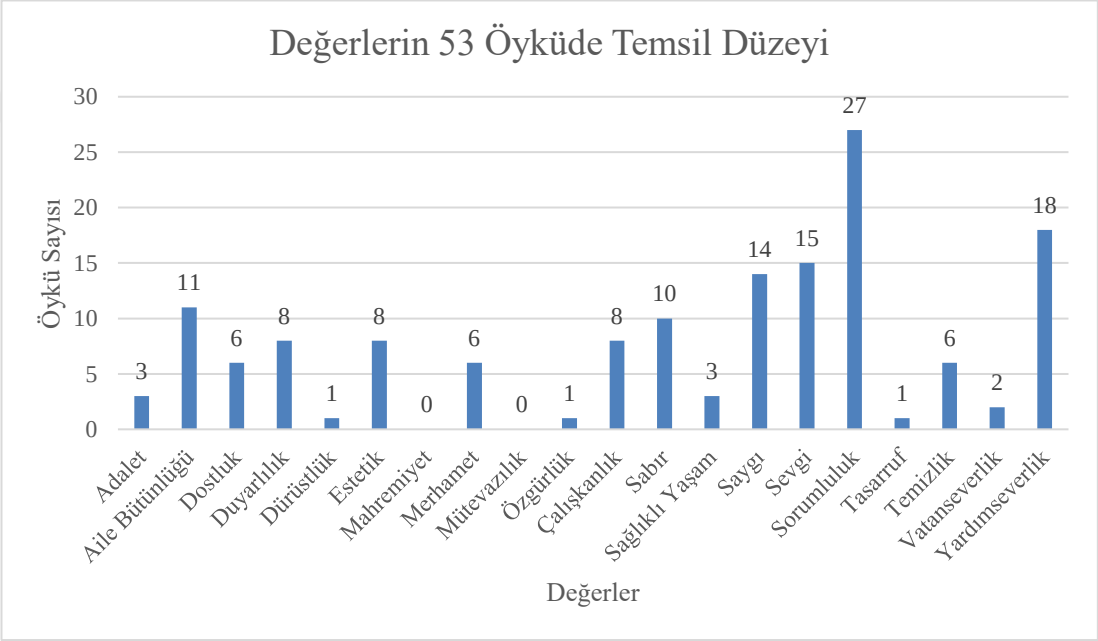
Şekil 4.1 incelendiğinde, MEB 365 Gün Öykü Seti'nde yer alan değerlerin öyküler içerisindeki temsil sıklıkları görülmektedir. Elde edilen bulgular, değerlerin öykülerde dengeli bir dağılım göstermediğini; bazı değerlere daha sık yer verilirken bazı değerlerin daha sınırlı düzeyde temsil edildiğini ortaya koymaktadır.

Grafikte en yüksek frekansa sahip değerin sorumluluk olduğu görülmektedir. Sorumluluk değerini sırasıyla sevgi, yardımseverlik, saygı ve aile bütünlüğü değerleri izlemektedir. Bu değerlerin öykü setinde diğer değerlere göre daha fazla sayıda örnekle temsil edildiği belirlenmiştir. Ayrıca dostluk, duyarlılık, sabır, temizlik ve çalışkanlık değerlerinin de öykülerde belirli bir sıklıkla yer aldığı görülmektedir.

Grafikte dürüstlük, estetik, özgürlük, sağlıklı yaşam, tasarruf, vatanseverlik ve adalet değerlerinin ise daha düşük frekanslara sahip olduğu belirlenmiştir. Bu değerlerin öykü setinde sınırlı sayıda öykü ve örnekle temsil edildiği görülmektedir. Özellikle adalet, dürüstlük, özgürlük ve tasarruf değerlerinin diğer değerlere kıyasla daha az yer aldığı dikkat çekmektedir.

Şekil 4.1'de ayrıca mahremiyet ve mütevazılık değerlerine ilişkin frekansın bulunmaması, bu değerlere öykü setinde yeterli düzeyde yer verilmediğini göstermektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, öykü setinde değerlerin temsil düzeylerinin farklılık gösterdiği; bazı değerlerin yüksek frekanslarla öne çıkarken bazı değerlerin daha düşük düzeyde temsil edildiği belirlenmiştir. Bulgular, değerlerin öyküler içerisinde eşit bir dağılım göstermediğini ortaya koymaktadır.

Şekil 4.2 İncelenen öykülerde yer alan değerlerin dağılımı

Şekil 4.2 incelendiğinde, MEB 365 Gün Öykü Seti'nde yer alan 53 öyküde değerlerin temsil edildiği öykü sayıları görülmektedir. Elde edilen bulgular, değerlerin öyküler arasında eşit bir dağılım göstermediğini; bazı değerlerin çok sayıda öyküde yer alırken bazı değerlerin daha az sayıda öyküde temsil edildiğini ortaya koymaktadır. Grafik, değerlerin öykülerdeki temsil düzeylerine ilişkin genel bir görünüm sunmaktadır.

Grafikte en fazla öyküde temsil edilen değerin sorumluluk olduğu görülmektedir. Sorumluluk değeri 27 öyküde yer almakta olup, incelenen değerler arasında en yüksek temsil düzeyine sahiptir. Bu değeri sırasıyla yardımseverlik, sevgi ve saygı değerleri izlemektedir. Söz konusu değerlerin diğer değerlere göre daha fazla sayıda öyküde yer

aldığı belirlenmiştir. Ayrıca sabır, duyarlılık, çalışkanlık, estetik, dostluk ve temizlik değerlerinin de belirli sayıda öyküde temsil edildiği görülmektedir.

Grafikte aile bütünlüğü, adalet, sağlıklı yaşam ve vatanseverlik değerlerinin daha sınırlı sayıda öyküde yer aldığı belirlenmiştir. Bunun yanında dürüstlük ve tasarruf değerlerinin yalnızca birer öyküde temsil edildiği görülmektedir. Bu bulgular, söz konusu değerlerin öykü setinde diğer değerlere kıyasla daha az sayıda öyküde ele alındığını göstermektedir.

Şekil 4.2 incelendiğinde mahremiyet, merhamet ve mütevazılık değerlerine ilişkin herhangi bir öyküye rastlanmadığı görülmektedir. Bu durum, söz konusu değerlere öykü setinde yeterli düzeyde yer verilmediğini göstermektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, incelenen 53 öyküde değerlerin temsil düzeylerinin farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Bazı değerlerin çok sayıda öyküde işlendiği, bazı değerlerin ise daha sınırlı sayıda öyküde yer aldığı görülmektedir. Elde edilen bulgular, değerlerin öyküler içerisindeki temsil düzeylerinin birbirinden farklı olduğunu ortaya koymaktadır.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1 Sonuç ve Tartışma

5.1.1 Adalet Değerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırma verileri, adalet değerinin öykülerde çoğunlukla dolaylı (örtük) anlatım yoluyla ele alındığını ortaya koymaktadır. Adaletin doğrudan tanımlanması yerine, günlük yaşamdan örneklerle sezdirilmesi, çocukların bu değeri deneyimle ilişkilendirerek anlamlandırmalarına olanak sağlamaktadır. Paylaşma, sıraya uyma ve başkalarının haklarına saygı gösterme gibi durumların öne çıkması, değerin somutlaştırıldığını göstermektedir. Bununla birlikte, adalet temasının sınırlı örneklerle yer alması, çocukların bu değeri farklı bağlamlarda değerlendirme fırsatını daraltabilir. Bu durum, adalet değerinin farklı bağlamlarda ele alınmasının gerekliliğine işaret etmektedir. Bu ise çocukların başkalarının haklarına saygı göstermesi gerektiğini açık ve anlaşılır bir şekilde ortaya koymakta, dolayısıyla değer aktarımında daha doğrudan bir öğretim yaklaşımının benimsendiğini göstermektedir. Lickona'nın teorisinde, değerler soyut kavramlar olmaktan çıkıp, somut örnekler ve sosyal uygulamalar yoluyla kazandırılır. Bu nedenle özdeşim kurulan karakterlerin somut davranışları ve sosyal durumları çocuklar için öğrenmeyi kalıcı ve anlamlı kılar. Örneğin, bir çocuğun adalet gibi soyut bir kavrama doğrudan telkin yoluyla erişmesi zor olabilir, ancak sıra bekleme gibi somut ve günlük yaşamda karşılaşılan sosyal düzen kuralları aracılığıyla adalet kavramı somutlaşır ve çocuk tarafından daha kolay içselleştirilir. Dolayısıyla, karakter temsili, çocukların kendi gündelik deneyimleriyle bağdaştırabileceği durumları içeren öğrenme materyalleri ve sosyal ortamlar sağlar (Munawarsyah vd., 2024).

5.1.2 Aile Bütünlüğü Değerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

İncelenen öykülerde aile bütünlüğü değerinin oldukça güçlü bir biçimde yer aldığı görülmektedir. Aile bireyleri arasındaki etkileşimlerin doğal bir akış içinde sunulması, çocukların bu değeri içselleştirmesini kolaylaştırmaktadır. Ayrıca yalnızca çekirdek aile değil, geniş aile üyelerinin de anlatılara dahil edilmesi, aile kavramının daha

kapsayıcı bir çerçevede ele alındığını göstermektedir. Bu durumun, çocuklarda aidiyet duygusunun gelişimine katkı sağladığı söylenebilir.

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular, aile bütünlüğü değerinin öykülerde belirgin ve güçlü bir biçimde yer aldığını göstermektedir. Bu durum, değerlerin kazanım sürecinde ailenin temel ve belirleyici bir rol üstlendiğini ortaya koyan çalışmalarla paralellik göstermektedir. Nitekim bireyin değerlerle ilk karşılaşma ve bu değerleri anlamlandırma sürecinin büyük ölçüde aile ortamında şekillendiği ifade edilmektedir (Köylü, 2010). Bu açıdan bakıldığında, öykülerde aile içi ilişkilerin doğal ve gündelik yaşam bağlamında sunulması, çocukların gözlem ve model alma yoluyla öğrenmelerini destekleyen işlevsel bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir.

Öykülerde aile bireyleri arasındaki etkileşimlerin ve kuşaklar arası ilişkilerin yer alması, değerlerin sosyal etkileşimler aracılığıyla kazanıldığı görüşünü desteklemektedir. Aile, bu bağlamda yalnızca çocuğun bakımını üstlenen bir yapı olmanın ötesinde, değerlerin aktarıldığı ve pekiştirildiği bir öğrenme ortamı niteliği taşımaktadır. Aile içindeki ilişkilerin niteliğinin, çocukların değer geliştirme süreçlerinde önemli bir belirleyici olduğu da literatürde vurgulanmaktadır (Köylü, 2010). Bu yönüyle geniş aile üyelerinin anlatılarda yer bulması, çocukların sosyal bağ kurma ve aidiyet geliştirme süreçlerine katkı sağlayan bir unsur olarak öne çıkmaktadır.

Diğer yandan, değerler eğitiminin etkililiğinde aile ile okul arasındaki etkileşimin önemi de dikkat çekmektedir. Değerlerin kalıcı biçimde kazanılabilmesi için bu iki temel sosyal kurum arasında tutarlılık ve iş birliği bulunması gerektiği ifade edilmektedir (Akın ve Öztürk, 2021). Bu doğrultuda, öykülerde aile bütünlüğünün güçlü bir biçimde sunulması, okul ortamında gerçekleştirilen değer eğitimi çalışmalarını destekleyici bir nitelik taşımaktadır.

5.1.3 Dostluk Değerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Dostluk değeri, öykülerde çoğunlukla karakterler arası etkileşimler üzerinden anlam kazanmaktadır. Birlikte vakit geçirme, oyun oynama ve paylaşım gibi unsurların öne çıkması, dostluğun sosyal bir süreç olarak ele alındığını düşündürmektedir. Bu

yaklaşımın, çocukların akran ilişkilerini geliştirmelerine katkı sağlayabileceği değerlendirilmektedir. Öykülerde dostluk değerinin daha çok birlikte oyun oynama, paylaşma ve ortak etkinliklerde bulunma gibi sosyal etkileşimler üzerinden kurgulanması, erken çocukluk döneminde arkadaşlık ilişkilerinin temelinin ortak deneyimler ve etkileşimler aracılığıyla oluştuğunu ortaya koyan araştırmalarla örtüşmektedir. Nitekim Gülay Ogelman ve Koyutürk Koçer (2024), okul öncesi çocukların arkadaşlık algılarının büyük ölçüde birlikte etkinlik yapma ve aynı ortamı paylaşma gibi somut deneyimler üzerinden şekillendiğini belirtmektedir.

Bu durum, çocukların sosyal ilişkileri soyut kavramlar yerine doğrudan yaşantılar üzerinden anlamlandırdıklarını göstermektedir. Erken çocukluk döneminde akran ilişkilerinin gelişiminde oyun temelli etkileşimlerin önemli bir yer tuttuğu ve bu etkileşimlerin sosyal bağların güçlenmesine katkı sağladığı çeşitli çalışmalarla ortaya konulmuştur (Gülay Ogelman ve Koyutürk Koçer, 2024). Bu açıdan bakıldığında, öykülerde dostluk değerinin günlük yaşamla ilişkilendirilerek verilmesi, çocukların öğrenme süreçleri açısından uygun bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir.

Öte yandan literatür, arkadaşlık ilişkilerinin niteliğinde yalnızca etkileşim sıklığının değil, empati kurma becerisinin de belirleyici olduğunu göstermektedir. Yurdakul (2024), empati düzeyi yüksek olan çocukların arkadaşlık ilişkilerinin daha güçlü ve nitelikli olduğunu ifade etmektedir. Bu bulgu, dostluk değerinin yalnızca birlikte zaman geçirme ya da paylaşma davranışlarıyla sınırlı ele alınmaması gerektiğine, aynı zamanda duygusal anlayış ve empati boyutlarını da içermesi gerektiğine işaret etmektedir.

Bununla birlikte, okul öncesi dönemde sosyal ilişkilerin gelişiminde çatışma çözme, duyguları anlama ve uygun sosyal tepki geliştirme gibi becerilerin de önemli olduğu belirtilmektedir (Gülay Ogelman ve Koyutürk Koçer, 2024). Ancak incelenen öykülerde dostluk değerinin daha çok gözlemlenebilir sosyal davranışlar üzerinden ele alındığı, empati ve problem çözme gibi daha derin sosyal-duygusal becerilerin ise sınırlı düzeyde yer aldığı görülmektedir. Bu durum, değer aktarımının davranış düzeyinde kalma riskini ortaya çıkarmaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, öykülerde dostluk değerinin günlük yaşam temelli ve olumlu sosyal etkileşimler üzerinden sunulması gelişimsel açıdan uygun olmakla birlikte, literatür ışığında bu değerin empati, iş birliği ve çatışma çözme gibi sosyal-duygusal becerilerle daha kapsamlı biçimde desteklenmesi gerektiği söylenebilir.

5.1.4 Duyarlılık Değerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Duyarlılık değerinin öykülerde farklı anlatım biçimleriyle işlendiği, ancak açık anlatımın daha belirgin olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, değerlerin erken çocukluk döneminde daha anlaşılır ve somut biçimde sunulmasının öğrenmeyi kolaylaştırdığı yönündeki görüşlerle örtüşmektedir. Nitekim değer eğitiminin planlı ve açık bir biçimde verilmesinin, çocukların değerleri kavramsallaştırmalarını desteklediği ifade edilmektedir (Akbaş, 2008).

Bunun yanında örtük ve simgesel anlatım örnekleri, değerin duygusal yönünün de ihmal edilmediğini göstermektedir. Bu durum, duyarlılığın hem bilişsel hem duyuşsal boyutlarıyla ele alındığını düşündürmektedir. Öykülerde yer alan örtük ve simgesel anlatım unsurları, duyarlılık değerinin yalnızca bilgi düzeyinde değil, aynı zamanda duygusal boyutta da ele alındığını ortaya koymaktadır. Değer eğitiminin etkili olabilmesi için bireyin sadece bilişsel değil, duyuşsal gelişiminin de desteklenmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bu bağlamda, değerlerin farklı öğretim yaklaşımlarıyla sunulmasının gerekliliği alan yazında sıklıkla dile getirilmektedir (Akbaş, 2008).

Öte yandan, değerlerin eğitim sürecinde süreklilik içerisinde ele alınması gerektiği de vurgulanmaktadır. Bu doğrultuda, okul öncesi dönemde kazandırılan değerlerin ilerleyen eğitim kademelerinde desteklenmesi, değerlerin kalıcılığı açısından önem taşımaktadır (Özer ve Çam Aktaş, 2019). Bu bağlamda, duyarlılık değerinin hem bilişsel hem duyuşsal yönleriyle ele alınması, bütüncül bir değer eğitimi anlayışıyla örtüşmektedir.

Çevre bilinci, canlılara karşı hassasiyet ve kaynakların dikkatli kullanımı gibi konuların doğrudan ifade edilmesi, çocuklara yönlendirici bir çerçeve sunmaktadır. Araştırmada duyarlılık değerinin özellikle çevre bilinci, canlılara karşı hassasiyet ve doğal kaynakların bilinçli kullanımı gibi temalar üzerinden işlenmesi, erken çocukluk

döneminde çevre eğitiminin önemine dikkat çeken çalışmalarla paralellik göstermektedir. Bu çalışmalar, küçük yaşlarda kazandırılan çevresel farkındalığın bireyin ilerleyen yaşamındaki tutum ve davranışlarını şekillendirdiğini ortaya koymaktadır (Akçay, 2006).

Sonuç olarak, araştırma bulguları duyarlılık değerinin farklı anlatım biçimleriyle sunulduğunu ve bu yönüyle alan yazındaki değer eğitimi yaklaşımlarıyla uyumlu olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, değerlerin daha kalıcı ve içselleştirilmiş bir biçimde kazandırılabilmesi için, yalnızca açık anlatıma dayalı içeriklerin değil, aynı zamanda deneyim temelli ve duyuşsal etkileşimi artıran anlatım biçimlerinin de güçlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

5.1.5 Dürüstlük Değerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Dürüstlük değerinin öykülerde daha çok bireyin içsel farkındalık süreci ve bu sürecin davranışa yansıması üzerinden kurgulandığı anlaşılmaktadır. Dürüstlük değeri, karakterlerin yaşadıkları olaylar karşısındaki tutumları üzerinden şekillenmektedir. Hata yapma, bunu fark etme ve gerçeği ifade etme süreçlerinin öne çıkması, dürüstlüğün yalnızca bir davranış değil, aynı zamanda bireysel farkındalık gerektiren bir değer olduğunu göstermektedir. “Bir Uçurtma İki Çocuk” öyküsünde karakterin yaşadığı kararsızlık, hatasını fark etmesi ve nihayetinde gerçeği ifade etmesi, dürüstlüğün yalnızca dışa dönük bir davranış değil, aynı zamanda bireyin kendi iç dünyasında yürüttüğü bir değerlendirme süreci olduğunu göstermektedir. Bu durum, değer eğitiminin bireyin öz değerlendirme yapabilme becerisiyle yakından ilişkili olduğunu ortaya koyan görüşlerle örtüşmektedir (Akbaş, 2008).

Öyküde yer alan örtük anlatımlar aracılığıyla karakterin yaşadığı kaygı ve sorgulama süreci, dürüstlük değerinin duyuşsal boyutuna işaret etmektedir. Bu tür anlatımlar, çocukların yalnızca doğru davranışı gözlemlemelerini değil, aynı zamanda o davranışın arkasındaki duygusal gerekçeleri de anlamlandırmalarını sağlamaktadır. Değerlerin kalıcı biçimde kazanılabilmesi için duygusal boyutun desteklenmesi gerektiği düşünüldüğünde, örtük anlatımın bu açıdan işlevsel olduğu söylenebilir.

Nitekim değerlerin içselleştirilmesinde duyuşsal süreçlerin belirleyici olduğu alan yazında vurgulanmaktadır (Özer ve Çam Aktaş, 2019).

Bununla birlikte, dürüstlük değerinin sınırlı sayıda örnekle ve benzer bir bağlamda (hata ve itiraf süreci) ele alınması, değerin farklı durumlar içerisindeki görünümlerinin yeterince yansıtılmadığını düşündürmektedir. Oysa dürüstlük; yalnızca hatayı kabul etme ile sınırlı olmayan, aynı zamanda kişiler arası ilişkilerde güven oluşturma, açık iletişim kurma ve sorumluluk üstlenme gibi çeşitli boyutları içeren kapsamlı bir değerdir. Değerlerin farklı yaşam durumları aracılığıyla sunulması, çocukların bu değerleri genelleyebilme becerilerini güçlendirmektedir (Özer ve Çam Aktaş, 2019).

Sonuç olarak, elde edilen bulgular dürüstlük değerinin içsel farkındalık ve davranış boyutlarını birlikte içerecek şekilde ele alındığını göstermektedir. Bu durum, değer eğitiminin çok boyutlu yapısıyla uyumlu olmakla birlikte, değerin sınırlı örnekle temsil edilmesi farklı bağlamlara aktarımını sınırlandırabilecek bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle, dürüstlük değerinin daha etkili kazandırılabilmesi için farklı sosyal durumları kapsayan, çeşitlendirilmiş ve deneyime dayalı anlatımlara daha fazla yer verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

5.1.6 Estetik Değerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Estetik değerinin hem doğrudan (açık) ifadeler hem de betimleyici unsurlar aracılığıyla verildiği görülmektedir. Araştırma bulgularında estetik değerinin hem doğrudan anlatımlar hem de betimleyici unsurlar aracılığıyla sunulması, çocuk edebiyatının estetik işlevine ilişkin alan yazınla örtüşmektedir. Çocuklara yönelik edebî metinlerde estetik duyarlılığın geliştirilmesinde dilin sanatsal kullanımı, imgesel anlatım ve betimlemelerin önemli bir rol oynadığı ifade edilmektedir. Bu doğrultuda, incelenen öykülerde doğa, renk ve sanatsal unsurların öne çıkarılması, çocukların estetik algılarının gelişimini destekleyen bir unsur olarak değerlendirilebilir (Bağcı ve Üstaş, 2022). Bununla birlikte, estetik değerin duygusal atmosferle birlikte verilmesi, estetik eğitimin yalnızca biçimsel güzellik unsurlarından ibaret olmadığını; aynı zamanda duyuşsal boyutla iç içe bir süreç olduğunu göstermektedir. Nitekim estetik deneyimin, bireyin çevresiyle kurduğu duygusal bağ üzerinden anlam kazandığı ve bu

sürecin çocukların çevresel farkındalıklarını artırdığı belirtilmektedir (Yegen, 2013). Bu açıdan bakıldığında, öykülerde estetik unsurların duygularla birlikte sunulması, çocukların çevrelerine daha duyarlı bireyler olarak gelişmelerine katkı sağlayabilecek bir özellik olarak değerlendirilebilir.

Araştırmada dikkat çeken bir diğer bulgu, estetik değerin bazı metinlerde örtük biçimde verilmesidir. Bu durum, çocukların anlam kurma sürecine aktif katılımını destekleyen bir anlatım özelliği olarak yorumlanabilir. Alan yazında da estetik aktarımın doğrudan öğretimden ziyade sezdirme yoluyla gerçekleştirilmesinin, çocukların hayal gücünü ve yorumlama becerilerini geliştirdiği vurgulanmaktadır (Somuncuoğlu Özot, 2020). Ancak özellikle okul öncesi dönemdeki çocuklar açısından değerlendirildiğinde, estetik unsurların tamamen örtük bırakılması yerine, yer yer açık anlatımlarla desteklenmesinin daha etkili olabileceği düşünülmektedir.

Öte yandan, estetik değerin çoğunlukla doğa ve görsel betimlemeler üzerinden aktarılması, estetik eğitimin kapsamını sınırlayabilecek bir durum olarak değerlendirilebilir. Alan yazında estetik eğitimin çok boyutlu bir yapıya sahip olduğu; dilin ritmi, anlatımın ahengi ve farklı sanat dallarıyla desteklenmesi gerektiği ifade edilmektedir (Bağcı ve Üstaş, 2022). Bu bağlamda, incelenen öykülerde estetik değerin daha çeşitli sanatsal boyutlarla ele alınmasının, çocukların estetik farkındalıklarını daha derinleştirebileceği söylenebilir.

Sonuç olarak, elde edilen bulgular incelenen öykülerin estetik değer kazandırma açısından genel olarak işlevsel olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak estetik unsurların daha sistemli, dengeli ve çok yönlü bir biçimde yapılandırılması, çocukların estetik duyarlılıklarının geliştirilmesi açısından daha güçlü bir katkı sağlayabilir.

5.1.7 Merhamet Değerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

İncelenen öykülerde merhamet değerinin çoğunlukla doğrudan açıklamalar yerine karakterlerin sergilediği davranışlar üzerinden dolaylı biçimde verildiği görülmektedir. Özellikle hayvanlara yönelik koruyucu ve şefkatli tutumların ön plana çıkarılması, çocukların duygusal farkındalık kazanmaları ve empati becerilerinin gelişmesi açısından önemli bir içerik sunmaktadır. Literatürde merhamet eğitiminin,

bireylerin sosyal ilişkilerde daha duyarlı ve yardım odaklı davranışlar geliştirmesinde etkili olduğu belirtilmektedir (Bayrak ve Akdemir, 2021).

Merhamet, bireyin başkasının yaşadığı zorluğu fark etmesi ve buna yönelik yardım etme isteği geliştirmesi olarak tanımlanmakta; bu yönüyle hem duygusal hem de davranışsal bir değer niteliği taşımaktadır (Nas ve Kardaş, 2022). Bu doğrultuda öykülerde değerin açıkça anlatılmak yerine davranışlar aracılığıyla sezdirilmesi, çocukların öğrenme sürecinde model alma yoluyla değerleri içselleştirmelerine imkân sağlamaktadır.

Araştırmalar empati ile merhamet arasında güçlü bir ilişki bulunduğunu, empati düzeyi arttıkça merhamet davranışlarının da güçlendiğini ortaya koymaktadır (Demirel vd., 2020). Bu durum, özellikle hayvanlara yönelik şefkat temalarının öykülerde yoğun olarak yer almasının, çocukların empatik eğilimlerini destekleyen bir unsur olduğunu göstermektedir.

Bununla birlikte, merhamet değerinin insan ilişkileri bağlamında daha sınırlı şekilde ele alınması dikkat çekmektedir. Oysa değerler eğitiminde merhametin yalnızca hayvanlara yönelik değil, akran ilişkileri ve günlük sosyal etkileşimler içinde de somutlaştırılması gerektiği ifade edilmektedir. Bu kapsamda yapılan çalışmalar, merhamet değerinin kazandırılmasında gerçek yaşam deneyimlerinin ve sosyal etkileşimlerin önemli bir rol oynadığını göstermektedir (Kıral ve Başdağ, 2018).

Genel olarak değerlendirildiğinde, öykülerde merhamet değerinin örtük anlatım yoluyla ve özellikle hayvan sevgisi üzerinden işlenmesi, çocukların empati gelişimini destekleyen güçlü bir yön olarak öne çıkmaktadır. Ancak insan ilişkilerine yönelik örneklerin artırılması, merhametin daha geniş bir sosyal bağlamda içselleştirilmesini ve kalıcı hale gelmesini sağlayacaktır.

5.1.8 Özgürlük Değerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmada elde edilen bulgular, çocuk edebiyatında değerlerin dağılımına ilişkin alan yazınla paralellik göstermektedir. Nitekim çocuklara yönelik süreli yayınların incelendiği çalışmalarda, özgürlük değerinin diğer değerlere kıyasla daha sınırlı bir yer

tuttuğu belirlenmiştir (Alabay vd., 2018). Bu durum, özgürlük değerinin çocuklara sunulan içeriklerde görece düşük düzeyde temsil edildiğini ortaya koymakta ve mevcut araştırma bulgularını desteklemektedir.

Benzer biçimde, çocuk kitapları üzerine gerçekleştirilen incelemelerde de özgürlük değerinin içerik içerisinde daha az sıklıkla ele alındığı görülmektedir. Özellikle farklı değerlerin yoğunlukla işlendiği metinlerde özgürlük temasının daha geri planda kaldığı ifade edilmektedir (Orhan, 2021). Bu bulgu, araştırma kapsamında ulaşılan "sınırlı temsil" sonucuyla örtüşmekte ve özgürlük değerinin çocuk edebiyatında yeterince çeşitlendirilmediğini düşündürmektedir.

Öte yandan, özgürlük değerinin yer aldığı metinlerde bu kavramın çoğunlukla bireyin içsel dünyası üzerinden ele alındığı dikkat çekmektedir. Karakterlerin kendini gerçekleştirme çabaları, seçim yapma isteği ve sınırları sorgulama süreçleri üzerinden özgürlük temasının işlendiği belirtilmektedir (Yıldırım ve Erdal, 2025). Bu yönüyle özgürlük değerinin doğrudan öğretimden ziyade dolaylı ve simgesel anlatım biçimleriyle sunulduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, araştırmada elde edilen "simgesel anlatımın baskınlığı" bulgusuyla uyum içindedir. Bu durum, çocukların soyut kavramları hayal gücü aracılığıyla anlamlandırmalarına katkı sağlayabilir.

Sonuç olarak, özgürlük değerinin hem sınırlı sayıda örnekte yer alması hem de çoğunlukla dolaylı anlatım yollarıyla sunulması, yalnızca bu araştırmaya özgü bir durum değildir. Alan yazında yer alan bulgular da benzer bir eğilime işaret etmektedir. Bu doğrultuda, özgürlük değerinin çocuk edebiyatı ürünlerinde daha görünür ve çeşitli biçimlerde ele alınmasının, değerin çocuklar tarafından daha kapsamlı biçimde anlaşılmasına katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

5.1.9 Çalışkanlık Değerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Çalışkanlık değeri, öykülerde çoğunlukla doğrudan açıklamalar yerine günlük yaşam içindeki davranış örnekleri üzerinden dolaylı biçimde sunulmaktadır. Bu durum, erken çocukluk döneminde değerlerin anlatım yoluyla aktarılmasından ziyade, çocukların gözlem yaparak ve model alarak öğrenmelerinin daha etkili olduğuna ilişkin genel eğitim yaklaşımıyla örtüşmektedir. Nitekim değerlerin gerçek yaşam bağlamı içinde

ve somut örneklerle sunulmasının, çocukların anlamlandırma ve içselleştirme süreçlerini kolaylaştırdığı ifade edilmektedir (Yazıcı, 2006). Bu doğrultuda öykülerde çalışkanlık değerinin temizlik, üretkenlik ve sorumluluk gibi günlük yaşam davranışlarıyla ilişkilendirilmesi, çocukların gelişim düzeylerine uygun bir öğretim biçimi olarak değerlendirilebilir. Buna karşın çalışkanlığın daha çok davranış düzeyinde ele alınması, değerin düşünsel ve duyuşsal boyutlarının sınırlı biçimde yansıtıldığını göstermektedir. Oysa değerler eğitimi yalnızca davranış kazandırmaya odaklanmamakta, aynı zamanda bireyin değerleri anlamlandırma ve içselleştirme süreçlerini de kapsamaktadır (Akbaş, 2008).

Bazı öykülerde çalışkanlığın iş birliği ve problem çözme gibi sosyal etkileşim gerektiren durumlarla birlikte ele alınması ise değerin sosyal yönünü güçlendiren bir unsur olarak dikkat çekmektedir. Bu tür örnekler, değerlerin yalnızca bireysel değil, aynı zamanda sosyal bağlam içinde öğrenildiğini göstermektedir.

Öte yandan anlatımlarda açık ifadelerden ziyade örtük ve sezdirme temelli bir yapı bulunması, değer öğretiminde dolaylı öğrenme yaklaşımının tercih edildiğini ortaya koymaktadır. Bu yaklaşım, özellikle erken çocukluk döneminde değerlerin doğrudan öğretilmesinden çok, yaşantı yoluyla kazandırılmasının daha uygun olduğunu savunan görüşlerle paralellik göstermektedir (Yazıcı, 2006).

Sonuç olarak, çalışkanlık değerinin öykülerde ağırlıklı olarak somut, davranış temelli ve örtük biçimde ele alındığı görülmektedir. Bu durum gelişimsel açıdan uygun olmakla birlikte, değerin daha bütüncül biçimde kazandırılabilmesi için hedef belirleme, planlama ve öz düzenleme gibi bilişsel süreçleri destekleyen içeriklerle güçlendirilmesi gerekmektedir.

5.1.10 Sabır Değerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

İncelenen öykülerde sabır değerinin daha çok zaman gerektiren süreçler, bekleme durumları ve aşamalı ilerleyen olay örgüleri üzerinden kurgulandığı görülmektedir. Bu yapı, çocukların sabrı yalnızca bir davranış biçimi olarak değil, aynı zamanda zamana yayılan bir deneyim olarak fark etmelerine imkân tanımaktadır. Özellikle gündelik yaşam ve doğa temelli örneklerin kullanılması, soyut bir değer olan sabrın çocuk

zihninde somut yaşantılarla ilişkilendirilmesini kolaylaştırmaktadır. Bu yaklaşım, değerlerin yaşantı temelli sunulmasının anlam kurma sürecini desteklediğini vurgulayan çalışmalarla paralellik göstermektedir (Baş ve Biros, 2019).

Öykülerde sabır değerinin çoğunlukla dolaylı bir anlatım biçimiyle verildiği dikkat çekmektedir. Değerin doğrudan tanımlanması yerine olay akışı, karakter davranışları ve süreç içerisindeki gelişmeler aracılığıyla sezdirilmesi tercih edilmiştir. Şimşek (2020), çocuk edebiyatında değer aktarımının büyük ölçüde örtük anlatım yoluyla gerçekleştiği ve bu yöntemin çocukların çıkarım yapma ve anlamlandırma becerilerini desteklediğini ifade etmektedir. Bu doğrultuda, incelenen metinlerde sabır; bekleme, sürece uyum sağlama ve çaba gösterme gibi davranışlar üzerinden yapılandırılmıştır.

Bununla birlikte, sabır değerinin öykülerde daha çok davranışsal yönüyle ele alındığı, duygusal boyutunun ise sınırlı düzeyde yansıtıldığı söylenebilir. Karakterlerin bekleme sürecinde deneyimledikleri içsel durumlara ayrıntılı biçimde yer verilmemesi, sabrın yalnızca dışsal davranışlarla ilişkilendirilmesine yol açmaktadır. Oysa değerlerin içselleştirilmesinde duygusal deneyimlerin de önemli bir rol oynadığı ifade edilmektedir (İdi Tulumcu, 2021). Bu nedenle, sabır değerinin yalnızca süreç ve davranış düzeyinde değil, aynı zamanda duygusal yaşantıları da içerecek şekilde ele alınmasının, çocukların değeri daha bütüncül biçimde kavramalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

5.1.11 Sağlıklı Yaşam Değerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Sağlıklı yaşam değerinin öykülerde çoğunlukla açık ve yönlendirici anlatımlarla ele alındığını göstermektedir. Özellikle sağlıklı beslenme, hijyen ve uyku düzenine ilişkin ifadelerin doğrudan verilmesi, çocukların doğru davranış kalıplarını fark etmelerini ve günlük yaşamlarına aktarmalarını kolaylaştırmaktadır. Çocuk edebiyatı ürünlerinin, çocukların yalnızca dil ve hayal dünyasını değil aynı zamanda davranış gelişimini de etkileyen önemli araçlar olduğu bilinmektedir. Bu nedenle öykülerde yer alan sağlıklı yaşam içeriklerinin somut yaşam örnekleriyle desteklenmesi, değerin çocuk tarafından daha anlaşılır hâle gelmesini sağlamaktadır (Baş ve Biros, 2019).

Öykülerde sağlıklı yaşam değerinin günlük yaşam pratikleri üzerinden aktarılması dikkat çekmektedir. Meyve tüketimi, temiz beslenme alışkanlıkları, düzenli uyku ve doğal ürünlerin kullanımı gibi örnekler, çocukların kendi yaşam deneyimleriyle ilişki kurabilecekleri somut durumlar sunmaktadır. Bu durum, değer eğitiminin davranış geliştirme boyutunu desteklemektedir. Nitekim değerler eğitimi üzerine yapılan çalışmalar, çocukların soyut kavramları günlük yaşam deneyimleri aracılığıyla daha kalıcı biçimde öğrendiklerini ortaya koymaktadır (Arık, 2021).

Bunun yanında sağlıklı yaşam değerinin çoğunlukla açık anlatımla verilmesi, çocuklara rehberlik etme açısından işlevsel görünmektedir. Ancak örtük anlatım örneklerinin daha sınırlı olması, çocukların düşünme ve anlamlandırma süreçlerini destekleme bakımından geliştirilebilir bir yön olarak değerlendirilebilir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, karakterlerin yaşantıları ve olay örgüsü içerisinde doğal biçimde sunulan sağlıklı yaşam örneklerinin artırılması, değerin daha etkili biçimde içselleştirilmesine katkı sağlayabilir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, öykülerde sağlıklı yaşam değerinin çocukların gelişim düzeyine uygun ve gündelik yaşamla bağlantılı şekilde işlendiği görülmektedir. Sağlıklı beslenme, hijyen ve düzenli yaşam alışkanlıklarının somut örneklerle sunulması, çocuklarda sağlıklı yaşam bilinci oluşturabilecek niteliktedir. Bununla birlikte, açık anlatımın yanında örtük değer aktarımına daha fazla yer verilmesi, çocukların değeri yalnızca öğrenmelerini değil, aynı zamanda içselleştirmelerini de destekleyebilir.

5.1.12 Saygı Değerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Saygı değeri, öykülerde ağırlıklı olarak dolaylı (örtük) anlatım yoluyla ele alındığını göstermektedir. Saygının doğrudan açıklamalar yerine karakterlerin davranışları, günlük yaşam etkileşimleri ve sosyal durumlar üzerinden sunulması; çocukların bu değeri doğal yaşam akışı içerisinde fark etmelerine imkân tanımaktadır. Özellikle aile içi iletişim, nezaket ifadeleri, paylaşma ve başkalarının haklarına duyarlılık gibi örnekler, saygının yaşamın içinde öğrenilen bir davranış biçimi olarak yapılandığını ortaya koymaktadır. Bu yaklaşım, çocuk edebiyatında değerlerin davranış temelli

örneklerle aktarılmasının, öğrenmeyi kalıcı hâle getirdiğini vurgulayan araştırmalarla uyumludur (Karatay, 2011).

Öyküler incelendiğinde saygı temasının en belirgin şekilde aile ilişkileri ve yakın çevre etkileşimleri üzerinden kurulduğu görülmektedir. Çocuk karakterlerin anne-baba ve diğer yetişkinlere karşı sergilediği özenli tutumlar, toplumsal kurallara uyum ve nezaket davranışları; saygının günlük yaşam pratiği içinde yer aldığını göstermektedir. Bu durum, çocukların sosyal öğrenme yoluyla davranış geliştirdiğini ve edebî metinlerin bu süreçte model oluşturma işlevi gördüğünü ortaya koyan çalışmalarla örtüşmektedir (Karagöz, 2018).

Bununla birlikte saygı değerinin kapsamı incelendiğinde, farklılıklara saygı boyutunun diğer alanlara kıyasla daha sınırlı biçimde yer aldığı dikkat çekmektedir. Öykülerde bireysel farklılıkların kabulü veya çeşitliliğe yönelik farkındalık örnekleri bulunsa da bu yönün sistematik ve yoğun bir biçimde ele alınmadığı görülmektedir. Oysa çağdaş değerler eğitimi yaklaşımında saygı, yalnızca kişiler arası nezaketle sınırlı olmayıp farklı kimliklere, yaşam biçimlerine ve bireysel özelliklere karşı kabul ve hoşgörüyü de içermektedir. Bu nedenle çocuk kitaplarında bu yönün daha görünür hâle getirilmesi, öğrencilerin empati ve toplumsal farkındalık becerilerini geliştirmesine katkı sağlayabilir.

Öte yandan bazı öykülerde saygı değeri doğrudan ifadelerle açık biçimde verilmiştir. Özür dileme, izin isteme ve başkalarının alanına müdahale etmemeye yönelik açıklamalar, özellikle küçük yaş grubundaki çocukların sosyal kuralları daha kolay kavramasına yardımcı olmaktadır. Ancak metinlerin genelinde örtük anlatımın baskın olması, çocukların olaylardan anlam çıkarma ve değeri kendilerinin yapılandırması açısından önemli bir avantaj sunmaktadır. Bu durum, değerlerin sezdirme(örtük) yoluyla aktarılmasının bilişsel ve duyuşsal öğrenmeyi desteklediğini göstermektedir.

Sonuç olarak öykü kitaplarında saygı değeri; aile ilişkileri, sosyal etkileşimler, nezaket davranışları ve toplumsal kurallara uyum çerçevesinde çok yönlü biçimde ele alınmıştır. Değerin büyük ölçüde davranışlar üzerinden sezdirilmesi, çocukların günlük yaşamla bağlantı kurarak öğrenmelerini kolaylaştırmaktadır. Bununla birlikte

farklılıklara saygı boyutunun daha geniş örneklerle desteklenmesi, değerler eğitiminin kapsayıcılığını artıracak önemli bir gelişim alanı olarak değerlendirilebilir.

5.1.13 Sevgi Değerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Sevgi değeri, öykülerde geniş bir yer kapladığı ve farklı ilişki türleri üzerinden aktarılmış olduğu görülmektedir. Sevgi; aile bireyleri arasındaki bağlar, arkadaşlık ilişkileri, öğretmen-öğrenci etkileşimleri ve canlılara yönelik yaklaşım biçimleri aracılığıyla okuyucuya sunulmaktadır. Bu durum, sevginin yalnızca bireysel bir duygu olarak değil, aynı zamanda sosyal ilişkileri şekillendiren temel değerlerden biri olarak ele alındığını göstermektedir. Özellikle örtük anlatımın ağırlıklı biçimde kullanılması, sevgi değerinin doğrudan öğüt verme yerine olaylar, davranışlar ve kişiler arası etkileşimler yoluyla hissettirilerek aktarıldığını ortaya koymaktadır. Sarılma, paylaşımda bulunma, birlikte zaman geçirme ve karşılıklı ilgi gösterme gibi davranışların ön plana çıkarılması, çocukların sevgi kavramını günlük yaşam deneyimleriyle ilişkilendirmelerine katkı sağlamaktadır.

Çocuk edebiyatı ve değerler eğitimi üzerine yapılan çalışmalarda, çocukların değerleri soyut açıklamalardan çok somut yaşantılar ve örnek davranışlar aracılığıyla daha kolay benimsedikleri belirtilmektedir. Şimşek'e (2020) göre çocuk edebiyatı ürünleri, değerlerin çocuklara doğal bir kurgu içerisinde aktarılmasını sağlayan önemli araçlardan biridir. İncelenen öykülerde de sevgi değerinin çoğunlukla davranışlar ve kişiler arası ilişkiler üzerinden verilmesi, değerin günlük yaşam deneyimleriyle ilişkilendirilmesine katkı sağlamaktadır.

Öykülerde sevgi değerinin en yoğun biçimde aile ilişkileri aracılığıyla işlendiği dikkat çekmektedir. Özellikle ebeveynler, büyükanne ve büyükbabalar ile çocuklar arasındaki sıcak iletişim; güven, bağlılık ve aidiyet duygularını güçlendiren bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Günlük yaşam içerisinde gerçekleşen küçük ama anlamlı davranışların öykülerde yer alması, sevginin çocukların dünyasında somut bir karşılık bulmasını sağlamaktadır. Bu durum, aile içi iletişimin çocukların duygusal gelişimi üzerindeki etkisini destekleyen çalışmalarla da örtüşmektedir.

Arkadaşlık ilişkileri üzerinden aktarılan sevgi örnekleri de dikkat çekici bir boyut oluşturmaktadır. Birlikte oyun oynama, arkadaşını özleme, mutlu anları paylaşma ve yardımlaşma gibi durumlar, sevginin sosyal yönünü görünür hâle getirmektedir. Bulut'un (2021) çalışmasında da çocuk edebiyatı eserlerinde sevgi değerinin çoğunlukla dostluk, paylaşım ve yakınlık ilişkileri aracılığıyla işlendiği belirtilmektedir. İncelenen öykülerde de benzer biçimde sevginin bireyler arası olumlu ilişkileri destekleyen bir unsur olarak kullanıldığı görülmektedir.

Simgesel anlatımın tercih edildiği öykülerde ise sevgi değerinin daha soyut boyutları somut imgeler üzerinden okuyucuya aktarılmaktadır. Özellikle metaforik anlatımlar sayesinde çocukların soyut kavramları daha kolay anlamlandırmaları amaçlanmaktadır. Sevgi ve bağlılığın doğrudan açıklanması yerine nesneler, hayvanlar ya da doğa unsurları aracılığıyla sezdirilmesi, çocukların hayal gücünü harekete geçiren bir anlatım oluşturmaktadır. Şimşek (2020), çocuk edebiyatında kullanılan sembolik anlatımların çocukların soyut değerleri anlamlandırma süreçlerini desteklediğini ifade etmektedir.

Öykülerde sevginin yalnızca insanlar arasındaki ilişkilerle sınırlı tutulmadığı, aynı zamanda hayvanlara yönelik ilgi ve şefkat davranışlarıyla da desteklendiği görülmektedir. Hayvanlara yardım etme, onları koruma ve onlarla duygusal bağ kurma gibi örnekler, çocuklarda canlılara karşı duyarlılık geliştirilmesine katkı sağlayabilecek niteliktedir. Arık'ın (2021) araştırmasında da çocuk edebiyatı eserlerinde sevgi, merhamet ve duyarlılık değerlerinin çoğu zaman bir arada işlendiği belirtilmektedir. Bu yönüyle sevgi değerinin, diğer insani değerlerle bütünleşik biçimde sunulduğu söylenebilir.

Sonuç olarak, öykü kitaplarında sevgi değerinin örtük, açık ve simgesel anlatım biçimlerinden yararlanılarak çok yönlü bir yapıda işlendiği anlaşılmaktadır. Sevginin aile ilişkileri, arkadaşlık bağları, paylaşım davranışları ve canlılara yönelik duyarlılık üzerinden aktarılması, çocukların hem duygusal hem de sosyal gelişimlerini destekleyen bir yaklaşım ortaya koymaktadır. Özellikle davranış odaklı anlatımların ön planda olması, sevgi değerinin çocuklar tarafından günlük yaşamın doğal bir parçası olarak algılanmasını kolaylaştırmaktadır.

5.1.14 Sorumluluk Değerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Sorumluluk değeri, öykü kitaplarında bireysel, toplumsal ve çevresel boyutlarıyla ele alındığı görülmektedir. İncelenen öykülerde sorumluluğun çoğunlukla günlük yaşam içerisindeki davranışlar aracılığıyla sezdirildiği dikkat çekmektedir. Bu durum, çocuklara doğrudan öğüt vermek yerine olaylar ve karakter davranışları üzerinden farkındalık kazandırılmasının tercih edildiğini göstermektedir. Çocuk edebiyatında değerlerin örtük biçimde sunulmasının çocukların değerleri daha kolay içselleştirmelerine katkı sağladığı belirtilmektedir (Bulut, 2018).

Öykülerde bireysel sorumluluğun günlük yaşam pratikleri üzerinden aktarılması ön plana çıkmaktadır. Oyuncak toplama, kişisel düzeni sağlama, verilen görevleri yerine getirme ve aile içindeki işlere katkıda bulunma gibi davranışlar, sorumluluk bilincinin yaşamın doğal akışı içerisinde kazandırılmaya çalışıldığını göstermektedir. Bu yönüyle öyküler, çocukların sorumluluk değerini soyut bir kavram olarak değil, gündelik yaşamın bir parçası olarak anlamlandırmalarına katkı sağlayabilecek niteliktedir.

Sorumluluk değerinin çevresel boyutu da öykülerde dikkat çeken unsurlar arasında yer almaktadır. Çevre temizliği, geri dönüşüm, enerji tasarrufu ve doğayı koruma gibi davranışların öykülerde yer alması, çocuklarda çevresel duyarlılık geliştirmeyi amaçlamaktadır. Çocuk edebiyatında çevre temalı içeriklerin kullanılması, çocukların doğa ve çevre konusunda farkındalık geliştirmelerine katkı sağlayabilmektedir (Kansu-Yetkiner vd., 2018).

Öykülerde sorumluluk değerinin toplumsal yönü de vurgulanmaktadır. Yardımlaşma, ihtiyaç sahiplerine destek olma, canlılara bakım sağlama ve başkalarının güvenliğini önemseme gibi davranışlar aracılığıyla sosyal sorumluluk bilincinin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Bu durum, sorumluluk değerinin yalnızca bireysel görevleri yerine getirmekle sınırlı olmadığını, aynı zamanda toplumsal duyarlılığı da kapsadığını göstermektedir. Çocuk kitaplarında olumlu davranış örneklerinin yer almasının değer öğretimi açısından önemli olduğu ifade edilmektedir (Kavak ve Baş, 2018).

Bazı öykülerde sorumluluğun iş birliği ve birlikte hareket etme üzerinden verilmesi de dikkat çekmektedir. Karakterlerin ortak bir amaç doğrultusunda hareket etmeleri, sorumluluğun paylaşılabilen bir süreç olduğunu göstermektedir. Bunun yanında hata yapma, hatayı fark etme ve düzeltmeye çalışma gibi durumlar, çocukların davranışlarının sonuçlarını değerlendirme becerilerini destekleyebilecek özellikler taşımaktadır.

Sonuç olarak MEB 365 gün öykü kitaplarında sorumluluk değerinin bireysel, toplumsal ve çevresel yönleriyle dengeli biçimde işlendiği söylenebilir. Özellikle günlük yaşamdan seçilen örneklerin kullanılması ve örtük anlatımın ağırlıklı olması, çocukların sorumluluk değerini yaşam deneyimleriyle ilişkilendirerek içselleştirmelerine katkı sağlayabilecek bir yapı ortaya koymaktadır.

5.1.15 Tasarruf Değerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Tasarruf değeri, öykülerde oldukça sınırlı düzeyde ele alındığını göstermektedir. İncelenen öyküler içerisinde bu değerin yalnızca "Meraklı Yolculuk" adlı metinde yer alması, tasarruf temasının diğer değerlere kıyasla daha geri planda bırakıldığını ortaya koymaktadır. Bu durum, çocuklara yönelik metinlerde bilinçli tüketim, kaynakların dikkatli kullanımı ve ekonomik farkındalık gibi kazanımların yeterince çeşitlendirilmediğini düşündürmektedir.

Öyküde tasarruf değeri doğrudan açıklamalarla verilmek yerine, çocuğun kullandığı süt kutusunu geri dönüşüm kutusuna atması gibi günlük yaşam davranışları üzerinden sezdirilmiştir. Bu tür örtük aktarım, çocukların değerleri yaşam içinde gözlemleyerek öğrenmelerine imkân tanıması açısından önemli görülmektedir. Nitekim değerlerin doğrudan anlatım yerine davranışlar ve somut örnekler aracılığıyla kazandırılmasının daha etkili olabileceği ifade edilmektedir (Akbaş, 2008).

Tasarruf değerinin geri dönüşüm davranışıyla ilişkilendirilmesi, çevre bilinci ve kaynakların sorumlu kullanımı açısından olumlu bir örnek oluşturmaktadır. Çocuk edebiyatı üzerine yapılan çalışmalarda, çevre duyarlılığı içeren metinlerin çocukların günlük yaşam alışkanlıklarını şekillendirmede etkili olabileceği belirtilmektedir

(Aslan, 2015). Bu bağlamda, öyküde yer alan davranışın çocuklara çevresel sorumluluk kazandırma açısından katkı sağlayabileceği söylenebilir.

Bununla birlikte, tasarruf değerinin yalnızca tek bir örnek üzerinden sunulması, kavramın kapsamlı biçimde anlaşılmasını sınırlandırmaktadır. Literatürde, değerlerin farklı durumlar ve tekrar eden örneklerle desteklenmesinin öğrencilerin içselleştirme sürecini güçlendirdiği ifade edilmektedir (Aktepe ve Yel, 2009). Ancak incelenen öykü setinde tasarruf değerinin tek bir davranışla sınırlandırılması, öğrencilerin bu kavramı farklı boyutlarıyla öğrenmesini zorlaştırabilir.

Tasarruf kavramı yalnızca ekonomik kullanım değil; su, enerji, zaman ve tüketim alışkanlıklarının bilinçli yönetimini de kapsamaktadır. Bu nedenle çocuklara yönelik eserlerde bu değerin farklı yaşam alanlarıyla ilişkilendirilmesi, daha geniş bir farkındalık geliştirilmesine katkı sağlayabilir. Ancak mevcut öykü setinde bu çeşitliliğin yeterince yer almadığı görülmektedir.

Sonuç olarak, MEB 365 Gün Öykü Seti'nde tasarruf değerinin sınırlı ve çoğunlukla örtük bir biçimde ele alındığı belirlenmiştir. Bu durum, değerin çocuklara kapsamlı biçimde kazandırılması açısından yeterli bir içerik sunmadığını göstermektedir. Tasarruf değerinin daha etkili şekilde kazandırılabilmesi için farklı yaşam durumlarını içeren, çeşitlendirilmiş ve tekrar eden örneklerle desteklenmesi gerektiği düşünülmektedir.

5.1.16 Temizlik Değerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Temizlik değeri, ağırlıklı olarak açık ve yönlendirici anlatımlarla ele alındığı belirlenmiştir. Bu durum, çocukların gelişim düzeyleri göz önünde bulundurulduğunda, değerlerin somut davranış örnekleri aracılığıyla aktarılmasına önem verildiğini göstermektedir. Çocuk edebiyatında açık anlatımın tercih edilmesi, çocukların günlük yaşamda uygulayabilecekleri davranışları daha kolay kavramalarına katkı sağlamaktadır. Bu sonuç, edebî eserlerin karakter ve değer eğitiminde etkili bir araç olduğunu ifade eden Karatay'ın (2011) görüşleriyle benzerlik göstermektedir.

Temizlik değerinin yalnızca bireysel hijyen kapsamında sunulmaması, aynı zamanda çevresel duyarlılık ve toplumsal sorumluluk boyutlarıyla ilişkilendirilmesi araştırmanın dikkat çeken sonuçları arasında yer almaktadır. Özellikle çevrenin temiz tutulması, geri dönüşüm alışkanlığı ve doğayı koruma bilincine yönelik vurgular; çocuklarda çevre farkındalığı geliştirmeyi amaçlayan bir yaklaşımın benimsendiğini ortaya koymaktadır. Bu yönüyle araştırma bulguları, çocuk edebiyatı eserlerinde çevre sorunlarının ve çevre bilincinin önemli bir tema olarak işlendiğini belirten Aslan'ın (2015) çalışmasıyla örtüşmektedir.

Araştırmada bazı öykülerde temizlik değerinin örtük ve simgesel anlatımlarla sunulduğu da görülmüştür. Değerin doğrudan öğüt verme biçiminde aktarılmaması, çocukların metni düşünerek anlamlandırmalarına ve çıkarım yapmalarına katkı sağlayabilecek bir özellik olarak değerlendirilebilir. Bu durum, çocukların yalnızca belirli davranış kalıplarını öğrenmelerini değil, aynı zamanda metin aracılığıyla düşünme süreçlerini geliştirmelerini de desteklemektedir.

Sonuç olarak MEB 365 Gün öykü kitaplarında temizlik değerinin çok yönlü bir bakış açısıyla ele alındığı söylenebilir. Temizlik; kişisel bakım, düzen, sağlıklı yaşam, çevre bilinci ve toplumsal sorumluluk gibi farklı boyutlarla ilişkilendirilerek çocuklara sunulmuştur. Bu yaklaşım, değer eğitiminin yalnızca bireysel davranış kazandırmaya yönelik olmadığını, aynı zamanda çocukların sosyal duyarlılık geliştirmelerine de katkı sağlamayı amaçladığını göstermektedir.

5.1.17 Vatanseverlik Değerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Vatanseverlik değeri, öykülerde sınırlı düzeyde yer aldığı belirlenmiştir. İncelenen öykülerde bu değerin çoğunlukla bayrak, ülke ve millî birlik gibi unsurlar üzerinden açık anlatımlarla aktarıldığı görülmektedir. Değerin doğrudan ifadeler aracılığıyla sunulması, çocukların millî kavramları daha kolay anlamlandırmalarını destekleyen bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte vatanseverlik temasının farklı olay örgüleri ve karakter deneyimleri içerisinde yeterince çeşitlendirilmemesi, değerin çok boyutlu biçimde ele alınmasını sınırlandırmaktadır.

Çocuk edebiyatında millî değerlere yer verilmesi, çocukların toplumsal aidiyet duygusu geliştirmeleri açısından önemli görülmektedir. Bu bağlamda araştırmada yer alan öykülerde vatanseverlik değerinin özellikle millî semboller aracılığıyla yapılandırıldığı dikkat çekmektedir. Bayrak ve ülke kavramları üzerinden oluşturulan anlatımların, çocukların ortak kimlik bilinci kazanmalarına katkı sağlayabilecek nitelikte olduğu söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen bulgular, alan yazınında yer alan bazı çalışmaların sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Yılmaz ve Duman'ın (2018) TRT Çocuk Dergisi üzerine gerçekleştirdikleri araştırmada, vatanseverlik değerinin çocuk yayınlarında yer aldığı ancak diğer değerlere kıyasla daha sınırlı biçimde temsil edildiği belirtilmiştir. Bu durum, mevcut çalışmada vatanseverlik değerinin az sayıda öyküde ele alınmasıyla paralellik göstermektedir. Benzer biçimde Aktaş ve Yalçın (2024) tarafından yapılan araştırmada da çocuk kitaplarında vatanseverlik değerinin diğer kök değerlere göre daha düşük düzeyde işlendiği ifade edilmiştir. Her iki çalışma birlikte değerlendirildiğinde, çocuk edebiyatı ürünlerinde vatanseverlik değerinin genellikle sınırlı örneklerle temsil edildiği anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak, MEB 365 Gün Öykü Kitaplarında vatanseverlik değerinin çocukların gelişim özelliklerine uygun, açık ve anlaşılır ifadelerle aktarıldığı görülmektedir. Ancak bu değerin yalnızca millî sembollerle sınırlandırılmayıp günlük yaşam deneyimleri, sosyal ilişkiler ve farklı karakter örüntüleri aracılığıyla da desteklenmesinin değer eğitimi sürecine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

5.1.18 Yardımseverlik Değerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırma kapsamında incelenen MEB 365 Gün Öykü Kitaplarında yardımseverlik değerinin hem doğrudan hem de dolaylı anlatım yollarıyla ele alındığı belirlenmiştir. Yardımseverlik değerinin çoğunlukla karakterlerin günlük yaşam içerisindeki davranışları, etkileşimleri ve olay akışı içinde gelişen durumlar aracılığıyla sezdirildiğini göstermektedir. Bu durum, değer aktarımının büyük ölçüde örtük bir yapı üzerinden gerçekleştirildiğini ortaya koymaktadır. Özellikle yardım etme, paylaşma, iş birliği yapma ve başkalarının ihtiyaçlarına duyarlılık gösterme gibi

davranışların doğal yaşam bağlamı içerisinde sunulması, yardımseverlik değerinin çocuklara doğrudan öğretilmekten ziyade deneyimsel ve gözlemsel yollarla kazandırılmaya çalışıldığını göstermektedir.

Çocuk edebiyatında değerlerin örtük biçimde aktarılmasının, çocukların değerleri içselleştirme sürecini desteklediği literatürde de vurgulanmaktadır. Aydın ve Öksüz (2021), çocuk kitaplarında değerlerin olay örgüsü ve karakter davranışları aracılığıyla sunulmasının, çocukların bu değerleri anlamlandırmasını kolaylaştırdığını ifade etmektedir. Benzer şekilde Orhan (2021), okul öncesi döneme yönelik çocuk kitaplarında sosyal değerlere geniş yer verildiğini ve özellikle yardımseverlik, dayanışma ve empati gibi değerlerin metinler aracılığıyla çocuklara dolaylı biçimde aktarıldığını belirtmektedir. Bu bağlamda mevcut araştırmada elde edilen bulgular, yardımseverlik değerinin yalnızca insanlar arası ilişkilerle sınırlı kalmayıp canlılara karşı duyarlılık, sorumluluk alma ve çevresel farkındalık gibi farklı boyutları da kapsayacak şekilde ele alındığını göstermektedir.

Araştırmada ayrıca yardımseverlik değerinin iş birliği ve dayanışma ile birlikte yapılandırıldığı görülmektedir. Bu durum, okul öncesi dönemde sosyal becerilerin gelişimini destekleyen değerler eğitiminin önemini ortaya koymaktadır. Polat ve Özbey (2022), okul öncesi dönemde yürütülen değerler eğitimi uygulamalarının çocukların sosyal becerilerini geliştirdiğini ve olumlu davranış örüntülerini artırdığını belirtmektedir. Bu doğrultuda incelenen öykülerin, çocukların paylaşma, yardımlaşma ve birlikte hareket etme becerilerini destekleyebilecek nitelikte olduğu söylenebilir. Sonuç olarak, MEB 365 Gün Öykü Kitaplarının yardımseverlik değerini çok yönlü bir şekilde ele aldığı ve bu değerin çocukların sosyal-duygusal gelişimine katkı sağlayabilecek içeriklerle sunulduğu değerlendirilmektedir.

5.2 Genel Değerlendirme

Genel olarak öykülerde değerlerin çoğunlukla dolaylı anlatım yoluyla ve günlük yaşamla bağlantılı biçimde sunulduğu görülmektedir. Bu yaklaşım, çocukların değerleri deneyimleyerek öğrenmelerine olanak tanımaktadır. Sevgi, aile bütünlüğü ve dostluk gibi değerlerin daha güçlü temsil edildiği; buna karşılık özgürlük, tasarruf ve

vatanseverlik gibi değerlerin daha sınırlı kaldığı dikkat çekmektedir. Bu durum, içerikte bazı değerlerin ön plana çıktığını, bazılarının ise görece geri planda kaldığını göstermektedir.

Değerlerin temsil düzeyine ilişkin bulgular bu durumu daha da netleştirmektedir. Özellikle sevgi, saygı, sorumluluk ve yardımseverlik değerlerinin daha yoğun biçimde yer alması, öykülerin sosyal uyum, kişiler arası ilişkiler ve toplumsal etkileşim becerilerini desteklemeye odaklandığını göstermektedir. Buna karşılık adalet, dürüstlük, estetik ve merhamet gibi değerlerin daha düşük düzeyde temsil edilmesi, bu alanların içerikte ikincil planda kaldığını ortaya koymaktadır. Ayrıca mütevazılık ve mahremiyet değerlerinin hiç yer almaması, değerler arasında yalnızca nicel bir farklılık değil, aynı zamanda içeriksel bir boşluk bulunduğuna işaret etmektedir. Tüm bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, değerler arasında daha dengeli bir dağılım bulunmadığını ve bu durumun çocukların çok yönlü değer gelişimi açısından sınırlayıcı olabileceğini ortaya koymaktadır.

Bu çalışmada Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan 365 gün öyküler, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı çerçevesinde incelenmiş ve elde edilen bulgular alan yazınla birlikte yorumlanmıştır. Araştırma bulguları, öykülerde değerlerin nasıl sunulduğu ve hangi sıklıkla yer aldığı konusunda belirgin eğilimlere işaret etmektedir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modelinde değerlerin yalnızca bilgi düzeyinde değil, davranışa yansıyan bir yapı içinde kazandırılmasının amaçlandığı dikkate alındığında (MEB, 2024e), bu bulguların programın temel yaklaşımıyla ilişkilendirilmesi önem kazanmaktadır.

Araştırma kapsamında, adalet, dürüstlük, tasarruf, özgürlük ve vatanseverlik gibi bazı değerlerin öykülerde daha sınırlı yer bulduğu görülmüştür. Bu değerlerin çoğunlukla doğrudan açıklanmak yerine dolaylı ya da simgesel yollarla verilmesi, çocukların anlamlandırma süreçlerine katkı sağlayabilir. Bununla birlikte, farklı durumlar içinde yeterince çeşitlendirilmemesi, bu değerlerin kapsamlı biçimde kavranmasını zorlaştırabilir. Özellikle adalet değerinin gündelik yaşam örnekleriyle sınırlandırılması, çocukların farklı bağlamlarda değerlendirme yapma fırsatını daraltabilir. Bu bulgu, alan yazında dile getirilen değerler arasındaki dengesizlik

sorununu destekler niteliktedir (Demirbaş ve Yorulmaz, 2025). Ayrıca Maarif Modelinde değerlerin farklı yaşam durumları içinde deneyimlenerek kazanılmasının vurgulandığı düşünüldüğünde (MEB, 2024e), bu değerlerin içerikte daha geniş yer bulması gerektiği söylenebilir.

Buna karşılık sevgi, aile bütünlüğü, dostluk, saygı ve yardımseverlik gibi değerlerin öykülerde daha sık işlendiği belirlenmiştir. Sevgi değerinin aile bireyleri, arkadaşlık ilişkileri ve diğer canlılarla kurulan bağlar üzerinden ele alınması, bu değerin geniş bir çerçevede sunulduğunu göstermektedir. Aile bütünlüğünün yalnızca çekirdek aileyle sınırlı kalmayıp daha geniş bir yapıda ele alınması da çocukların aidiyet duygusunu destekleyebilecek bir özellik taşımaktadır. Bu sonuç, modelin sosyal ve duygusal gelişimi önceleyen yapısıyla paralel bir görünüm sergilemektedir (MEB, 2024e; Yıldırım ve Çalışkan, 2024).

Çalışmada dikkat çeken bir diğer nokta, değerlerin aktarımında doğrudan anlatım yerine sezdirme yolunun tercih edilmesidir. Öykülerde değerler çoğunlukla karakterlerin yaşantıları aracılığıyla dolaylı biçimde sunulmaktadır. Bu anlatım biçimi, çocukların sürece daha etkin katılmasına imkân tanımakta ve değerleri kendi deneyimleri üzerinden kavramalarını kolaylaştırmaktadır. Bu yönüyle yaklaşım, yaşantı temelli öğrenmenin önemine vurgu yapan değerler eğitimi anlayışıyla örtüşmektedir (MEB, 2024e; Taşkın, 2025).

Bununla birlikte bazı değerlerin sınırlı yönleriyle ele alındığı da görülmektedir. Örneğin dürüstlük çoğunlukla doğruyu söyleme davranışıyla ilişkilendirilmiş, ancak bu değerin güven oluşturma ya da sosyal sorumluluk gibi boyutları yeterince yansıtılmamıştır. Benzer şekilde çalışkanlık değeri çaba ve üretim süreçleriyle ilişkilendirilmiş; ancak motivasyon ve hedef belirleme gibi unsurlarla bağlantısı zayıf kalmıştır. Bu bulgu, değerlerin sadece davranış düzeyinde değil; düşünsel ve duygusal yönleriyle birlikte ele alınmasının daha uygun olacağını ortaya koymaktadır (MEB, 2024e; Güneş, 2025).

Araştırma bulguları ayrıca değerlerin büyük ölçüde kişiler arası ilişkiler çerçevesinde sunulduğunu ortaya koymaktadır. Dostluk, yardımseverlik ve saygı gibi değerlerin

sosyal etkileşimler üzerinden verilmesi, çocukların günlük yaşam deneyimleriyle kolayca ilişki kurabilmelerini sağlamaktadır. Ancak empati kurma, farklılıklara saygı ve çatışma çözme gibi becerilerin sınırlı biçimde ele alınması, bu değerlerin derinliğini azaltmaktadır. Bu nedenle, değerlerin farklı sosyal bağlamlarda daha çeşitli örneklerle sunulması gerekli görünmektedir (Taşkın, 2025).

Estetik ve merhamet değerlerine ilişkin bulgular da benzer bir sınırlılığa işaret etmektedir. Estetik değer çoğunlukla doğa ve görsel unsurlar üzerinden ele alınmış, sanat ve yaratıcılık boyutu daha geri planda kalmıştır. Merhamet ise büyük ölçüde hayvanlara yönelik davranışlarla sınırlandırılmıştır. Bu durum, değerlerin farklı yaşam alanlarına yayılmasının gerekliliğini göstermektedir. Maarif Modelinin değerleri çok yönlü biçimde ele alma yaklaşımı göz önünde bulundurulduğunda (MEB, 2024e), bu alanların içerikte daha kapsamlı yer bulması gerektiği söylenebilir.

Tüm bulgular birlikte ele alındığında, incelenen öykülerin Türkiye Yüzyılı Maarif Modelinin temel yaklaşımıyla büyük ölçüde örtüştüğü söylenebilir. Bununla birlikte bazı değerlerin yoğun biçimde yer almasına karşın bazılarının sınırlı kalması, içerikte dengeli bir dağılım olmadığını ortaya koymaktadır. Bu dengesizlik, çocukların farklı değerleri dengeli biçimde geliştirmesini zorlaştırabilir. Bu doğrultuda, öykü içeriklerinin çeşitlilik ve derinlik bakımından yeniden gözden geçirilmesi, programın öngördüğü bütüncül gelişim anlayışını daha etkili biçimde destekleyebilir.

5.3 Öneriler

Bu araştırmada elde edilen bulgular dikkate alındığında, MEB 365 Gün Öykü Setinde yer alan değerlerin çocuklara aktarımında daha dengeli ve çok yönlü bir yapı oluşturulmasına ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Bu doğrultuda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

- Araştırma sürecinde bazı değerlerin (özellikle adalet, özgürlük, tasarruf ve vatanseverlik) öykülerde oldukça sınırlı örneklerle yer aldığı belirlenmiştir. Bu durumun giderilmesi için söz konusu değerlerin yalnızca belirli olaylarla değil, farklı karakter etkileşimleri ve çeşitli günlük yaşam senaryoları içinde yeniden ele alınması faydalı olacaktır.

- Değerler arasında ortaya çıkan temsil farklılığı, bazı değerlerin çocuklar tarafından daha sık deneyimlenmesine, bazılarının ise daha az karşılaşılmasına neden olmaktadır. Bu nedenle içeriklerde tüm temel değerlerin daha dengeli bir dağılımla yer alması önem taşımaktadır.

- Öykülerde yer alan olayların çoğunlukla aile ve arkadaşlık ilişkileri etrafında şekillendiği dikkat çekmektedir. Bu yapı, çocukların yakın çevreleriyle bağ kurmasını kolaylaştırsa da, okul ortamı, doğa, toplumsal yaşam ve dijital alanlar gibi farklı bağlamların da sürece dahil edilmesi değerlerin daha geniş bir anlam çerçevesinde öğrenilmesine katkı sağlayacaktır.

- Öykülerde kullanılan anlatım biçimi genel olarak örtük yapıdadır ve bu yaklaşım çocukların sezgisel öğrenmesini desteklemektedir. Bununla birlikte, özellikle soyut nitelikteki değerlerin daha net anlaşılabilmesi için zaman zaman açıklayıcı ifadelere de yer verilmesi, öğrenme sürecini güçlendirebilir.

- Estetik, merhamet ve sorumluluk gibi değerlerin sınırlı örneklerle temsil edilmesi, bu alanların daha geniş içeriklerle desteklenmesi gerektiğini göstermektedir. Bu değerlerin sanat etkinlikleri, çevresel farkındalık ve sosyal etkileşim temalarıyla çeşitlendirilmesi önerilmektedir.

- Öykülerin hazırlanma sürecinde Türkiye Yüzyılı Maarif Modelinin değerleri deneyim yoluyla kazandırma yaklaşımının daha bilinçli şekilde dikkate alınması, içeriklerin pedagojik niteliğini artıracaktır.

- Değerler eğitiminin yalnızca bilgi aktarımına odaklanmaması; çocuğun düşünme, hissetme ve davranış geliştirme süreçlerini birlikte destekleyecek şekilde yapılandırılması gerektiği söylenebilir.

- Değerlerin yalnızca öykü içeriklerinde değil, etkinlikler ve öğrenme çıktılarıyla da desteklenmesi, eğitim sürecinde bütünlük sağlayacaktır.

- Benzer nitelikte yapılacak araştırmaların farklı çocuk edebiyatı ürünleri, ders materyalleri ve dijital içerikleri de kapsaması, değerler eğitimine ilişkin daha karşılaştırmalı ve geniş bir bakış açısı sunabilir.

- İlerleyen çalışmalarda öğretmen ve öğrenci görüşlerinin de sürece dahil edilmesi, değerlerin sınıf içi uygulamalardaki karşılığını daha gerçekçi biçimde ortaya koyacaktır.

- Öykü temelli değerler eğitimi çalışmaları hazırlayan öğretmen ve araştırmacıların, içerikleri yalnızca kavramsal düzeyde değil, çocukların günlük yaşam deneyimleriyle ilişkilendirilebilecek olay örgüleri içinde tasarlamaları önemlidir. Ayrıca değerlerin tek bir bağlamla sınırlı kalmaması, farklı durumlar ve karakter etkileşimleri üzerinden çeşitlendirilmesi, çocukların hem değerleri anlamlandırmasını hem de farklı durumlara transfer etme becerilerini geliştirmesini destekleyecektir.

- İncelenen öykülerde mahremiyet ve mütevazılık değerine yeterince yer verilmediği tespit edilmiştir; bu nedenle ileride hazırlanacak öykü setlerinde bu değerlerin çocukların gelişim düzeyine uygun ve günlük yaşamla ilişkilendirilen kurgularla mutlaka ele alınması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

Akbaş, O. (2008). Değer eğitimi akımlarına genel bir bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi, 6*(16), 9-27. https://izlik.org/JA64KK44PS

Akçay, İ. (2006). *Farklı ülkelerde okul öncesi öğrencilerine yönelik çevre eğitimi.* [Yüksek Lisans Tezi]. Uludağ Üniversitesi.

Akın, Z., ve Öztürk, E. (2021). Değer eğitimi sürecinde okul – aile işbirliği: Bir nitel çalışma. *Değerler Eğitimi Dergisi, 19*(42), 73-112. https://doi.org/10.34234/ded.912583

Aktaş, A., ve Yalçın, G. (2024). Şermin Yaşar'ın çocuk kitaplarının kök değerler bakımından incelenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21*(1), 332–354. https://doi.org/10.33711/yyuefd.1343565

Aktepe, V., ve Yel, S. (2009). İlköğretim öğretmenlerinin değer yargılarının betimlenmesi: Kırşehir ili örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 7*(3), 607–622. https://izlik.org/JA47GC27CJ

Akto, A. ve Akto, S. (2020). Erken çocukluk ve değerler eğitimi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 13*(74), 325-339.

Aküzüm, C., ve Ergenekon, Ö. (2021). Okul öncesi eğitimde değerler eğitimi ile ilgili yapılan çalışmaların incelenmesi. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi, 10*(19), 98–117. https://dergipark.org.tr/tr/pub/ejedus/issue/62791/921244

Alabay, E., Can, B. H., Kandemir, A. B., ve Güney, K. (2018). TÜBİTAK tarafından yayınlanan Meraklı Minik çocuk dergisinin değerler açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi, 16*(35), 7–26. https://izlik.org/JA59XR54DE

Altan, M. Z. (2011). Çoklu zekâ kuramı ve değerler eğitimi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi, 1(4), 53*-57.

Arık, Ö. (2021). *Suzan Albek'in çocuk edebiyatı eserlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi.* [Yüksek Lisans Tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi.

Aslan, C. (2015). Çocuk edebiyatı yapıtlarının çevre sorunlarını yansıtışı bağlamında incelenmesi. *International Journal of Human Sciences, 12*(2), 1818-1852. https://doi.org/10.14687/ijhs.v12i2.3482

Atmaca, R. N., Gültekin Akduman, G., ve Şepitci Sarıbaş, M. (2020). Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal beceri düzeylerinin bazı demografik özelliklere

göre incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi, 6*(2), 157-173. https://doi.org/10.47714/uebt.768067

Aydın, İ., ve Öksüz, A. (2021). Çocuk kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, *25*, 579-619. https://doi.org/10.29000/rumelide.1036589

Bağcı, H., ve Üstaş, D. (2022). 5. Sınıf Türkçe ders kitabında yer alan öyküleyici metinlerin estetik boyutunun incelenmesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, *10*(3), 80-106. https://doi.org/10.29228/ijlet.64184

Bakan, T. (2018). *Değerler eğitim programının anasınıfına devam eden çocukların değer kazanımı üzerine etkisinin incelenmesi.* [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi.

Bakan, T., ve Şahin, H. (2018). Değerler eğitim programının anasınıfına devam eden çocukların değer kazanımı üzerine etkisinin çocuk görüşlerine göre incelenmesi. *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 12, 121–140.

Basit, O. ve Deniz, Ü. (2020). Türkiye'de okul öncesi dönem çocuklarının psikomotor gelişimini destekleyen eğitim uygulamalarının incelenmesi: Bir meta-analiz çalışması. *e- Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi, 7*, 100-118. https://doi:10.30900/kafkasegt.743149

Baş, B., ve Biros, Y. (2019). Çeviri çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan değerler üzerine bir araştırma. *Ana Dili Eğitimi Dergisi, 7*(4), 1095-1114. https://doi.org/10.16916/aded.611462

Bayrak, B., ve Akdemir, A. (2021). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin bakış açısından etik değer olarak merhamet kavramı. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, *10*(1), 370–383. https://izlik.org/JA79ME79EC

Bulut, K. (2021). Ayla Kutlu'nun "Merhaba Sevgi" adlı çocuk romanının değerler eğitimi ve on kök değer açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (57), 248–272. https://izlik.org/JA27PJ33LP

Bulut, S. (2018). Okulöncesi dönem öğretmenlerinin çocuk edebiyatı yapıtlarını seçme ölçütü olarak yazınsal karakterlere yükledikleri anlam. *Ana Dili Eğitimi Dergisi, 6*(3), 714–729. https://doi.org/10.16916/aded.426748

Büyükbakkal, B. (2019). *Okul öncesi dönemde olan çocukların ahlaki gelişimlerinin resim analizi ile incelenmesi.* [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Aydın Üniversitesi.

Can, B., Kılınççı E., ve Şeker, P. T. (2022). Okul öncesi dönem çocuklarının resimli öykü kitapları ile ilgili tercihleri. *Cumhuriyet International Journal of Education, 11*(1), 240–252.

Cengiz, Ş., ve Duran, E. (2017). Okul öncesi dönemine ait hikâye ve masallardaki değerlerin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim, 42*(191), 205-233.

Cevherli, K. (2014). *Okul öncesinde değerler eğitimi: Boğaziçi eğitim modelli* [Yüksek Lisans Tezi]. Sakarya Üniversitesi.

Cevherli, K. (2018). Okul öncesi değerler eğitiminde yeni bir model arayışı: Boğaziçi eğitim modeli. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi,11*(55), 1463–1472. https://doi.org/10.17719/jisr.2018.2956

Çakmak, K., Tican Başaran, S., ve Özaydınlık, K. (2025). Okul öncesi eğitime devam etmekte olan çocukların motor gelişimi: Uzmanların görüş ve önerileri. *International Primary Education Research Journal, 9*(1), 132-155. https://doi.org/10.38089/iperj.2025.209

Çarboğa, K. (2019). *Değerler eğitimine karşılaştırmalı bakış (Almanya, İsveç, Güney Kore, Malezya, Suudi Arabistan ve Türkiye örneklemi).* [Yüksek Lisans Tezi]. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi.

Çetin, N. (2019). *Beş-altı yaş okul öncesi eğitimi alan çocukların sosyal-duygusal uyumu, anne babaların evlilik doyumu ve ego durumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi.* [Yüksek Lisans Tezi]. Pamukkale Üniversitesi.

Çetin, Ş. (2004). Değişen değerler ve eğitim. Milli Eğitim Dergisi. (161). [Çevrim-içi: https://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/161/cetin.htm], Erişim Tarihi: 11.02.2026.

Çiftçi, N. (2003). Kohlberg'in bilişsel ahlak gelişimi teorisi: Ahlak ve demokrasi eğitimi. *Değerler Eğitimi Dergisi, 1* (1), 43-77.

Dağlıoğlu, H. E., ve Çakmak, Ö. Ç. (2009). Okul öncesi çocuklarına yönelik yayınlanan hikâye kitaplarının şiddet ve korku öğeleri açısından incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği, 23*(3), 510-534.

Darga, H., Zayimoğlu Öztürk, F., ve Öztürk, T. (2021). Okul öncesi hikâye kitaplarının çocukların gelişim alanlarına uygunluklarının incelenmesi. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi, 5*(1), 22-48.

Demirbaş, Y. E., ve Yorulmaz, B. (2025). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ilkokul sosyal bilgiler dersi öğretim programının değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi, 23*(50), 311-357. https://doi.org/10.34234/ded.1654849

Demirdöğen, P. (2003). *Millî Eğitim tarafından yayınlanan 6-15 yaş arası çocukların okuyabileceği kitapların eğiticilik ve görsellik açısından tasnifi, dil ve anlatım yönlerinden eleştirel bir şekilde incelenmesi.* [Yüksek Lisans Tezi]. Atatürk Üniversitesi.

Demirel, G., Kaya, N., ve Doğaner, A. (2020). Ebelik öğrencilerinin merhamet ve empati düzeyleri arasındaki ilişki. *International Journal of Society Researches*, *15*(21), 282-300. https://doi.org/10.26466/opus.591200

Dilmaç, B. (2007). *Bir grup fen lisesi öğrencisine verilen insani değerler eğitiminin insani değerler ölçeği ile sınanması*. [Doktora Tezi]. Selçuk Üniversitesi.

Ekinci Vural, D. (2012). *Okul öncesi eğitimin ilköğretime etkisinin aile katılımı ve çeşitli değişkenler açısından incelenmesi.* [Doktora Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.

Erkuş, S., ve Yazar, T. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programındaki değerler eğitimine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 20,* 196–211.

Gülay Ogelman, H., ve Koyutürk Koçer, N. (2024). Okul öncesi dönemde arkadaşlık görünümü: 5-6 yaş çocuklarının görüşleri. *Uluslararası Medeniyet Çalışmaları Dergisi*, *9*(1), 1-19. https://doi.org/10.58648/inciss.1406818

Güner, A. ve Çifci, Ç. (2024). Okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimi yaklaşımlarına yönelik özgün görüşler: Yeni bir perspektif. *International Social Sciences Studies Journal, 10*(11), 1987-1998. https://doi.org/10.5281/zenodo.142 18232

Güneş, G. (2025). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve öğretmen yetiştirme süreci. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, *19*, 168-194. https://doi.org/10.21733/ibad.1762302

Isbell, R., Sobol, J., Lindauer, L., & Lowrance, A. (2004). The effects of storytelling and story reading on the oral language complexity and story comprehension of young children. *Early Childhood Education Journal, 32*(3), 157–163. https://doi.org/10.1023/B:ECEJ.0000048967.94189.a3

İdi Tulumcu, F. (2021). *Çeviri çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan değerlerin incelenmesi* [Doktora tezi]. Sakarya Üniversitesi.

Kansu-Yetkiner, N., Duman, D., Yavuz, Y., ve Avşaroğlu, M. (2018). Erken Cumhuriyet döneminden günümüze çocuk edebiyatındaki çevre odaklı kültürel sözcüklerin çevirisine niceliksel bir yaklaşım. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi, 29*(2), 57–82. https://doi.org/10.18492/dad.405249

Karagöz, B. (2018). Emin Özdemir'in çocuk kitaplarına değerler eğitimi bağlamında bir bakış: bir çözümleme çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *31*, 63-85. https://doi.org/10.30794/pausbed.414620

Karakaş, H. (2015). Değerler eğitimi etkinliklerinin okul öncesi öğretmenlerine göre değerlendirilmesi: Nitel bir çalışma. *Dünden Bugüne Türkiye'de Beceri, Ahlak ve Değerler Eğitimi Uluslararası Sempozyumu,* (Cilt 1, 623).

Karatay, H. (2011). Karakter eğitiminde edebî eserlerin kullanımı. *Turkish Studies*, 6(1), 1439-1454.

Karoğlu, H., ve Ünüvar, P. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarının gelişim özellikleri ve sosyal beceri düzeyleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 43, 231-254. https://doi.org/10.21764/efd.12383

Kasap, N. (2019). *Bekir Yıldız'ın çocuk kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi]. İnönü Üniversitesi.

Kavak, S., ve Baş, B. (2018). Koray Avcı Çakman'ın hikâyelerindeki eğitsel iletiler üzerine bir araştırma. *Ana Dili Eğitimi Dergisi, 6*(4), 1141–1159. https://doi.org/10.16916/aded.461083

Kıral, B., ve Başdağ, S. (2018). Sınıf öğretmenlerinin merhamet eğitimine ilişkin görüşleri. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *8*(1), 80–96. https://doi.org/10.24315/trkefd.366689

Korkmaz, Ş. C. (2018). *Okul öncesi dönemde değerler eğitimi: Ekonomi odaklı etkinlikler bağlamında bir eylem araştırması.* [Yüksek Lisans Tezi]. Sakarya Üniversitesi.

Köylü, M. (2010). Değerler eğitiminde ailenin rolü. *Aile ve Eğitim Tartışmalı Eğitim İlmi Toplantı*, 227–260. [Çevrim-içi: https://makale.isam.org.tr/items/44f433a1-2bb5-4823-9f8f-d0ce1f292d70], Erişim Tarihi: 02.03.2026.

MEB. (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. MEB Yayınları.

MEB. (2014, 26 Temmuz). *Millî Eğitim Bakanlığı okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumları yönetmeliği.* Resmî Gazete (Sayı: 29072). [Çevrim-içi: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=19942&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5], Erişim Tarihi: 15.10.2025.

MEB. (2023, 8 Mayıs). *Okul öncesi eğitimde 365 gün öykü çalışması kapsamında geliştirilen öykü kitapları seslendirmeleri yapılarak dijital ortama aktarıldı*. [Çevrim-içi: https://tegm.meb.gov.tr/www/okul-oncesi-egitimde-365-gun-

oyku-calismasi-kapsaminda-gelistirilen-oyku-kitaplari-seslendirmeleri-yapilarak-dijital-ortama-aktarildi/icerik/839], Erişim Tarihi: 05.03.2026.

MEB. (2024a). *Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli müfredatla beceri temelli sadeleştirilmiş ve derinlemesine öğrenme yaklaşımı*. [Çevrim-içi: https://www.meb.gov.tr/turkiye-yuzyili-maarif-modeli], Erişim Tarihi: 15.02.2026.

MEB. (2024b). *Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli okul öncesi eğitim programı*. MEB Yayınları.

MEB. (2024c). *Milli Eğitim Bakanlığı Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'ne genel bakış*. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli. [Çevrim-içi: https://tymm.meb.gov.tr], Erişim Tarihi: 23.02.2026.

MEB. (2024d, 20 Mart). *Millî Eğitim Bakanlığı, 365 gün öykü platformu'nu oluşturdu*. [Çevrim-içi: https://meb.gov.tr/okul-oncesi-donemi-icin-365-gun-oyku/haber/33104/tr], Erişim Tarihi: 22.01.2026.

MEB. (2024e). *Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli*. [Çevrim-içi: https://tymm.meb.gov.tr], Erişim Tarihi: 23.02.2026.

MEB. (2024f). *Okul öncesi eğitim programı*. Temel Eğitim Genel Müdürlüğü. [Çevrim-içi: https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/guncellenenokuloncesi egitimprogrami.pdf], Erişim Tarihi: 11.08.2025.

MEB. (2024g). *Erdem-değer-eylem çerçevesi*. [Çerim-içi: https://tymm.meb.gov.tr/beceriler/erdem-deger-eylem-cercevesi], Erişim Tarihi: 15.03.2026.

MEB. (2026). *365 gün öykü kitapları*. [Çevrim-içi: https://365gunoyku.meb.gov.tr/], Erişim Tarihi: 22.03.2026.

Munawarsyah, M., Fakhrurridha, H., & Muqowim, M. (2024). Character education for teenagers in the era of society 5.0 thomas lickona's perspective. *EDUKASIA Jurnal Pendidikan Dan Pembelajaran, 5*(2), 127-138.

Nas, E., ve Kardaş, F. (2022). Merhamet eğitimi ve eğitimde merhamet. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 11*(1), 316–340. https://doi.org/10.15869/itobiad.894028

Orhan, M. (2021a). Okul öncesi dönem TÜBİTAK 6 yaş grubu popüler çocuk bilim kitaplarında değerlerin ele alınış biçimi. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 4*, 130-156. https://doi.org/10.51531/korkutataturkiyat.884525

Oruç, C. (2010). Okul öncesi dönem çocuğunda ahlaki değerler eğitimi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama, 1*(2), 37-60.

Özdemir, D., Eruzun, H. M. ve Kuru, N. (2021). 1952'den 2021'e Türkiye'deki okul öncesi eğitim programlarında sosyal-duygusal gelişim. *JRES, 8*(2), 314-335. https://doi.org/10.51725/etad.944339

Özer, M., ve Çam Aktaş, B. (2019). Değerler eğitimi devamlılığı: Okul öncesi eğitim programından hayat bilgisi öğretim programına. *İlköğretim Online, 18*(1), 389-405

Özok-Bulut, N. ve Esen, S. (2025). Okul öncesi sınıflarındaki resimli çocuk kitaplarının çocuk edebiyatı ilkeleri açısından incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 23*(2), 1748-1771. https://doi.org/10.37217/tebd.1636270

Öztürk Samur, A. (2011). *Değerler eğitimi programının 6 yaş çocuklarının sosyal ve duygusal gelişimlerine etkisi.* [Doktora Tezi]. Selçuk Üniversitesi.

Pedük, Ş., Masanoğlu, A., Dağ, B., ve Örenoğlu, S. (2024). Okul öncesi sınıf kitaplıklarında bulunan hikaye kitaplarının dilin bileşenleri açısından incelenmesi. *Çocuk Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi, 7*(2), 255-278. https://doi.org/10.47935/ceded.1520632

Polat, E. B., ve Özbey, S. (2022). Okul öncesinde sosyal değerler eğitimi programının öz düzenleme, sosyal beceri ve problem davranışlar üzerindeki etkisi. *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi, 18*, 287–316. https://doi.org/10.16947/fsmia.1050295

Sildir, E., ve Tüfekci Akcan, A, S. (2018). Öykü kitaplarının sosyal-duygusal alan kazanımlarını desteklemeleri yönünden incelenmesi. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi, 5*(1), 265-286.

Somuncuoğlu Özot, G. (2020). Çocuk edebiyatında sanat ve değerler eğitiminin sorgulanması. *Türkoloji Dergisi*, *24*(2), 205–216. https://izlik.org/JA43KR58MU

Sözer Çapan, A. (2005). *3-11 yaş çocuklarının ahlak gelişimlerinin Piaget'in ahlaki gelişim kuramına göre incelenmesi.* [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.

Şen, Ü. (2007). *Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2005 yılında tavsiye ettiği 100 temel eser yoluyla Türkçe eğitiminde değerler öğretimi üzerine bir araştırma.* [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.

Şimşek, Ş. (2020). Çocuk edebiyatında değerler eğitimi. Ş. Şimşek, F. Bulut, (Ed.), *Çocuk edebiyatı yazarlarının kaleminden değerler eğitimi* içinde (ss. 9–19). Akademisyen Kitabevi.

Taşkın, S. (2025). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde değerler eğitimi yaklaşımının analizi. *İstanbul Eğitim Dergisi*, *2*, 160-180. https://doi.org/10.71270/istanbulegitim.istj.1640604

Tursun, G. (2019). *Serpil Ural'ın çocuk kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi.* [Yüksek Lisans Tezi]. Bayburt Üniversitesi.

Türk Dil Kurumu. (2026). *Değer*. Güncel Türkçe Sözlük. [Çevrim-içi: https://sozluk.gov.tr], Erişim Tarihi: 11.02.2026.

UNICEF. (2024). *Türkiye'de erken çocukluk eğitimi sektörünün sistematik analizi*. [Çevrim-içi: https://www.unicef.org/turkiye/media/18961/file/Systematic%20Analysis%20of%20ECE%20-%20TR.pdf], Erişim Tarihi: 27.01.2026.

Yağcı, A., Karaman, M., Kılıç, İ. A., Bestil, M., Aslan, S., ve Erdoğdu, A. (2023). Okul öncesi eğitimin önemi ve ailelere tavsiyeler. *International Social Sciences Studies Journal, 9*(114), 7852–7872. http://dx.doi.org/10.29228/sssj.710 50

Yazıcı, D. K. (2006). Değerler eğitimine genel bir bakış. *Türklük Bilimi Araştırmaları, 19,* 499-522. https://izlik.org/JA23NZ95AJ

Yegen, Ü. (2013). Estetik ve çocuk edebiyatı ilişkisi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2*(1), 240–252. https://izlik.org/JA77JK65YK

Yıldırım, M., ve Erdal, K. (2025). Çocuk kitaplarında özgürlük ve öz güven değeri: Küçük Karabalık ve Martı örneği. *Uluslararası İnsan ve Sanat Araştırmaları Dergisi, 10*(4), 540–559. https://izlik.org/JA53SU36MR

Yıldırım, Y. (2016). Eğitim sosyolojisi perspektifi ile Piaget ve Vygotsky'nin bilişsel gelişim kuramları üzerine sosyolojik bir analiz denemesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 5*(2), 617-628. https://doi.org/10.14686/buefad.v5i2.5000191537

Yıldırım, Y., ve Çalışkan, A. (2024). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin 21. yüzyıl insan profili açısından değerlendirilmesi. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, *13*(26), 204-220. https://doi.org/10.55605/ejedus.1548121

Yıldız Bıçakçı, M., Er, S., ve Aral, N. (2018). Effects on the language development of children in the ınteractive storybook reading process. *Kastamonu Education Journal, 26*(1), 201-208. https://doi.org/10.24106/kefdergi.375865

Yılmaz, M., ve Duman, T. (2018). TRT Çocuk Dergisi'nde millî bir değer olarak "vatan-vatanseverlik" değeri. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 7*(2), 639–657. https://doi.org/10.15869/itobiad.394045

Yurdakul, Y. (2024). Orta çocukluk döneminde empatik eğilimin arkadaşlık niteliğini yordayıcı rolü. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 25*(3), 1198–1219. https://doi.org/10.17679/inuefd.1476177

EKLER

EK A Araştırmada İncelenen Öyküler Listesi

Bu ekte, araştırmanın veri toplama sürecinde incelenen ve MEB 365 Gün Öykü Setine ait olan 53 adet öykünün isim listesi sunulmuştur.

Sıra No	Öykü Adı	Sıra No	Öykü Adı
1	Abimin Bavulu	**28**	Küçük Su Damlası
2	Ara Bul	**29**	Kümesin İçinde Ne Var?
3	Ay Peşimi Bırakmıyor	**30**	Leyla'nın Renkli Dünyası
4	Başka Ne Olur?	**31**	Lezzetli Meyveler
5	Benimle Oynar Mısın?	**32**	Mağaranın İçinde Ne Var?
6	Beyaz	**33**	Memleketim Adana
7	Biçerdöver Ne Döver?	**34**	Memleketim Bursa
8	Bilmeceler	**35**	Memleketim Denizli
9	Bir Ben Bir O	**36**	Memleketim Mardin
10	Bir Benek Gördüm Sanki	**37**	Memleketim Nevşehir
11	Bir Sonbahar Günü	**38**	Memleketim Rize
12	Bir Uçurtma İki Çocuk	**39**	Memleketim Türkiye
13	Bir Yumak Macera	**40**	Memleketim Van
14	Bu Kış Uyumasak Olmaz Mı?	**41**	Meraklı Yolculuk
15	Bu Yumurta Kimin?	**42**	Mozaik
16	Büyüteç	**43**	Nerede Uyusam Acaba?
17	Çekirdek	**44**	Patiska
18	Çık Ortaya	**45**	Renkli Çizmeler
19	Çiçekli Pasta	**46**	Rüzgar Esince
20	Doğum Günüm Ne Zaman?	**47**	Sessiz Şef
21	Dünya'nın Ateşi Var	**48**	Sıddık İle Fındık
22	Işık Saklanabilir Mi?	**49**	Temiz Deniz
23	İglunun İçinde Ne Var?	**50**	Unun Var Mı?
24	İnci ve Lili	**51**	Uyku Vakti Gelince
25	Karışık Tost	**52**	Yedek Tekerlek
26	Kaşmir	**53**	Yedi Taş
27	Kostüm Dolabı		

Not. Tabloda sunulan öykülerin tamamı Milli Eğitim Bakanlığı (2024) "365 Gün Öykü" serisinden alınmıştır.